

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**VPLIV OMEJITVENIH UKREPOV NA POSLOVANJE PODJETIJ V
NASTANITVENI IN GOSTINSKI DEJAVNOSTI V ČASU
PANDEMIJE COVID-19**

Ljubljana, oktober 2024

ARIANA CETIN

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Ariana Cetin, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Vpliv omejitvenih ukrepov na poslovanje podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti v času pandemije COVID-19, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko doc. dr. Dašo Farčnik

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi;
11. da sem preverila verodostojnost informacij, ki izhajajo iz zapisov na podlagi uporabe orodij umetne inteligence.

V Ljubljani, dne 17. 10. 2024

Podpis študentke:

KAZALO

1	UVOD	1
2	UKREPI ZA ZAJEZITEV ŠIRJENJA VIRUSA IN MERJENJE STROGOSTI UKREPOV	4
3	PREGLED VPLIVA COVID-19 NA TURIZEM.....	8
3.1	Prihodi.....	8
3.2	Prenočitve	11
3.3	Mednarodni prihodki	12
3.4	Zaposlenost	13
3.5	Bruto domači proizvod	13
4	PREGLED LITERATURE O POVEZAVI STROGOSTI UKREPOV IN POSLOVANJA PODJETIJ.....	17
4.1	Strogost ukrepov in makroekonomski kazalniki	17
4.2	Strogost ukrepov in poslovanje	19
5	OPIS ZASTAVLJENIH HIPOTEZ	24
6	METODOLOGIJA IN PODATKI	26
7	OPIS PODATKOV	28
7.1	Prihodki, zaposlenost in strogost ukrepov v Evropski uniji	28
7.2	Prihodki, zaposlenost in strogost ukrepov v geografskih regijah	30
7.3	Opisna statistika izbranih spremenljivk.....	33
7.3.1	Stopnja rasti prihodkov.....	33
7.3.2	Stopnja rasti zaposlenosti	35
7.3.3	Indeks strogosti omejitvenih ukrepov	36
7.3.4	Indeks zdravja in zaježitve	38
8	REZULTATI	40
8.1	Povezava strogosti ukrepov in upada prihodkov.....	40
8.2	Povezava strogosti ukrepov in upada zaposlenosti.....	43
9	DISKUSIJA IN OMEJITVE RAZISKAVE	46
10	SKLEP.....	49
	LITERATURA IN VIRI	50
	PRILOGE.....	59

KAZALO TABEL

Tabela 1: Delitev držav članic Evropske unije glede na geografsko lego	28
Tabela 2: Povprečna stopnja rasti prihodkov in zaposlenosti v dejavnosti gostinstva in povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 in ukrepov zdravja ter zaježitve covid-19, 2016–2022, Evropska unija.....	30
Tabela 3: Opisna statistika spremenljivke stopnje rasti prihodkov.....	34
Tabela 4: Opisna statistika spremenljivke stopnje rasti zaposlenosti	35
Tabela 5: Opisna statistika spremenljivke indeksa strogosti omejitvenih ukrepov covid-19	37
Tabela 6: Opisna statistika spremenljivke indeksa zdravja in zaježitve covid-19	39
Tabela 7: Povezanost med indeksom strogosti omejitvenih ukrepov in stopnjo rasti prihodkov ter indeksom zdravja in zaježitve ter stopnjo rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva, 2020–2022, Evropska unija in geografske regije.....	40
Tabela 8: Povezanost med indeksom strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti v istem kvartalu ter z zamikom kvartala v dejavnosti gostinstva, 2020–2022, Evropska unija in geografske regije	44

KAZALO SLIK

Slika 1: Povprečna strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19, 2020–2022, Evropska unija.....	8
Slika 2: Število prihodov mednarodnih turistov, 1988–2023, svet in Evropska unija, 2010–2023.....	9
Slika 3: Število prihodov v turistične nastanitvene obrate, 2008–2023, Evropska unija....	10
Slika 4: Število prenočitev v turističnih nastanitvenih obratih, 2008–2023, Evropska unija	11
Slika 5: Mednarodni turistični prihodki, 2019–2022, svet in Evropska unija.....	12
Slika 6: Prispevek turizma in potovanj k BDP, 2019–2022, prva skupina	14
Slika 7: Prispevek turizma in potovanj k BDP, 2019–2022, druga skupina	15
Slika 8: Delež turizma in potovanj v BDP, 2019–2021, Evropska unija	16
Slika 9: Stopnja rasti prihodkov in zaposlenosti v dejavnosti gostinstva ter strogost omejitvenih ukrepov covid-19 in ukrepov zdravja ter zaježitve covid-19, 2016–2022, kvartalno, Evropska unija.....	29
Slika 10: Stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva ter indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19, 2016–2022, kvartalno, geografske regije.....	31
Slika 11: Stopnja rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva ter indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19, 2016–2022, kvartalno, geografske regije.....	32
Slika 12: Stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva ter indeks zdravja in zaježitve covid-19, 2016–2022, kvartalno, geografske regije	33

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Ukrepi indeksa zdravja in zaježitve covid-19 in njihovo kodiranje	1
Priloga 2: Povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 in povprečni indeks prihodkov (2015 = 100) v letu 2019 in obdobju 2020–2022 po državah Evropske unije	2
Priloga 3: Povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 in povprečni indeks zaposlenosti (2015 = 100) v letu 2019 in obdobju 2020–2022 po državah Evropske unije .	3
Priloga 4: Razsevna diagrama stopnje rasti prihodkov in indeksa strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 ter indeksa zdravja in zaježitve covid-19 v Evropski uniji	4
Priloga 5: Razsevna diagrama stopnje rasti zaposlenosti v istem kvartalu in z zamikom kvartala ter indeksa strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 v Evropski uniji.....	5
Priloga 6: Regresijska analiza – Povezava strogosti omejitvenih ukrepov in upada prihodkov	6
Priloga 7: Regresijska analiza – Povezava strogosti omejitvenih ukrepov in upada zaposlenosti	8
Priloga 8: Regresijska analiza – Povezava strogosti omejitvenih ukrepov in upada zaposlenosti z zamikom.....	10
Priloga 9: Regresijska analiza – Povezava ukrepov zdravja in zaježitve ter upada prihodkov	12

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

BDP – bruto domači proizvod

COVID-19 – (angl. coronavirus disease 2019); koronavirusna bolezen 2019

ECDC – (angl. European Centre for Disease Prevention and Control); Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni

EU – (angl. European Union); Evropska unija

EUROSTAT – (angl. Statistical Office of the European Union); Statistični urad Evropske unije

IMF – (angl. International Monetary Fund); Mednarodni denarni sklad

NACE – (angl. Statistical Classification of Economic Activities in the European Community); Statistična klasifikacija gospodarskih dejavnosti v Evropski skupnosti

OECD – (angl. Organisation for Economic Co-operation and Development); Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj

SARS-CoV-2 – (angl. Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2); hudi akutni respiratorni sindrom koronavirus 2

SARS – (angl. Severe Acute Respiratory Syndrome); hudi akutni respiratorni sindrom

UMAR – Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj

UNWTO – (angl. United Nations World Tourism Organization); Svetovna turistična organizacija Združenih narodov

WHO – (angl. World Health Organization); Svetovna zdravstvena organizacija

WTTC – (angl. World Travel and Tourism Council); Svetovni potovalni in turistični svet

1 UVOD

V času pandemije covid-19 so bili implementirani različni omejitveni ukrepi za zaježitev širjenja virusa SARS-CoV-2 (angl. Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2, hudi akutni respiratorni sindrom koronavirus 2) (OECD, 2020; UMAR, 2021). Strogost tovrstnih ukrepov se je med državami razlikovala in je negativno vplivala na poslovanje podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti, kar se je odrazilo na nižjem doprinosu k bruto domačemu proizvodu (Furceri in drugi, 2021; Glocker in Piribauer, 2021; Hale in drugi, 2021; König in Winkler, 2021; Liu in drugi, 2023; Pitterle in Niermann, 2021). Podatki Svetovne turistične organizacije Združenih narodov (2021c, str. 25) (angl. United Nations World Tourism Organization, v nadaljevanju UNWTO) kažejo, da se je v letu 2020 direktni prispevek turizma k bruto domačemu proizvodu na svetovni ravni zmanjšal za 55,9 odstotka oziroma za približno 2 bilijona ameriških dolarjev (v nadaljevanju USD), v državah Evropske unije pa za 45,6 odstotka oziroma 0,32 bilijona USD v primerjavi z letom 2019. Ukrepi, kot so na primer omejevanje števila gostov, omejitve gibanja in potovanj ter delna ali popolna zaprtja javnega življenja, so še posebej močno prizadeli poslovanje podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti (Gössling in drugi, 2020; Hale in drugi, 2021; Shen in drugi, 2020; Siddique in drugi, 2024).

Pandemija covid-19 je v primerjavi s preteklimi pandemijami v zadnjih štiridesetih letih izrazito negativno vplivala tako na turizem kot tudi na svetovno gospodarstvo in povzročila zmanjšanje prihodkov in izgubo zaposlitev v nastanitveni in gostinski dejavnosti (Aigbedo, 2021; Gössling in drugi, 2020; Labadze in Sraieb, 2023; Sun in drugi, 2021). Kljub temu da je panoga turizma tesno povezana z gospodarskim ciklom, je bil negativni učinek pandemije covid-19 na panogo turizma večji kot na celotno gospodarstvo (Abbas in drugi, 2021; Dekimpe in drugi, 2015). V letu 2020 se je v primerjavi z letom 2019 skupni prispevek iz naslova turizma k svetovnemu bruto domačemu proizvodu zmanjšal za 4,9 bilijona USD oziroma 49,4 odstotka, medtem ko je svetovno gospodarstvo utrpelo zgolj 3,3-odstoten upad bruto domačega proizvoda. Panoga turizma, ki velja za eno izmed največjih in najhitreje rastočih gospodarskih panog, je še leta 2019 zagotovila 10,3 odstotka vseh zaposlitev oziroma 334 milijonov delovnih mest na svetovni ravni in ustvarila 10,4 odstotka svetovnega bruto domačega proizvoda, medtem ko je v Evropski uniji zagotovila 11,3 odstotka delovnih mest ter ustvarila 9,6 odstotka bruto domačega proizvoda Evropske unije in 10,8 odstotka bruto domačega proizvoda Slovenije (UNWTO, 2021b; WTTC, 2021, str. 4, 2022, 2023a). V prvem letu pandemije covid-19 se je število zaposlitev v turizmu na svetovni ravni zmanjšalo za 70,8 milijona oziroma za 21,2 odstotka in v Evropski uniji za 15,6 odstotka (WTTC, 2022, 2023a, 2023c). V Evropski uniji pa se je v letu 2020 glede na leto 2019 v dejavnosti gostinstva, ki po Statistični klasifikaciji gospodarskih dejavnosti v Evropski skupnosti vključuje gostinske nastanitvene dejavnosti ter dejavnost strežbe jedi in pijač, število zaposlenih zmanjšalo za 12,6 odstotka in prihodki za 40,7 odstotka (Eurostat, 2008; lastni izračun na podlagi Eurostat, 2023c, 2023d).

V mnogih državah so v času pandemije delodajalci v nastanitveni in gostinski dejavnosti med prvimi začeli odpuščati svoje zaposlene. Glavna razloga za to sta bila upad povpraševanja ter zaprtje dejavnosti (Baum in drugi, 2020; Flaming in Burns, 2020). Obsežnost ukrepov za zaježitev širjenja virusa in njihovo trajanje sta se med državami razlikovala (Hale in drugi, 2021). Število prihodov mednarodnih turistov na svetovni ravni se je v letu 2020 zmanjšalo za 73 odstotkov, potrošnja mednarodnih turistov pa je v letu 2020 upadla za 69,4 odstotka glede na leto 2019 (UNWTO, 2021c; WTTC, 2021). Karabulut in drugi (2020) so preučili vpliv pandemij na prihode turistov za obdobje med letoma 1996 in 2018. Uporabili so kazalnik razprav o pandemijah (angl. Discussion about Pandemics Index) in ugotovili, da so imele vse pandemije negativen učinek na število prihodov turistov, posebej izrazit pa je bil vpliv v državah z nizkimi dohodki (Karabulut in drugi, 2020). Farzanegan in drugi (2021) ter Selvanathan in drugi (2022) so preučili vpliv mednarodnega turizma na širjenje okužb in ugotavljajo, da mednarodni turisti pomembno prispevajo k povečevanju števila okuženih z virusom SARS-CoV-2 in z njim povezani smrtnosti. Za omejevanje širjenja virusa so bili v maju 2020 implementirani najstrožji ukrepi omejitve potovanja, in sicer je 75 odstotkov oziroma 156 destinacij po vsem svetu popolnoma zaprlo svoje meje (Rosselló in drugi, 2017; UNWTO, 2023a). V poletnih mesecih leta 2020 je bil zabeležen trend v smeri sproščanja ukrepov. V septembru 2020 je 43 odstotkov destinacij imelo popolno zaprtje meja in novembra 2020 le še 27 odstotkov destinacij. Do februarja 2021 pa so se omejitve spet zaostrele in je bilo za mednarodni turizem delno zaprtih 34 odstotkov destinacij ter v celoti zaprtih 32 odstotkov destinacij (UNWTO, 2023a, str. 10).

Chen in drugi (2020) ter Aharon in drugi (2021) na podlagi podatkov indeksa strogosti covid-19 ugotavljajo negativen vpliv strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 na donose delnic, pri čemer so se slednji osredotočili na poslovanje podjetij v gostinski in nastanitveni dejavnosti. Chen in drugi (2020) so ugotovili, da so imeli omejitveni ukrepi covid-19 najmanjši vpliv na padec donosa delnic podjetij, ki poslujejo v manj kapitalsko intenzivnih panogah, in sicer v tistih, ki imajo manj opredmetenih osnovnih sredstev in v lasti večje denarne rezerve. König in Winkler (2021) pa ugotavljata negativen vpliv strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 na rast bruto domačega proizvoda. Učinek strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 se je na bruto domačemu proizvodu odrazil že v istem kvartalu. To pomeni, da strožje kot so bile omejitve, večji je bil padec bruto domačega proizvoda. Dodatno tudi izpostavljata, da ima visoko število smrtnih žrtev zaradi covid-19 negativen vpliv na bruto domači proizvod (König in Winkler, 2021). Khalid in drugi (2021) so raziskali povezavo med gospodarskimi politikami in velikostjo panoge turizma ter ugotovili pozitivno povezavo med velikostjo svežnja gospodarske pomoči in velikostjo panoge turizma. Gani (2022) ugotavlja negativen vpliv strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 na stopnjo zasedenosti hotelov, Janzen in Radulescu (2022) na zaposlenost in prihodke podjetij iz različnih gospodarskih panog, Yang in drugi (2022) na poslovanje podjetij v panogi turizma, Milone in drugi (2023) na Airbnb nastanitve ter Siddique in drugi (2024) na donosnost sredstev v panogi turizma. Ugotovitve iz finančne krize leta 2008 kažejo, da se je v panogi turizma zmanjšala zaposlenost, ki je bila predvsem posledica upada

prometa, zmanjšanje zaposlenosti pa je sledilo s časovnim zamikom (Baum in drugi, 2020; Farčnik in drugi, 2015; Smeral, 2012; UMAR, 2009). Poslovanje podjetij je zelo odvisno od omejitev, ki pa so se med državami razlikovale (Baum in drugi, 2020; BSG, brez datuma; Hale in drugi, 2021). Prav tako podatki Statističnega urada Evropske unije (2021, 2023d) (angl. Statistical Office of the European Union, v nadaljevanju Eurostat) kažejo, da so se prihodki podjetij v dejavnosti gostinstva v času pandemije covid-19 zmanjšali različno.

Namen magistrskega dela je preučiti povezavo med strogostjo ukrepov v času pandemije covid-19 in poslovanjem podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti. Cilj pa je v dejavnosti gostinstva v Evropski uniji in petih geografskih regijah, in sicer v Severni, Srednji, Zahodni, Južni in Jugovzhodni Evropi, med katerimi so upoštevane izključno države članice Evropske unije glede na svojo geografsko lego, s pomočjo empirične analize preučiti 1) povezavo med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in spremembo prihodkov, 2) povezavo med strogostjo ukrepov za zdravje in zaježitev covid-19 in spremembo prihodkov, 3) povezavo med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in spremembo zaposlenosti v istem kvartalu ter 4) povezavo med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in spremembo zaposlenosti z zamikom enega kvartala. Dejavnost gostinstva (področje I) po Statistični klasifikaciji gospodarskih dejavnosti v Evropski skupnosti (angl. Statistical Classification of Economic Activities in the European Community, v nadaljevanju NACE) Revizija 2 (angl. Revision 2, v nadaljevanju Rev. 2) obsega dve dejavnosti, in sicer gostinske nastanitvene dejavnosti (I55) ter dejavnost strežbe jedi in pijač (I56) (Eurostat, 2008).

V magistrskem delu z empirično analizo na ravni celotne Evropske unije in zgoraj navedenih geografskih regij preverim naslednje hipoteze, ki se nanašajo na podjetja, katerih osnovna dejavnost je po klasifikaciji NACE Rev. 2 dejavnost gostinstva:

H1: Strogost omejitvenih ukrepov covid-19 je povezana z upadom prihodkov.

H2: Strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 je povezana z upadom prihodkov.

H3: Strogost omejitvenih ukrepov covid-19 je povezana z upadom zaposlenosti.

H4: Strogost omejitvenih ukrepov covid-19 je povezana z upadom zaposlenosti z zamikom enega kvartala.

Magistrsko delo je razdeljeno na dva dela. V prvem delu se osredotočam na teoretični vidik raziskovalnega problema. Na podlagi sekundarnih podatkov in opisne analize predstavljam do sedaj zbrane ugotovitve iz strokovne literature, znanstvenih člankov ter raziskav na temo vpliva pandemije covid-19 in strogosti ukrepov covid-19 na upad prihodkov in zaposlenosti v panogi turizma, s poudarkom na nastanitveni in gostinski dejavnosti. Najprej obravnavam ukrepe za zaježitev širjenja virusa SARS-CoV-2 in merjenje strogosti tovrstnih ukrepov. Nato analiziram vpliv pandemije covid-19 na panogo turizma tako na svetovni ravni kot tudi v Evropski uniji, pri čemer za Evropsko unijo podrobno preučim ključne kazalnike, kot so prihodi mednarodnih turistov, prenočitve, mednarodni turistični prihodki, zaposlenost in

prispevek panoge turizma k bruto domačemu proizvodu. Temu sledi pregled literature, kjer obravnavam izsledke empiričnih študij vpliva strogosti ukrepov covid-19 na poslovanje podjetij v panogi turizma, še posebej v gostinski in nastanitveni dejavnosti.

Drugi del magistrskega dela je namenjen empirični analizi, pri kateri sem uporabila sekundarne podatke s spletne strani Eurostat za indekse prihodkov in indekse zaposlenosti za dejavnost gostinstva (področje I), ki po klasifikaciji NACE Rev. 2 vključuje gostinske nastanitvene dejavnosti in dejavnost strežbe jedi in pijač, in podatke o indeksu strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 in ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad (BSG, brez datuma; Hale in drugi, 2021). V empiričnem delu magistrskega dela opišem raziskovalne hipoteze, metodologijo in podatke. Z opisno statistiko predstavim razpoložljive podatke ter izvedem korelacijsko analizo, kjer me zanima povezava med spremembo prihodkov, zaposlenosti in strogostjo ukrepov covid-19 na ravni celotne Evropske unije in v petih geografskih regijah. Podatke analiziram v programu SPSS, ki je namenjen statistični obdelavi podatkov, nato pa rezultate korelacijske analize predstavim in potrdim ali zavrnem predhodno zastavljene hipoteze. Temu sledi diskusija, kjer interpretiram rezultate v kontekstu obstoječe literature in izpostavim omejitve raziskave ter sklep, v katerem povzamem ključne ugotovitve.

2 UKREPI ZA ZAJEZITEV ŠIRJENJA VIRUSA IN MERJENJE STROGOSTI UKREPOV

Predstavništvo Svetovne zdravstvene organizacije (angl. World Health Organization, v nadaljevanju WHO) (2022) na Kitajskem je bilo 31. decembra 2019 obveščeno o odkritih primerih pljučnice neznanega vzroka, ki so bili zaznani v glavnemu mestu kitajske province Hubei. Povzročitelj pljučnice neznanе etiologije je bil izoliran 7. januarja 2020 (WHO, 2020a). Ugotovili so, da gre za novi sev koronavirusa (Leite in drugi, 2021; WHO, 2020a). Mednarodni urad za taksonomijo virusov ga je poimenoval »hudi akutni respiratorni sindrom koronavirus 2« (angl. Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2, v nadaljevanju SARS-CoV-2). WHO pa je bolezn, ki jo ta virus povzroča določil ime covid-19 oziroma koronavirusna bolezen 2019 (angl. coronavirus disease 2019) (Gorbalenya in drugi, 2020; WHO, brez datuma b). Virus se je zelo hitro razširil po svetu. Prvi primeri okužbe s covid-19 so bili v Evropski uniji potrjeni 24. januarja 2020 v Franciji (Stoecklin in drugi, 2020, str. 3). Pandemija je bila razglašena 11. marca 2020 (WHO, 2020b). Na svetovni ravni je bilo do 6. septembra 2023 potrjenih 770.437.327 primerov okužb z novim koronavirusom SARS-CoV-2, od tega jih je bilo 275.987.083 v Evropi (WHO, brez datuma c).

Države so z namenom zmanjševanja bazičnega reprodukcijskega števila (v nadaljevanju R_0) virusa SARS-CoV-2 sprejele različne strategije za omilitev ter zaježitev širjenja novega koronavirusa (OECD, 2020, str. 2). Cilj tovrstnih ukrepov je bil znižati R_0 pod ena (OECD, 2020, str. 5). Z epidemiološkega vidika takšna vrednost R_0 nakazuje verjetnost, da se

epidemija umirja in počasi približuje koncu, saj ena okužena oseba patogen, na primer virus SARS-CoV-2, prenese v povprečju na manj kot eno drugo osebo (Yadav in drugi, 2021, str. 8). Dhungel in drugi (2022, str. 3, 9) na podlagi sistematičnega pregleda objavljenih študij na temo R_0 za covid-19 ugotavljajo, da so se vrednosti v študijah gibale med 0,4 in 12,58, in ocenjujejo, da je 2,66 povprečna vrednost tega koeficienta. Pandemija španske gripe oziroma influenza leta 1918, ki je pomorila vsaj 50 milijonov ljudi, je imela R_0 približno 2 (Bootsma in Ferguson, 2007, str. 7589; Johnson in Mueller, 2002, str. 114). Ošpice kot ena najbolj nalezljivih virusnih bolezni imajo R_0 med 12 in 18, rdečke med 5 in 7, SARS-CoV med 2 in 5, MERS-CoV (angl. Middle East Respiratory Syndrome Coronavirus, koronavirus bližnjevzhodnega respiratornega sindroma) manj kot ena in izbruh virusa Ebole v letu 2014 med 1,5 in 2,5 (Althaus, 2014; Cespedes in Souza, 2020; Chen, 2020, str. 70; Chow in Leo, 2017, str. 132). Stopnja smrtnosti virusa Ebole je med 25- in 90-odstotna, približno 35-odstotna za MERS-CoV, 10-odstotna za SARS-CoV-1, okoli 2-odstotna za SARS-Cov-2 in med 1- in 5-odstotna za ošpice v državah z nizkimi dohodki (Chen, 2020, str. 70; Kadanali in Karagoz, 2015; WHO, brez datuma a; WHO in UNICEF, 2001, str. 1).

Omejitvene ukrepe za zaježitev širjenja virusa SARS-CoV-2 lahko delimo na farmakološke in nefarmakološke pristope (Cascini in drugi, 2022). Slednji pa se delijo naprej na restriktivne, na primer omejitve gibanja, in nerestriktivne ukrepe, kot je umivanje rok. Pod farmakološke pristope predvsem v primeru profilakse spada uporaba cepiv, za ublažitev poteka bolezni covid-19 pa uporaba protivirusnih zdravil in zdravil s protitelesi, kjer je potrebna aplikacija zgodaj ob začetku okužbe z virusom SARS-CoV-2 (Scarabel in drugi, 2021, str. 443, 444). Pod nefarmakološke ukrepe za zaježitev pandemije covid-19 pa štejemo socialno distanciranje, omejitve gibanja, ozaveščanje prebivalstva, razširjen obseg čiščenja in razkuževanja, množično testiranje, obvezno nošenje mask, sledenje stikom v primeru pozitivnega rezultata testa na SARS-CoV-2, omejitve in prepoved zbiranja in potovanj, omejevanje števila oseb v zaprtih prostorih, zapiranje šol in javnega prevoza, omejevanje poslovanja podjetij in zapiranje določenih dejavnosti, spodbujanje dela od doma, obvezne karantene in izolacija, zapiranje delov držav ali celotne države in državnih meja itd. (ECDC, 2020b; OECD, 2020).

Socialno distanciranje se najpogosteje opredeljuje na dva načina, in sicer kot samostojen nefarmakološki ukrep ali pa kot nadpomenko, ki vključuje različne ukrepe za zmanjševanje fizičnih stikov med ljudmi. Prav tako ni enotnega diskurza o tem, kateri ukrepi se dejansko uvrščajo pod socialno distanciranje in o delitvi nefarmakoloških ukrepov (Bestetti in drugi, 2022; ECDC, 2020b; OECD, 2020; ÓhAiseadha in drugi, 2023). Zaradi negativne konotacije in zavajajočega sporočila, ki ga sporoča besedna zveza socialno distanciranje, se priporoča uporaba termina fizično distanciranje (Das Gupta in Wong, 2020; Nilsen in drugi, 2020; Sørensen in drugi, 2021). Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (angl. European Centre for Disease Prevention and Control) (2020a, 2020b) pod socialno distanciranje uvršča naslednje ukrepe: fizično distanciranje (priporočeno vzdrževanje

medosebne varnostne razdalje več kot en meter), karantena (omejitev gibanja zdravih oseb, ki so bile v stiku s potrjenim primerom covid-19), izolacija (osamitev osebe s sumom ali potrjeno okužbo), ustavitev/omejitev javnega potniškega prometa (ustavitev ali zmanjšan obseg delovanja javnega potniškega prometa, zmanjšano število linij, omejevanje števila potnikov ipd.), zaprtje/zapiranje izobraževalnih ustanov (primarni, sekundarni in terciarni nivo izobraževanja), zaprtje nenujnih dejavnosti (nastanitveni in gostinski obrati, kozmetični in frizerski saloni, muzeji, gledališča, trgovine z nenujnim blagom), priporočila za ostajanje doma (spodbujanje prostovoljne izolacije z namenom zmanjševanja tveganja za okužbo), zapiranje delovnih mest (spodbujanje zmanjševanja fizičnih stikov z drugimi zaposlenimi in s strankami, prenehanje dela na določeni lokaciji, prilagoditev na delo od doma, fleksibilen delovni čas, spodbujanje uporabe digitalnih komunikacijskih orodij ipd.), zaščita ranljivih in visoko rizičnih skupin (priporočila za zmanjševanje socialnih stikov, poostreni higienski ukrepi, zmanjševanje števila zunanjih obiskovalcev v domovih za starejše ipd.), omejitev gibanja znotraj države (omejitev potovanj med mesti in regijami, ustavitev javnega potniškega prometa, obvezne karantene zgradb ipd.), prepoved množičnega zbiranja (odpoved športnih prireditev, festivalov, kulturnih dogodkov ipd.) in mednarodne omejitve potovanj (prepoved potovanj, zaprtje državnih meja, prepoved vstopa osebam iz določenih držav ali regij, odpoved letov ipd.) (OECD, 2020).

Države so za zajezitev pandemije covid-19 v času odsotnosti učinkovitih farmakoloških intervencij uvajale zlasti različne kombinacije nefarmakoloških ukrepov. Strogost in učinkovitost različnih svežnjev ukrepov se je v času razlikovala tako na globalnem kot tudi na regionalnem nivoju (Royal Society, 2023). Neodvisni panel za pripravljenost in odziv na pandemijo (2021), ki ga je ustanovil generalni direktor WHO, v svoji študiji izpostavlja, da so v začetni fazi širjenja okužb s SARS-CoV-2 države odreagirale preveč pasivno ter da bi bilo mogoče pandemijo preprečiti. Ugotavljajo tudi, da je k širjenju virusa med drugim pripomogla odsotnost koordiniranega vodenja na svetovni ravni, nezadostno in prepočasno financiranje medicinske opreme in nezadostna vnaprejšnja pripravljenost na prihajajočo morebitno pandemijo (The Independent Panel for Pandemic Preparedness and Response, brez datuma, 2021). Mendez-Brito in drugi (2021, str. 291) tudi izpostavljajo, da je pri zmanjševanju širjenja okužb z virusom SARS-CoV-2 in umrljivostjo povezano z njim ključen zgođen odziv držav z izbranim skupkom nefarmakoloških ukrepov, ki spodbujajo omejevanje socialnih stikov in ne zgolj skupna ocena strogosti ukrepov covid-19 Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad. Na podlagi sistematičnega pregleda 34 empiričnih študij ugotavljajo, da je najbolj učinkovit ukrep za zmanjševanje števila okuženih z virusom SARS-CoV-2 zapiranje šol, ki mu sledijo zapiranje delovnih mest, zapiranje podjetij in prizorišč ter prepovedi javnih prireditev (Mendez-Brito in drugi, 2021).

Mednarodni denarni sklad (angl. International Monetary Fund, v nadaljevanju IMF) (2020) ugotavlja, da so ukrepi, ki posledično vplivajo na nižjo mobilnost ter zmanjšujejo stike med ljudmi, zelo učinkovit ukrep za obvladovanje širjenja okužb z novim koronavirusom, v kolikor so implementirani v zgodnji fazi epidemije ter se izvajajo z zadostno stopnjo

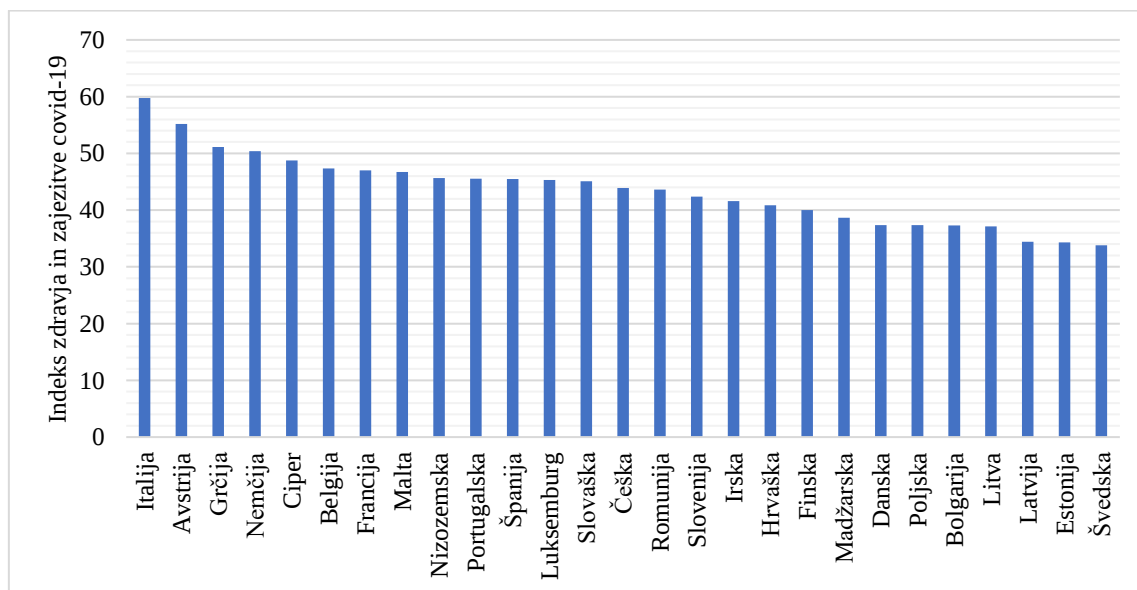
strogosti. Države, ki so uvedle zelo stroge učinkovite ukrepe v začetni fazi epidemije covid-19 so sicer za to obdobje utrpale visoke ekonomske stroške, ki jih druge države z bolj blagimi ukrepi v začetni fazi širjenja okužb z virusom SARS-CoV-2 niso, vendar so dolgoročno imele manjšo gospodarsko škodo, ker so učinkoviteje in hitreje zmanjšale število obolelih s covid-19 in s tem zamejile epidemijo virusa SARS-CoV-2 (Coccia, 2021; Guan in drugi, 2020; IMF, 2020). Guan in drugi (2020) ugotavljajo, da so v začetni fazi pandemije covid-19 manj strogi ukrepi zapiranja, ki povzročijo zmanjšanje gospodarske aktivnosti in trajajo dlje časa, za gospodarstvo bolj škodljivi in povzročijo večjo ekonomsko izgubo, kot pa bi jo, če bi bili strožji ter uvedeni za krajše časovno obdobje. Raziskovalci v prid manjšim gospodarskim izgubam izpostavljajo tudi daljše in strožje ukrepe zapiranja, v kolikor je z njimi mogoče končati pandemijo (Guan in drugi, 2020, str. 583).

Glede na to, da je pandemija covid-19 zahtevala uvedbo številnih omejitvenih ukrepov za zaježitev covid-19, so za analizo učinkovitosti in vpliva tovrstnih ukrepov pomembni kredibilni podatki o strogosti ukrepov covid-19, kateri so primerljivi med državami. Projekt Blavatnikove šole za vladno delovanje Univerze v Oxfordu (angl. Blavatnik School of Government, University of Oxford) z naslovom Oxfordov covid-19 sledilnik odziva vlad (angl. Oxford COVID-19 Government Response Tracker), je ena najpogostejše uporabljenih podatkovnih baz za analize o strogosti ukrepov, ki nudi dnevne podatke v obdobju od vključno leta 2020 do vključno leta 2022 za različne posamezne ukrepe, kot tudi le-te združene v različnih kombinacijah v štiri indekse za 185 držav. Indeksi Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad so: indeks strogosti (angl. stringency index, v nadaljevanju indeks strogosti omejitvenih ukrepov), indeks zaježitve in zdravja (angl. containment health index, v nadaljevanju indeks zdravja in zaježitve), indeks ekonomske podpore (angl. economic support index) in indeks vladnega odziva (angl. government response index). Posamezni ukrepi so kodirani kot ordinalne spremenljivke, ki so nato v različnih kombinacijah preračunani v indekse in predstavljeni kot razmernostne spremenljivke. Indeksi lahko zasedajo vrednosti od vključno 0 do vključno 100, pri čemer višja številka pomeni strožje ukrepe in vrednost 100 predstavlja najstrožji vladni odziv (BSG, brez datuma; Hale in drugi, 2021, 2022).

Slika 1 prikazuje povprečno strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 v posameznih državah Evropske unije. Indeks strogosti ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 je sestavljen iz 14 ukrepov, od tega je šest ukrepov povezanih z zdravstvenim sistemom in osem s socialnim distanciranjem. Ukrepi, ki se nanašajo na zdravstveni sistem so politika cepljenja, politika testiranja, javne informacijske kampanje, zaščita starejših ljudi, sledenje stikom in uporaba zaščitnih mask. Ukrepi, ki spadajo pod socialno distanciranje pa so zapiranje delovnih mest in šol, zahteve ostajanja doma, omejitev zborovanj, odpoved javnih dogodkov, zaprtje javnega potniškega prometa, omejitve gibanja znotraj države ter omejitve mednarodnih potovanj (ECDC, 2020b; Hale in drugi, 2022). V Evropski uniji so bili ukrepi zdravja in zaježitve covid-19 od leta 2020 do vključno leta 2022 v povprečju najstrožji v Italiji (59,8 indeksne točke), Avstriji (55,2

indeksne točke), Grčiji (51,1 indeksne točke) in Nemčiji (50,4 indeksne točke), kar je razvidno iz slike 1. Medtem ko je povprečna strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 v Sloveniji znašala 42,4 indeksne točke, je na ravni celotne Evropske unije v tem obdobju znašala 42,9 indeksne točke. Najmanj strogi ukrepi zdravja in zaježitve covid-19 pa so bili od leta 2020 do vključno leta 2022 v Latviji (34,4 indeksne točke), Estoniji (34,3 indeksne točke) in na Švedskem (33,8 indeksne točke) (lastni izračun na podlagi Hale in drugi, 2021).

Slika 1: Povprečna strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19, 2020–2022, Evropska unija

Vir: lastno delo na podlagi Hale in drugi (2021).

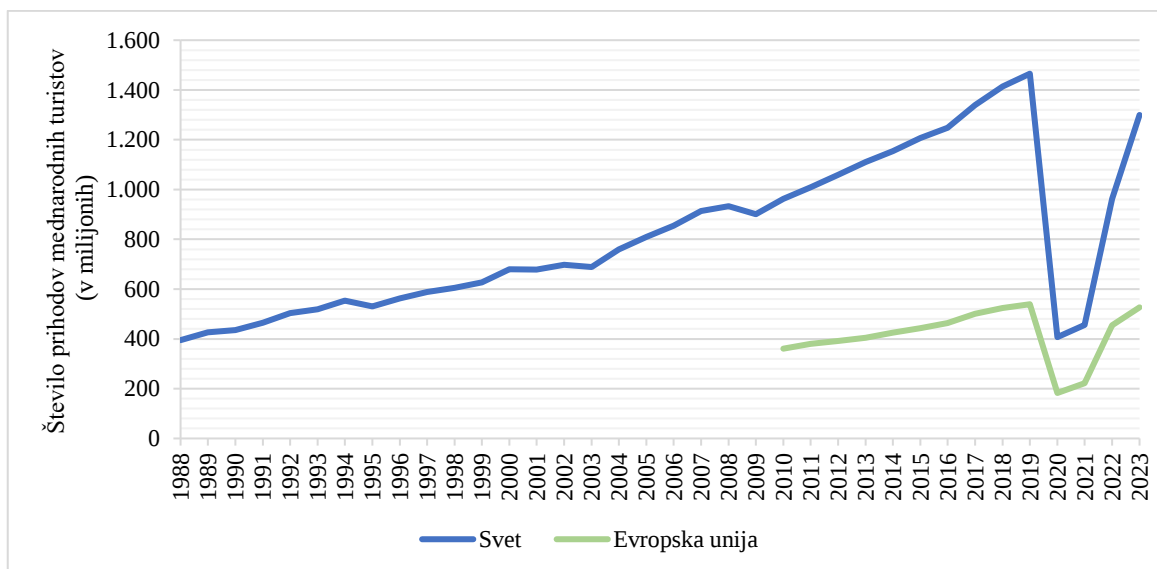
3 PREGLED VPLIVA COVID-19 NA TURIZEM

3.1 Prihodi

Pandemija covid-19 je prizadela panogo turizma in med drugim povzročila rekorden upad števila prihodov mednarodnih turistov. V prvem letu pandemije covid-19 je bilo prvič v zgodovini od leta 1989 dalje zabeleženo zmanjšanje števila prihodov mednarodnih turistov pod raven iz leta 1989, kar je razvidno iz slike 2, ki prikazuje gibanje števila prihodov mednarodnih turistov na svetovni ravni v obdobju od 1988 do 2022 in v Evropski uniji v obdobju od 2010 do 2023, in sicer jih je bilo v letu 2020 za 20,1 milijona oziroma za 4,7 odstotka manj kot v letu 1989. V primerjavi z izbruhom SARS (angl. Severe Acute Respiratory Syndrome, hudi akutni respiratorni sindrom) v letu 2003, ko se je število prihodov mednarodnih turistov glede na predhodno leto zmanjšalo na 689 milijonov in sicer za 1,3 odstotka, jih je bilo v letu 2020 na svetovni ravni za 41 odstotkov manj kot v letu 2003 (Shaw, 2006; UNWTO, brez datuma). V času gospodarske in finančne krize pa je v letu 2009 bilo 901,3 milijona prihodov mednarodnih turistov na svetovni ravni, kar je za 3,5

odstotka manj kot v letu 2008, a za 122 odstotkov več kot v letu 2020 (UNWTO, brez datuma).

Slika 2: Število prihodov mednarodnih turistov, 1988–2023, svet in Evropska unija, 2010–2023

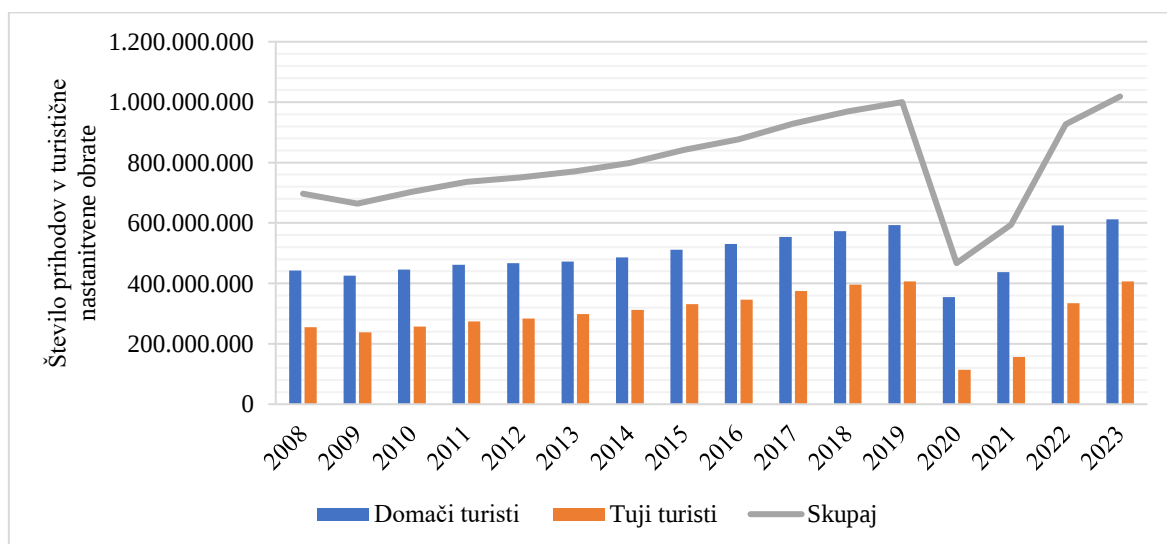
Vir: prirejeno po UNWTO (brez datuma).

Na svetovni ravni je v letu 2020 bilo le 407 milijonov prihodov mednarodnih turistov, medtem ko jih je še v letu 2019 bilo 1.465 milijonov. To pomeni, da jih je bilo v prvem letu pandemije za 72,2 odstotka oziroma 1.058 milijonov manj kot v letu 2019. V Evropski uniji pa se je število prihodov mednarodnih turistov zmanjšalo iz 539 milijonov v letu 2019 na 182,7 milijona v letu 2020, in sicer za 66,1 odstotka. V letu 2021 je število vseh prihodov mednarodnih turistov na svetovni ravni narastlo na 456 milijonov, kar je za 12 odstotkov več kot jih je bilo v letu 2020, vendar za 68,9 odstotka manj kot v letu 2019. V Evropski uniji pa je bilo v letu 2021 225,9 milijona prihodov mednarodnih turistov, kar predstavlja 23,6-odstotno povečanje v primerjavi z letom 2020, toda 58,1-odstotno zmanjšanje v primerjavi z letom 2019. V letu 2022 število prihodov mednarodnih turistov še vedno ni povsem doseglo ravni, ki je bila zabeležena pred pandemijo. Na svetovni ravni je bilo 963 milijonov prihodov mednarodnih turistov, kar je sicer za 111,2 odstotka več kot v letu 2021, toda 34,3 odstotka manj kot v letu 2019. V Evropski uniji pa jih je bilo v letu 2022 440,6 milijona, kar predstavlja 95-odstotno povečanje glede na leto 2021, a 18,3-odstotno zmanjšanje v primerjavi z letom 2019 (UNWTO, 2023b, str. 5).

V državah članicah Evropske unije se je število prihodov tako tujih kot domačih turistov v turistične nastanitvene obrate zmanjšalo iz 999,8 milijona v letu 2019 na 467,1 milijona v letu 2020, in sicer za 53,3 odstotka oziroma 532,7 milijona glede na leto 2019. Slika 3 prikazuje gibanje prihodov (domačih, tujih in skupno obeh vrst turistov) v turistične nastanitvene obrate v obdobju od leta 2008 do leta 2022 v Evropski uniji. Za primerjavo je

bil v letu 2009 upad vseh prihodov v turistične nastanitvene obrate v Evropski uniji zgolj 4,8-odstoten oziroma 33,7-milijonski v primerjavi z letom 2008. V letu 2020 pa je bilo za 196,6 milijona oziroma za 29,6 odstotka manj prihodov v turistične nastanitvene objekte, kot pa jih je bilo v letu 2009. S tem, da se je v letu 2009 število prihodov tujih turistov v turističnih nastanitvenih obratih držav članic Evropske unije zmanjšalo le za 17,1 milijona oziroma 6,7 odstotka v primerjavi z letom 2008. Medtem ko jih je bilo v letu 2020 za 72 odstotkov oziroma za 292,8 milijona manj kot v letu 2019. V letu 2020 je namreč bilo v Evropski uniji 114,1 milijona prihodov turistov. Število prihodov domačih turistov v turistične nastanitvene obrate se je v letu 2009 zmanjšalo na 425,8 milijona, toda upad je bil le za 16,6 milijona oziroma 3,8 odstotka v primerjavi z letom 2008, medtem ko se je v letu 2020 zmanjšalo na 354,4 milijona, kar predstavlja 40,2-odstoten oziroma 238,5 milijonski upad glede na leto 2019 (Eurostat, 2023a).

Slika 3: Število prihodov v turistične nastanitvene obrate, 2008–2023, Evropska unija

Vir: prirejeno po Eurostat (2023a) in Eurostat (2024a).

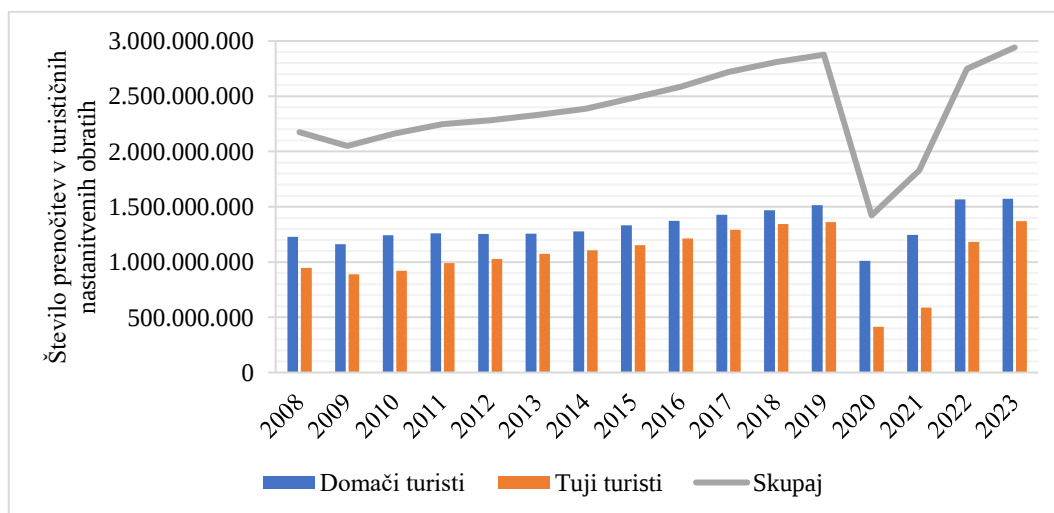
V Evropski uniji so zabeležili v letu 2021 593,8 milijona vseh prihodov turistov v turistične nastanitvene obrate, ki jih je bilo v primerjavi z letom 2020 za 126,7 milijona oziroma 21,7 odstotka več, toda 40,6 odstotka oziroma 406 milijonov manj kot v letu 2019. Prihodi tujih turistov v turistične nastanitvene obrate so bili v letu 2021 za 36,9 odstotka oziroma 42,1 milijona višji kot v letu 2020, vendar za 61,6 odstotka oziroma 250,7 milijona nižji kot v letu 2019. Število prihodov domačih turistov pa je bilo v letu 2021 glede na leto 2020 večje za 23,4 odstotka oziroma 83,1 milijona, a za 26,2 odstotka oziroma 155,4 milijona nižje kot v letu 2019. Tudi v letu 2022 so se prihodi v turistične nastanitvene obrate zvišali, vendar niso povsem dosegli ravni iz leta 2019. V letu 2022 jih je bilo 926,5 milijona, kar je za 56 odstotkov oziroma 332,8 milijona več kot v letu 2021, a 7,3 odstotka oziroma 73,3 milijona manj kot v letu 2019. Prihodov tujih turistov v letu 2022 je bilo 335 milijonov in so se glede na leto 2021 zvišali za 114,4 odstotka oziroma 178,7 milijona, vendar so bili nižji za 17,7 odstotka oziroma 71,9 milijona kot v letu 2019. V letu 2022 pa je število domačih turistov

znašalo 591,5 milijona, kar je sicer za 35,2 odstotka oziroma 154 milijonov več kot v letu 2021, toda 0,2 odstotka oziroma 1,3 milijona manj kot v letu 2019 (Eurostat, 2023a).

3.2 Prenočitve

V prvem letu pandemije covid-19 se je število vseh prenočitev v turističnih nastanitvenih obratih v državah članicah Evropske unije zmanjšalo na 1.421,9 milijona, pri čemer gre za 50,5-odstotni oziroma 1.452,9-milijonski upad glede na leto 2019. Slika 4 prikazuje gibanje prenočitev (domačih, tujih turistov, skupno) v turističnih nastanitvenih obratih v Evropski uniji v obdobju od leta 2008 do leta 2022. V času gospodarske in finančne krize se je v letu 2009 število vseh prenočitev v turističnih nastanitvenih obratih zmanjšalo za zgolj 5,7 odstotka oziroma 123,1 milijona glede na leto 2008 in jih je bilo za 44,3 odstotka oziroma 629,3 milijona več kot v letu 2020. Število prenočitev tujih turistov se je v letu 2020 zmanjšalo na 412,5 milijona, to je za 69,7 odstotka oziroma 947,5 milijona manj kot v letu 2019 ter 53,6 odstotka oziroma 476,8 milijona manj kot v letu 2009. Leta 2009 je bil v primerjavi z letom 2008 upad zgolj 6,2-odstoten oziroma 58,4-milijonski. Število prenočitev domačih turistov v turističnih nastanitvenih obratih pa se je v letu 2020 zmanjšalo na 1.009,4 milijona, in sicer za 33,4 odstotka oziroma 504,4 milijona glede na leto 2019. V letu 2009 se je število tovrstnih turistov zmanjšalo le za 5,3 odstotka oziroma 64,7 milijona v primerjavi z letom 2008 in jih je bilo za 13,1 odstotka oziroma 152,5 milijona več kot v letu 2020 (Eurostat, 2023b).

Slika 4: Število prenočitev v turističnih nastanitvenih obratih, 2008–2023, Evropska unija

Vir: prirejeno po Eurostat (2023b) in Eurostat (2024b).

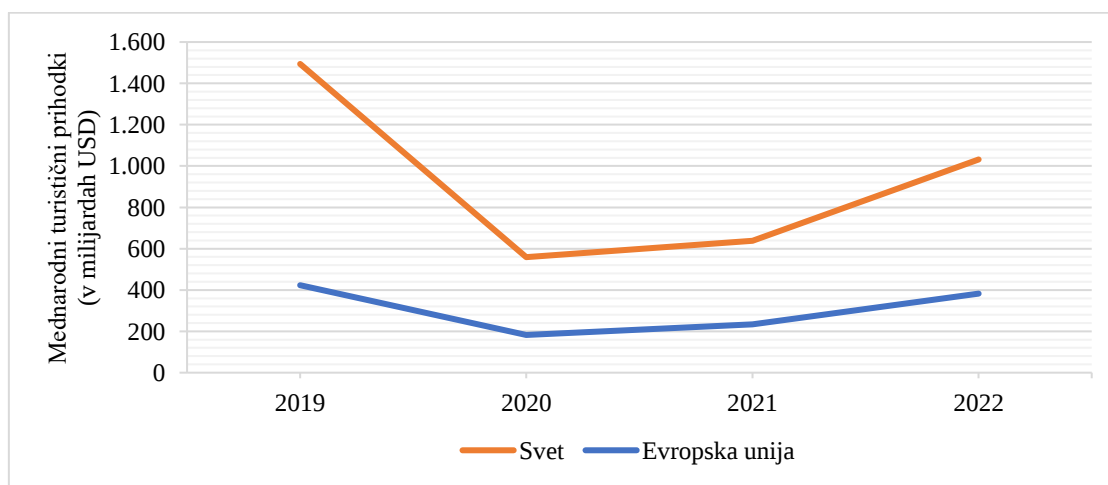
V letu 2021 je bilo v državah članicah Evropske unije zabeleženih 1.831,8 milijona prenočitev v turističnih nastanitvenih obratih s strani tujih in domačih turistov. Skupno jih je bilo za 28,8 odstotka oziroma 409,8 milijona več kot v letu 2020, vendar 36,3 odstotka oziroma 1.043 milijonov manj kot v letu 2019. Od tega je bilo v letu 2021 587,9 milijona prenočitev tujih turistov in 1.243,9 milijona prenočitev domačih turistov. Število tujih

turistov v turističnih nastanitvenih obratih se je v letu 2021 zmanjšalo za 56,8 odstotka oziroma 772,1 milijona glede na leto 2019, v primerjavi z letom 2020 pa povečalo za 42,5 odstotka oziroma 175,4 milijona. Število domačih turistov pa je bilo v letu 2021 za 17,9 odstotka oziroma 270,9 milijona manj kot v letu 2019, toda 23,2 odstotka oziroma 234,5 milijona več kot v letu 2020. V letu 2022 se je sicer skupno število prenočitev v turističnih nastanitvenih obratih glede na predhodno leto povečalo za 50 odstotkov oziroma 916,6 milijona na 2.748,4 milijona, vendar je bilo za 4,4 odstotka oziroma 126,5 milijona nižje kot jih je bilo v letu 2019. Število prenočitev v turističnih nastanitvenih obratih tudi tujih turistov ni doseglo ravni pred pandemijo covid-19, medtem ko je število prenočitev domačih turistov preseglo raven iz leta 2019. Prenočitev tujih turistov je bilo v letu 2022 za 101,2 odstotka oziroma 594,9 milijona več kot v letu 2021, a 13 odstotkov oziroma 177,2 milijona manj kot v letu 2019. Število prenočitev domačih turistov v turističnih nastanitvenih obratih pa se je v letu 2022 povečalo za 25,9 odstotka oziroma 321,7 milijona glede na leto 2021 in je bilo višje za 3,3 odstotka oziroma 50,7 milijona kot v letu 2019 (Eurostat, 2023b).

3.3 Mednarodni prihodki

Mednarodni turistični prihodki so v letu 2019 znašali na svetovni ravni 1.494 milijard USD, v Evropski uniji pa 423,2 milijarde USD, kar je razvidno iz slike 5, ki prikazuje gibanje mednarodnih turističnih prihodkov v obdobju od leta 2019 do leta 2022 na svetovni ravni in v Evropski uniji. V letu 2020 je vrednost mednarodnih turističnih prihodkov na svetovni ravni upadla na 559 milijard USD, kar predstavlja 62,8-odstotno zmanjšanje v primerjavi z letom 2019. V Evropski uniji pa so se v letu 2020 mednarodni turistični prihodki zmanjšali na 182,2 milijarde USD oziroma za 57,8 odstotka glede na leto 2019. Kljub temu da je bila v letu 2021 in v letu 2022 v primerjavi s predhodnim letom zabeležena rast mednarodnih turističnih prihodkov tako na svetovni ravni kot tudi v Evropski uniji, pa vrednost mednarodnih turističnih prihodkov ni dosegla pred pandemične ravni iz leta 2019.

Slika 5: Mednarodni turistični prihodki, 2019–2022, svet in Evropska unija

Vir: prirejeno po UNWTO (2023b, str. 6).

V letu 2021 so mednarodni turistični prihodki na svetovni ravni znašali 638 milijard USD in so bili za 8,2 odstotka višji kot v letu 2020, toda za 59,5 odstotka nižji kot v letu 2019. V Evropski uniji pa so mednarodni turistični prihodki v letu 2021 znašali 233,5 milijarde USD in so bili za 20,5 odstotka višji kot predhodno leto, a 48,1 odstotka nižji kot v letu 2019. V letu 2022 pa se je vrednost mednarodnih turističnih prihodkov na svetovni ravni zvišala na 1.031 milijard USD in je bila za 49,5 odstotka višja kot v letu 2021, a 36,1 odstotka nižja kot v letu 2019. V Evropski uniji pa so v letu 2022 znašali 382,2 milijarde USD in bili za 51,5 odstotka višji kot v letu 2021, toda za 16,4 odstotka nižja kot v letu 2019 (UNWTO, 2023b, str. 6).

3.4 Zaposlenost

V letu 2019 je panoga turizma in potovanj na neposreden in posreden način skupno zagotovila 334 milijonov oziroma 10,3 odstotka delovnih mest na svetovni ravni in približno 22,9 milijona oziroma 11,3 odstotka v Evropski uniji in malenkost več kot 0,1 milijona oziroma 11,3 odstotka v Sloveniji (WTTC, 2023a, 2023c). V letu 2020 se je na svetovni ravni število vseh delovnih mest v panogi turizma in potovanj zmanjšalo na 263,2 milijona, kar predstavlja upad za 21,2 odstotka oziroma 70,8 milijona glede na leto 2019. V Evropski uniji pa se je v letu 2020 število služb v panogi turizma in potovanj v primerjavi z letom 2019 zmanjšalo za 15,6 odstotka oziroma 3,6 milijona, in sicer na 19,3 milijona. V letu 2021 sta turizem in potovanja zagotovila 273,4 milijona delovnih mest na svetovni ravni, kar je 3,9 odstotka oziroma 10,2 milijona več kot v letu 2020, vendar 18,1 odstotka oziroma 60,6 milijona manj kot v letu 2019. V Evropski uniji pa je v letu 2021 v panogi turizma in potovanj bilo 19,7 milijona delovnih mest, in sicer 2,1 odstotka oziroma 0,4 milijona več kot v letu 2020, toda 13,8 odstotka oziroma 3,2 milijona manj kot v letu 2019 (WTTC, 2022, 2023a, 2023b, 2023c).

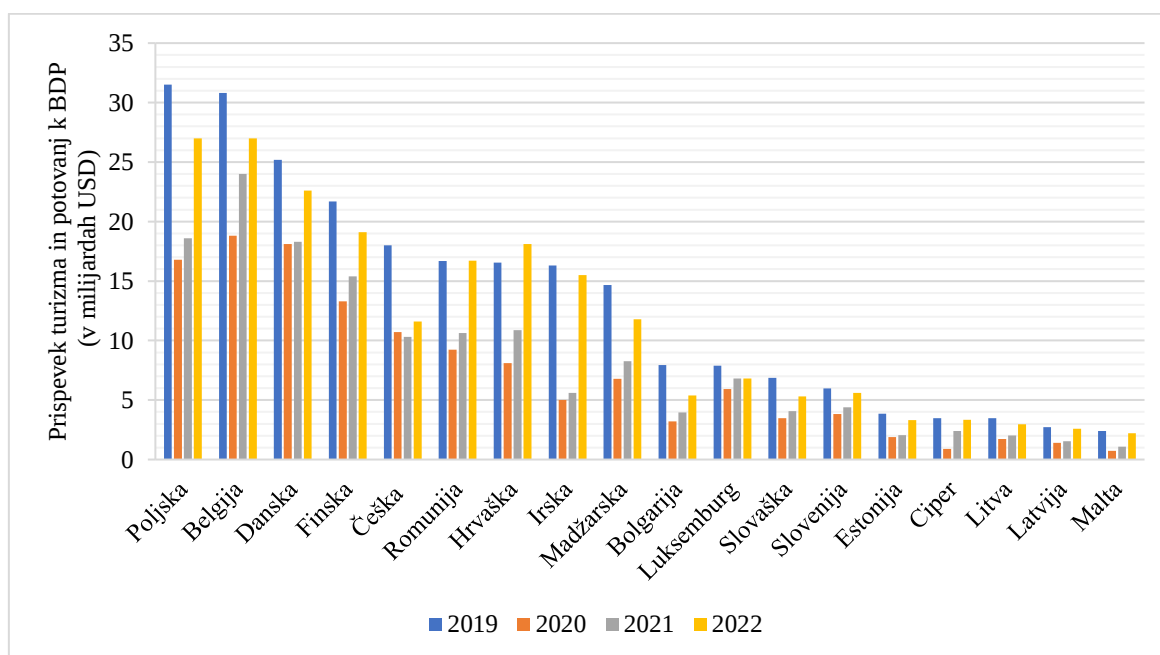
Tudi v letu 2022 se je število delovnih mest v panogi turizma in potovanj povečalo tako na svetovnem nivoju kot tudi v Evropski uniji, vendar ni doseglo ravni iz leta 2019. V letu 2022 je bilo v primerjavi z letom 2019 izgubljenih 11,7 odstotka oziroma 39 milijonov delovnih mest na svetovni ravni in 4,9 odstotka oziroma 1,1 milijona v Evropski uniji. Na svetovni ravni se je število delovnih mest v panogi turizma in potovanj v letu 2022 glede na leto 2021 povečalo za 7,9 odstotka oziroma 21,6 milijona na 295 milijonov in predstavljalo 9 odstotkov vseh zaposlitev, medtem ko se je v Evropski uniji povečalo za 10,3 odstotka oziroma približno 2 milijona na 21,8 milijona, kar je 10,5 odstotka vseh zaposlitev v Evropski uniji (WTTC, 2022, 2023a, 2023b, 2023c).

3.5 Bruto domači proizvod

V letu 2019 je panoga turizma in potovanj ustvarila približno 10 bilijonov USD oziroma 10,4 odstotka svetovnega bruto domačega proizvoda, 1.532,3 milijarde USD oziroma 9,6 odstotka bruto domačega proizvoda Evropske unije (WTTC, 2023a, 2023c). Sliki 6 in 7

prikazujeta vrednost prispevka turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu (BDP) v milijardah USD v obdobju od leta 2019 do leta 2022 v posameznih državah članicah Evropske unije, ki so razdeljene v dve skupini. Prva skupina so države Evropske unije, ki so imele prispevek turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu v letu 2019 nižji od 40 milijard USD in so prikazane v sliki 6, slika 7 pa prikazuje drugo skupino držav, in sicer tiste države, ki so imele prispevek od turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu višji od 40 milijard USD. Države članice Evropske unije z najnižjim prispevkom turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu so v letu 2019 bile Slovenija (6 milijard USD), Estonija (3,9 milijarde USD), Ciper (3,5 milijarde USD), Litva (3,5 milijarde USD), Latvija (2,7 milijarde USD) in Malta (2,4 milijarde USD), kar je razvidno iz slike 6 (WTTC, 2022). Države Evropske unije z najvišjim prispevkom turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu, kot je razvidno iz slike 7, pa so v letu 2019 bile Nemčija (391,2 milijarde USD), Francija (233,3 milijarde USD), Italija (214,5 milijarde USD) in Španija (198,3 milijarde USD) (WTTC, 2022).

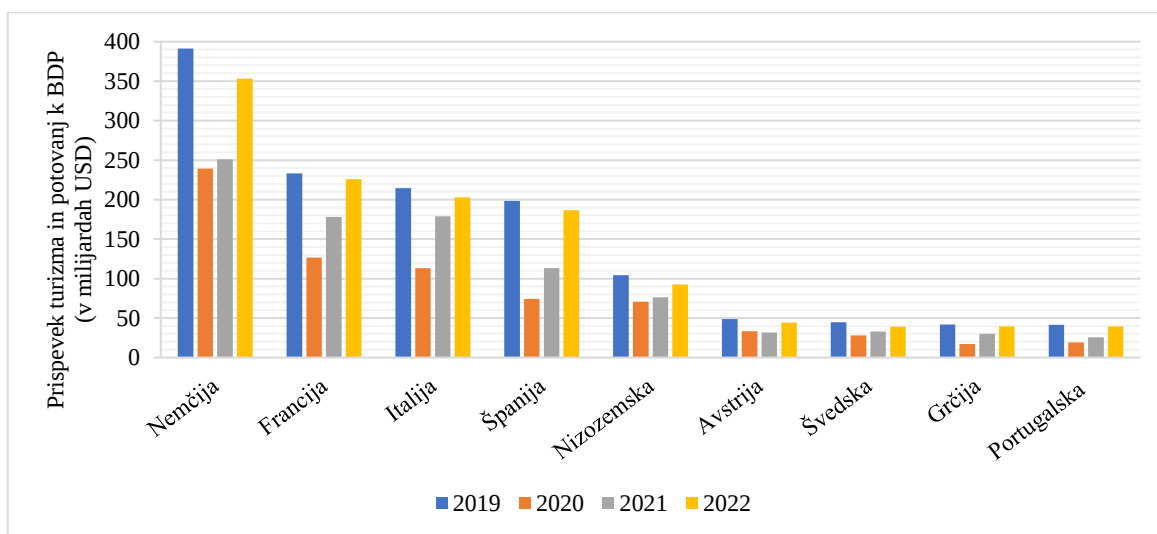
Slika 6: Prispevek turizma in potovanj k BDP, 2019–2022, prva skupina

Opomba: Prva skupina so države Evropske unije, katerih prispevek turizma in potovanj je znašal manj kot 40 milijard USD v letu 2019.

Vir: prirejeno po WTTC (2022) in WTTC (2023a).

Slika 7: Prispevek turizma in potovanj k BDP, 2019–2022, druga skupina

Opomba: Druga skupina so države Evropske unije, katerih prispevek turizma in potovanj je znašal več kot 40 milijard USD v letu 2019.

Vir: prirejeno po WTTC (2022) in WTTC (2023a).

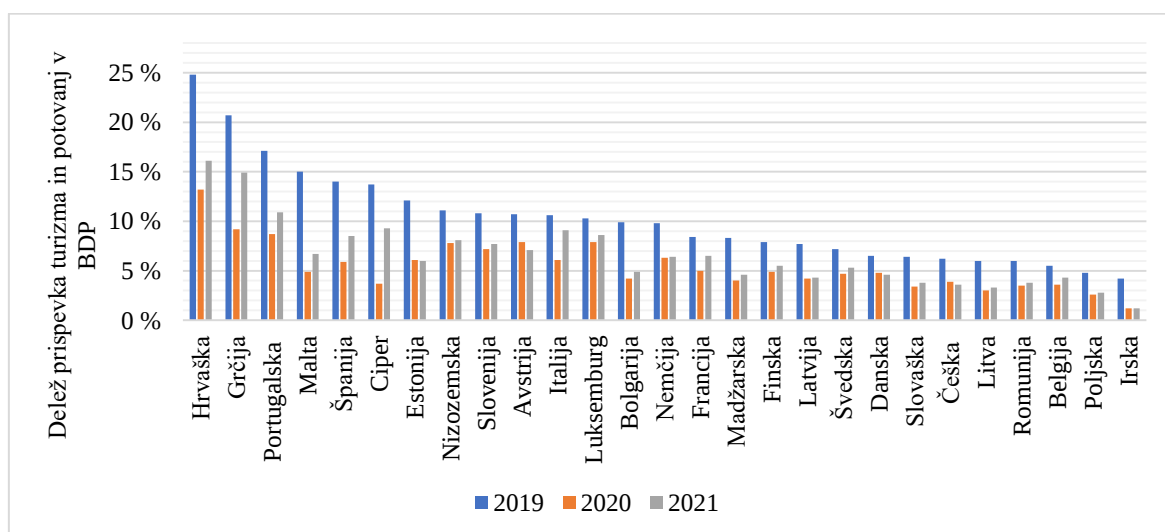
V letu 2020 se je prispevek turizma in potovanj k svetovnemu bruto domačemu proizvodu, v primerjavi z letom 2019, zmanjšal za 4,9 bilijona USD. Turizem in potovanja sta ustvarila 5,3 odstotka svetovnega bruto domačega proizvoda ali 5,1 bilijona USD, kar predstavlja 49,4-odstotno zmanjšanje glede na leto 2019. V Evropski uniji sta turizem in potovanja prispevala k bruto domačemu proizvodu 850,4 milijarde USD, kar je 44,5 odstotka oziroma 681,9 milijarde USD manj kot v letu 2019. Ustvarila sta 5,6 odstotka bruto domačega proizvoda Evropske unije (WTTC, 2022, 2023a, 2023c). V prvem letu pandemije covid-19 se je glede na leto 2019 vsem državam članicam Evropske unije zmanjšal prispevek turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu, in sicer je bil v enajstih državah upad večji od 50 odstotkov in v šestnajstih državah manjši od 50 odstotkov. Več kot 50-odstotni upad prispevka turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu v letu 2020 glede na leto 2019 so zabeležile Ciper (–74,1 odstotka), Malta (–69,6 odstotka), Irska (–69,3 odstotka), Španija (–62,6 odstotka), Bolgarija (–59,5 odstotka), Grčija (–59,3 odstotka), Grčija (–59,3 odstotka), Madžarska (–53,8 odstotka), Portugalska (–53,6 odstotka), Hrvaška (–51,1 odstotka), Estonija (–51 odstotka) in Litva (–50,3 odstotka). Najmanjši upad prispevka turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu pa so imele v letu 2020 glede na leto 2019 Finska (–38,7 odstotka), Švedska (–36,8 odstotka), Slovenija (–36 odstotka), Nizozemska (–32,1 odstotka), Avstrija (–31,6 odstotka), Danska (–28,2 odstotka) in Luksemburg (–25 odstotkov) (WTTC, 2022, 2023a).

V letu 2021 si je panoga turizma in potovanj v povprečju in v primerjavi z letom 2020 opomogla, toda ne na pred pandemično raven. Prispevek turizma in potovanj k svetovnemu bruto domačemu proizvodu je bil v letu 2021 v primerjavi z letom 2019 za 36,8 odstotka oziroma 3.675,6 milijarde USD nižji, a 24,9 odstotka oziroma za 1.258 milijard USD višji

kot v letu 2020 in je znašal 6.311,5 milijarde USD. V Evropski uniji pa je prispevek turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu v letu 2021 znašal 1.017,4 milijarde USD in je bil za 19,6 odstotka oziroma 166,9 milijarde USD višji kot v letu 2020, toda za 33,6 odstotka oziroma 514,9 milijarde USD nižji kot v letu 2019 (WTTC, 2023a, 2023c). Nobeni državi članici Evropske unije turizem in potovanja v letu 2021 nista prispevala več k bruto domačemu proizvodu kot sta v letu 2019, toda skoraj vsem državam Evropske unije se je zvišal prispevek turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu v primerjavi z letom 2020. Izjemi sta bili Češka in Avstrija, ki sta imeli v letu 2021 še večji upad prispevka turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu kot prvo leto pandemije glede na leto 2019 (WTTC, 2022).

Več kot 50-odstotno zvišanje prispevka iz naslova turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu so v letu 2021 glede na leto 2020 imele samo štiri države Evropske unije, in sicer Ciper (166,9 odstotka), Grčija (74,9 odstotka), Italija (58,4 odstotka) in Španija (52,4 odstotka). Najmanjšo rast prispevka turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu pa so v letu 2021 glede na leto 2020 imele Romunija 14,9 odstotka, Slovenija 14,8 odstotka, Irska 12 odstotkov, Poljska 10,7 odstotka, Latvija 7,9 odstotka, Nizozemska 7,9 odstotka, Estonija 7,8 odstotka, Nemčija 5 odstotkov in Danska 1,1 odstotka (WTTC, 2022, 2023a). Slika 8 prikazuje delež prispevka turizma in potovanj v bruto domačemu proizvodu v obdobju od leta 2019 do leta 2021 v posameznih državah članicah Evropske unije. Državam, katerim sta turizem in potovanja ustvarila največji delež bruto domačega proizvoda v letu 2019 in med letoma 2020 in 2021, kar je razvidno iz slike 8, so bile Hrvaška, Grčija in Portugalska. Irski in Poljski pa je panoga turizma in potovanj v letu 2019 in med letoma 2020 in 2021 ustvarila najmanjši delež bruto domačega proizvoda izmed držav Evropske unije, čeprav nimata nizkega prispevka panoge turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu v USD v primerjavi z ostalimi državami Evropske unije (WTTC, 2022, 2023a).

Slika 8: Delež turizma in potovanj v BDP, 2019–2021, Evropska unija

Vir: prirejeno po WTTC (2022).

Tudi v letu 2022 turizem in potovanja nista niti na svetovni ravni niti v Evropski uniji doprinesla več k bruto domačemu proizvodu kot sta v letu 2019. Na svetovni ravni je bil prispevek turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu za 22,9 odstotka oziroma 2.287 milijard nižji kot v letu 2019, a 22 odstotkov oziroma 1.388,5 milijarde USD višji kot v letu 2021 in je znašal 7,7 bilijona USD. V Evropski uniji pa sta turizem in potovanja ustvarila 1.429,4 milijarde USD bruto domačega proizvoda, kar je za 6,7 odstotka oziroma 102,9 milijarde USD manj kot v letu 2019, vendar 40,5 odstotka oziroma 412 milijard USD več kot v letu 2021 (WTTC, 2023a, 2023c).

4 PREGLED LITERATURE O POVEZAVI STROGOSTI UKREPOV IN POSLOVANJA PODJETIJ

4.1 Strogost ukrepov in makroekonomski kazalniki

Strogost omejitvenih ukrepov za zajezitev širjenja covid-19 se je med državami razlikovala in izrazito negativno vplivala na poslovanje podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti, kar pa se je posledično odrazilo na upadu gospodarske aktivnosti (Furceri in drugi, 2021; Hale in drugi, 2021; König in Winkler, 2021; Liu in drugi, 2023; Pitterle in Niermann, 2021). Ukrepi, kot so omejitve gibanja in potovanj, omejevanje števila gostov ter delna ali popolna zaprtja javnega življenja, so namreč močno okrnili poslovanje podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti (Gössling in drugi, 2020; Hale in drugi, 2021; Shen in drugi, 2020; Siddique in drugi, 2024). Sapir (2020) je preučeval razloge za razlike v velikosti gospodarskih izgub med državami članicami Evropske unije in ugotovil, da so velikost deleža turizma v bruto domačemu proizvodu, kakovost upravljanja države in strogost omejitvenih ukrepov covid-19, pri čemer je uporabil podatke Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad, pomembni dejavniki, ki negativno vplivajo na izgubo bruto domačega proizvoda. To pomeni, da so države Evropske unije, kjer panoga turizma predstavlja večji prispevek k bruto domačemu proizvodu, imele večjo gospodarsko izgubo kot tiste države članice z manjšim deležem prispevka turizma k bruto domačemu proizvodu. Enako velja za kakovost upravljanja države in omejitvene ukrepe covid-19, saj so strožji ukrepi za obvladovanje pandemije covid-19 in slabša kakovost upravljanja privedli do večjih gospodarskih izgub (Sapir, 2020).

Glocker in Piribauer (2021) sta tako kot Sapir (2020) tudi preučevala dejavnike, ki vplivajo na razlike v gospodarskih izgubah držav v času pandemije covid-19 za leto 2020 in ugotavljata, da so bile gospodarske izgube povezane predvsem z velikostjo dejavnosti gostinstva in ostalih storitvenih dejavnosti, kjer so prisotni fizični stiki. Z razliko od Sapir (2020) ne potrjujeta statistično značilnega vpliva strogosti ukrepov covid-19 Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad na gospodarski upad, ampak izpostavljata, da je imelo negativen statistično značilen vpliv nanj število smrti povezanih s covid-19 (Glocker in Piribauer, 2021). Morebiten razlog za to je, da so ljudje zaradi strahu pred potencialno

usodno okužbo postajali z višanjem števila smrtnih žrtev čedalje bolj nenaklonjeni tveganju in so samoiniciativno omejevali svoje socialne stike (Glocker in Piribauer, 2021, str. 4; König in Winkler, 2020, str. 225).

Gagnon in drugi (2022) so na vzorcu 90 držav in na podlagi kvartalnih podatkov za leto 2020 in 2021 analizirali vpliv različnih dejavnikov v času pandemije covid-19 na rast bruto domačega proizvoda in ugotavljajo, da so razlike pri vplivu na realni bruto domači proizvod povezane z razvitostjo države in velikostjo storitvenega sektorja ter panogo turizma. V razvitih državah je imela strogost ukrepov za zajezitev pandemije covid-19 večji vpliv na rast realnega bruto domačega proizvoda, kot v državah v razvoju, medtem ko je bilo glede smrtnosti zaradi covid-19 ravno obratno. Izpostavljajo tudi, da je v letu 2020 bil tako vpliv strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 kot tudi število smrti zaradi covid-19 na rast realnega bruto domačega proizvoda večji kot v letu 2021. Avtorji navajajo, da se je po približno letu dni ljudem in podjetjem uspelo prilagoditi novonastali situaciji, kar naj bi bil eden od možnih razlogov za opazovane razlike med letoma (Gagnon in drugi, 2022). Maloney in Taskin (2020) pa sta preučevala dejavnike, ki vplivajo na socialno distanciranje v času pandemije covid-19 in ugotavljata, da so bili ljudje v revnejših državah zaradi finančne stiske primorani hoditi v službo in so bili prisiljeni se izpostavljati tveganju okužbe s covid-19, saj si niso mogli privoščiti ostati doma ali pa narava dela ni dopuščala dela od doma. V razvitih državah pa so se ljudje že pred uvedbo vladnih ukrepov za omejitev in zajezitev pandemije covid-19 v večjem obsegu prostovoljno socialno distancirali in zmanjšali svojo mobilnost kot v državah v razvoju (IMF, 2020, str. 75; Maloney in Taskin, 2020).

Padec gospodarske rasti, kot izpostavljajo Gagnon in drugi (2022), je močno odvisen od velikosti panoge turizma. Države, ki imajo večjo odvisnost od turizma so bile soočene z večjim padcem gospodarske rasti v primerjavi z državami, kjer turizem igra manjšo vlogo (Gagnon in drugi, 2022). Enako menita tudi Pitterla in Niermann (2021), na vzorcu 156 držav in za leto 2020, da je odvisnost države od panoge turizma imela med preučevanimi spremenljivkami največji vpliv na gospodarski upad. To pomeni, da so države s strožjimi omejitvenimi ukrepi covid-19 in države, ki jim turizem doprinese velik delež k bruto domačemu proizvodu, imele še nižjo gospodarsko rast, kot bi jo sicer imele, če njihova odvisnost od turizma ne bi bila tako visoka (Pitterle in Niermann, 2021).

König in Winkler (2021) sta na podlagi kvartalnih podatkov za prva tri četrtletja leta 2020 raziskala vpliv omejitvenih ukrepov covid-19 in števila smrtnih žrtev zaradi covid-19 na rast bruto domačega proizvoda in ugotavljata, da ima na bruto domači proizvod največji negativen učinek strogost omejitvenih ukrepov covid-19. V povezavi z vplivom števila okužb z virusom SARS-CoV-2 in smrtnosti zaradi njega na gospodarsko aktivnost so si izsledki empiričnih znanstvenih raziskav dokaj enotni. König in Winkler (2021, str. 32, 38) ter Gagnon in drugi (2022) ugotavljajo, da visoka smrtnost zaradi covid-19 pomembno vpliva na rast bruto domačega proizvoda. Pitterle in Nierman (2021) sta prišla do ugotovitve, da ima smrtnost zaradi covid-19 statistično značilen vpliv na znižano stopnjo rasti bruto

domačega proizvoda. Nasprotno pa Di Matteo (2021), ki je v analizo 200 držav za leto 2020 vključil med drugim tudi podatke Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad, ugotavlja, da niti število smrti zaradi covid-19 niti število potrjenih primerov okužb z virusom SARS-CoV-2 statistično značilno ne vplivata na stopnjo rasti realnega bruto domačega proizvoda. Pravzaprav z izjemo začetne faze pandemije covid-19 ne ugotavlja, da bi stopnja strogosti ukrepov covid-19 prepričljivo zmanjšala število smrtnih žrtev in števila okuženih z virusom SARS-CoV-2. Iz tega sledi, da bi se morali ukrepi, kot so zapiranje gospodarstva, omejitve potovanja in karantene, izvajati kratkoročno, saj imajo močan negativen vpliv na nastanitveno in gostinsko dejavnost (Di Matteo, 2021).

Furceri in drugi (2021) so raziskali dejavnike, ki vplivajo na razlike v velikosti gospodarskih izgub. Za prvo polovico leta 2019 in 2020 so analizirali kvartalne podatke za 96 držav in med drugim tudi indeks strogosti Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad. Avtorji ugotavljajo, da sta strogost omejitvenih ukrepov covid-19 in število umrlih zaradi covid-19 povezana z gospodarskimi izgubami. Poleg tega je velikost panoge turizma igrala pomembno vlogo pri izgubah realnega bruto domačega proizvoda, in sicer večja ko je bila odvisnost države od turizma, večje so bile gospodarske izgube. Identificirali so tudi dodatne dejavnike, ki so prispevali k povečanju izgub, kot je na primer višja gospodarska rast pred pandemijo, nižji bruto domači proizvod na prebivalca, večja stopnja demokratičnosti sistema, večja prilagodljivost trga posojil, večja družbena razdrobljenost in nižje fiskalne spodbude (Furceri in drugi, 2021). Implementacija in učinkovitost slednjega dejavnika, ki je izredno pomemben za zmanjševanje gospodarskih izgub, se je med državami razlikovala (Furceri in drugi, 2021, str. 15; Pitterle in Niermann, 2021, str. 12). Razvite države so bile s fiskalnimi spodbudami v večjo pomoč gospodarstvu in posledično ohranjanju delovnih mest kot države v razvoju (Furceri in drugi, 2021, str. 17; Pitterle in Niermann, 2021, str. 17).

4.2 Strogost ukrepov in poslovanje

V času pandemije covid-19 je prišlo do drastičnega upada števila prihodov turistov, kar je močno vplivalo na prihodke podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti. Število prihodov turistov se je v Evropi rekordno zmanjšalo. V letu 2020 je bilo prihodov mednarodnih turistov za več kot 500 milijonov oziroma 70 odstotkov manj kot v letu 2019 (UNWTO, 2021a). Karabulut in drugi (2020) so na podlagi podatkov za obdobje med letoma 1996 in 2018 preučili vpliv preteklih pandemij na prihode turistov in ugotavljajo, da so vse pandemije imele negativen vpliv. Namen omejitvenih ukrepov za zajezitev širjenja virusa SARS-CoV-2 je zmanjševanje števila okuženih s tem virusom in posledično smrtnosti povezane z njim. V upanju zaježitve širjenja virusa SARS-CoV-2 so bile maja leta 2020 uvedene najstrožje omejitve potovanja. Svoje meje je zaprlo 76 odstotkov držav, kar je popolnoma ohromilo mednarodni turizem in izrazito negativno vplivalo na poslovanje podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti. V poletnih mesecih so se omejitve potovanja razrahljale, a so se kmalu začele spet zaostroovati. Tako, da je do decembra leta 2020 bilo 70 odstotkov državnih meja spet popolnoma zaprtih (UNWTO, 2023a, str. 10).

Farzanegan in drugi (2021) ter Selvanathan in drugi (2022) so se osredotočili na preučitev vpliva mednarodnega turizma na širjenje okužb z virusom SARS-CoV-2 in z njim povezane smrtnosti in ugotavljajo, da mednarodni turisti pomembno prispevajo k povečanju števila okužb s SARS-CoV-2 in z njim povezanim številom smrti. Selvanathan in drugi (2022) so ugotavljali tudi, ali so se posamezne države, ki so že imele izkušnje s pandemijami, kot je prašičja gripa med letoma 2009 in 2010 in SARS (hudi akutni respiratorni sindrom) med letoma 2002 in 2003, bolje odrezale v boju proti pandemiji covid-19 (Clemens in Clemens, 2023; Yang in drugi, 2020). Rezultati njihove empirične analize kažejo, da je temu bilo tako. V primerjavi z ostalimi državami, ki niso v preteklosti izkusile pandemije, je število prihodov turistov povzročilo nižje število okužb in smrti povezane s covid-19, kot bi jih sicer (Farzanegan in drugi, 2021). Farzanegan in drugi (2021, str. 689–690) na primeru 90 držav in v obdobju do 30. aprila 2020 ugotavljajo, da se v povprečju število okužb poveča za 1,2 odstotka in smrtnost zaradi covid-19 za 1,4 odstotka, v kolikor se število mednarodnih turistov zviša za 1 odstotek. Selvanathan in drugi (2022) pa na vzorcu 165 držav in podatkih do 3. februarja 2021 ugotavljajo, da povečanje števila prihodov turistov za 1 odstotek, v povprečju povzroči približno 1-odstotno povečanje števila okužb in smrti v povezavi s covid-19. Izpostavljajo tudi, da to ne velja povsod po svetu, ampak se vpliv razlikuje glede na geografsko regijo. V Severni in Južni Ameriki 1-odstotno povečanje mednarodnega turizma vodi v povprečju v 2-odstotno zvišanje števila primerov okužb in smrti zaradi covid-19. V Azijsko pacifiških državah se v povprečju poveča število okužb in smrti zaradi covid-19 med 1,2 odstotka in 1,4 odstotka, v Afriki za 1,1 odstotka in v Evropi za 0,9 odstotka (Selvanathan in drugi, 2022).

Khalid in drugi (2021, str. 2806–2807, 2816) so na vzorcu 136 držav, preučevali povezavo med velikostjo panoge turizma in gospodarskimi politikami, ki so bile implementirane kot odziv na pandemijo covid-19 in ugotavljajo statistično značilno pozitivno povezavo med velikostjo panoge turizma in velikostjo svežnja gospodarske pomoči. To pomeni, da so države z večjo odvisnostjo od panoge turizma, namenile gospodarstvu večji paket fiskalne ali monetarne pomoči za omilitev posledic pandemije, kot pa države, katerim turizem doprinese manjši delež k bruto domačemu proizvodu. Zaradi ukrepov za omejitvev in zajezitev pandemije covid-19 so se direktni prispevki turizma in potovanj k bruto domačemu proizvodu, ki so močno povezani s številom prihodov turistov, potrošnjo mednarodnih turistov in potrošnjo poslovnega turizma, precej zmanjšali (Khalid in drugi, 2021, str. 2810). Zaradi padca ponudbe in povpraševanja po turističnih storitvah so bile države primorane s fiskalnimi in monetarnimi ukrepi podpreti podjetja in zaposlene v izogib še večjemu gospodarskemu padcu (Goretti in drugi, 2021, str. 30; Khalid in drugi, 2021, str. 2816; Nicola in drugi, 2020).

Janzen in Radulescu (2022) sta na podlagi vprašalnika in tudi podatkov Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad analizirala vpliv vladnih omejitvenih ukrepov za zajezitev pandemije covid-19 in ukrepov za pomoč gospodarstvu za omilitev posledic pandemije covid-19 na poslovanje 10.419 podjetij iz različnih gospodarskih panog v 23 evropskih

državah. Ugotovila sta, da se je vpliv omejitvenih ukrepov covid-19 med podjetji in panogami razlikoval, in sicer so strožji ukrepi covid-19 povzročili hotelom in restavracijam večjo izgubo prihodkov kot ostalim podjetjem. Letni padec rasti prodaje v tej dejavnosti je znašal 58,24 odstotne točke, pri čemer je povprečni indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 znašal 57,1 indeksne točke. Avtorja ugotavljata tudi, da vladni ukrepi za pomoč gospodarstvu za omilitev posledic pandemije covid-19 vplivajo na zaposlenost. Podjetja, ki so prejela pomoč v smislu odloga plačil, subvencije plač, davčne oprostitev, so odpustila manj zaposlenih. Ukrep odloga plačila je v preučevanih podjetjih v povprečju zmanjšal število odpuščenih delavcev od 17,5 odstotka do 35,8 odstotka. Subvencije plač pa so zmanjšale število odpuščenih oseb v vseh preučevanih panogah v povprečju za 28 odstotkov (Janzen in Radulescu, 2022).

Aharon in drugi (2021), ki so preučevali vpliv vladnih ukrepov covid-19 na poslovanje podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti od januarja 2020 do aprila 2020 v Združenih državah Amerike, v nasprotju z Janzen in Radulescu (2022, str. 142) ugotavljajo, da so vladni ukrepi, kot so na primer dohodkovna podpora, vključno s subvencioniranjem plač in odpisom dolgov, statistično značilno negativno vplivali na nastanitveno in gostinsko dejavnost. Kot razlog za nepričakovane rezultate empirične analize avtorji izpostavljajo negotovost, ki izhaja iz nedoslednosti in netransparentnosti vladnih ukrepov. Negotovost, ki bi jo bilo po njihovem mnenju mogoče zmanjšati, je pomembno vplivala na nihanje cen delnic in donose podjetij, ki poslujejo v gostinski in nastanitveni dejavnosti. Kot razlog, zakaj zgoraj omenjeni ukrepi niso imeli pozitivnega vpliva na gostinsko in nastanitveno dejavnost, navajajo, da podjetjem nista pokrila izgubljenih prihodkov. Skoraj vsi preučevani vladni ukrepi povezani s pandemijo covid-19 so namreč imeli statistično značilen negativen vpliv na poslovanje podjetij v gostinski in nastanitveni dejavnosti. Na podlagi podatkov Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad ugotavljajo, da so največji padec prihodkov gostinske in nastanitvene dejavnosti povzročili ukrepi, ki so povezani z zapiranjem. Zaprtje javnega prevoza je povzročilo upad kumulativnega abnormalnega donosa nastanitveni in gostinski dejavnosti za 28,72 odstotka, omejitve gibanja in zahteve po ostajanju doma pa za 21,98 odstotka. Ukrepi, kot so odpoved javnih prireditvev, zapiranje šol in omejevanje druženj, so prav tako pomembno negativno vplivali na prihodke, vendar v manjši meri (Aharon in drugi, 2021).

Z uporabo podatkov Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad o strogosti ukrepov covid-19 so vpliv na donose delnic v panogi turizma in potovanj preučevali Chen in drugi (2020), Wang in drugi (2021) ter Lee in Chen (2022), v nastanitveni in gostinski dejavnosti pa Liu in drugi (2023) in Aharon in drugi (2021). Wang in drugi (2021) kot Lee in Chen (2022) in tudi Liu in drugi (2023) – v nasprotju z Aharon in drugi (2021) in Chen in drugi (2020) – ugotavljajo, da strogost ukrepov covid-19 pozitivno vpliva na donose delnic podjetij. Wang in drugi (2021, str. 191) so v obdobju od januarja 2020 do novembra 2020 analizirali podatke 9 držav, od tega jih je šest članic Evropske unije. Na podlagi regresijske analize ne ugotavljajo samo, da v višje dobičke na delniškem trgu vodijo ekonomska

podpora in strožji vladni omejitveni ukrepi covid-19, temveč tudi strožji ukrepi za zdravje in zajezev covid-19 (Wang in drugi, 2021).

Večji vzorec 65 držav in daljše časovno obdobje od decembra 2019 do maja 2020 sta preučevala Lee in Chen (2022, str. 453). Rezultati regresijske analize kažejo, da je imelo število potrjenih okužb z virusom SARS-CoV-2 manjši negativen vpliv na donose delnic podjetij, ki poslujejo v panogi turizma in potovanj, kot število smrti, povezanih s covid-19. Število smrti je imelo statistično značilen negativen vpliv na donose, ne glede na to, koliko jim tovrstna panoga doprinese (Lee in Chen, 2022, str. 461–464). Po drugi strani pa število potrjenih primerov okužb ni bilo statistično značilno v vseh državah, ampak samo v tistih, ki imajo nizke donose (Lee in Chen, 2022, str. 458, 464). Strogost ukrepov covid-19 je imela v večini preučevanih kvantilov pozitiven statistično značilen vpliv na donose (Lee in Chen, 2022). Z razliko od Wang in drugi (2021), ki so pokazali, da strogost omejitvenih ukrepov ni imela statistično značilnega vpliva na donose delnic v kvantilih od 0,8 do 0,9 pa Lee in Chen (2022) ugotavljata, da so bili izjema kvantili od 0,5 do 0,8, kjer vpliv ni bil statistično značilen. To pomeni, da strožji vladni ukrepi za zajezev pandemije covid-19, ki jih implementirajo države, ki imajo nizke do srednje visoke donose delnic od panoge turizma in potovanj v primerjavi z drugimi državami, vodijo v višje donose delnic (Lee in Chen, 2022).

Rezultati regresijske analize Liu in drugi (2023) na vzorcu 40 držav od januarja 2019 do februarja 2021 kažejo, da se škodljivi učinki števila potrjenih primerov okužb in števila smrti zaradi covid-19 na donose delnic podjetij, ki poslujejo v nastanitveni in gostinski dejavnosti, zmanjšajo z uvedbo strožjih vladnih ukrepov za zajezev pandemije covid-19. Razlog za tovrstno utemeljitev rezultatov analize je v tem, da je imela strogost omejitvenih ukrepov statistično značilen pozitiven vpliv na donose, medtem ko sta imela stopnja rasti števila potrjenih primerov okužb z virusom SARS-CoV-2 ter število smrti zaradi covid-19 statistično značilen negativen vpliv na donose delnic. Medsebojna povezanost števila potrjenih primerov okuženih s SARS-CoV-2 in števila smrti zaradi covid-19 z vladnimi ukrepi za zajezev pandemije covid-19 pa je bila pozitivna (Liu in drugi, 2023).

Polemis (2020) je analiziral vpliv ukrepa zaprtja države zaradi pandemije covid-19 na poslovanje dejavnosti hotelov. Na primeru Italije sklepa, da je tovrsten ukrep povzročil zmanjšanje poslovanja hotelov v povprečju za 68 odstotkov (Polemis, 2020). Drastičen upad prihodkov je pokazala tudi analiza finančnih podatkov 34 hotelskih verig, ki jo je izvedel Temelkov (2022). Vsem preučevanim hotelskim verigam se je poslabšalo razmerje med stroški in prihodki. V letu 2020 zgolj v dveh hotelskih verigah ni prišlo do upada prihodkov glede na predhodno leto, v šestih hotelskih verigah pa so se prihodki zmanjšali za več kot 70 odstotkov glede na leto 2019 (Temelkov, 2022).

Yang in drugi (2022) so na vzorcu 117 držav v obdobju od januarja 2020 do junija 2021 med drugim preučevali, kako sta strogost omejitvenih ukrepov Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad ter število okuženih z virusom SARS-CoV-2 vplivala na poslovanje podjetij v

panogi turizma, in sicer na kazalnike za merjenje uspešnosti poslovanja hotelske dejavnosti. Pokazali so, da na prihodke v nastanitveni dejavnosti pomembno negativno vplivata tako strogost omejitvenih ukrepov covid-19 kot tudi število okuženih s SARS-CoV-2 (Yang in drugi, 2022). Porast okužb s SARS-CoV-2 za 10 odstotkov je v povprečju povzročil padec stopnje zasedenosti za 0,4 odstotka, prihodkov na razpoložljivo sobo za 0,5 odstotka in povprečno ceno sobe za 0,1 odstotka. Dvig strogosti vladnih ukrepov za omejitev širjenja virusa za 10 odstotkov pa je povzročil padec stopnje zasedenosti v povprečju za 3,2 odstotka, prihodkov na razpoložljivo sobo za 3,6 odstotka in povprečno ceno sobe za 0,4 odstotka (Yang in drugi, 2022, str. 1933).

Milone in drugi (2023) so na vzorcu 27 evropskih držav v obdobju od leta 2019 do vključno leta 2020 na podlagi podatkov indeksa strogosti omejitvenih ukrepov Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad analizirali vpliv strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 na Airbnb nastanitve. Upad prihodkov od Airbnb nastanitev je bil prisoten v vseh preučevanih državah, pri čemer so se v 11 preučevanih državah prihodki od Airbnb nastanitev v prvem letu pandemije covid-19 glede na predhodno leto zmanjšali za več kot 50 odstotkov. Največji upad prihodkov so imele Anglija za 88 odstotkov, Madžarska za 71 odstotkov in Hrvaška za 61 odstotkov. Najmanj prizadeti pa sta bili Finska, kjer je bil upad prihodkov v letu 2020 zgolj za 18 odstotkov glede na leto 2019 in Nemčija, ki je imela upad prihodkov v letu 2020 glede na predhodno leto za 28 odstotkov. Avtorji članka ugotavljajo, da višja strogost omejitvenih ukrepov covid-19 povzroči nižje povpraševanje po nastanitvah. V kolikor se zviša strogost omejitvenih ukrepov za 1 odstotek, se povpraševanje po Airbnb nastanitvah v povprečju zmanjša med 0,13 odstotka in 0,16 odstotka. Nasprotno pa je zmanjšanje strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 vodilo v večje povpraševanje po Airbnb nastanitvah, kar je povišalo cene tovrstnim nastanitvam, in sicer so se ob povečanju povpraševanja za 1 odstotek cene Airbnb nastanitvam v povprečju zvišale za 0,06 do 0,07 odstotka (Milone in drugi, 2023).

Gani (2022) je v obdobju od marca 2020 do marca 2021 na vzorcu 10 držav analiziral vpliv strogosti indeksa vladnega odziva Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad na nastanitveno in gostinsko dejavnost in ugotavlja pomemben negativen vpliv ukrepov vladnega odziva na panogo gostinstva, in sicer na stopnjo zasedenosti hotelov. Strožji ukrepi vladnega odziva na covid-19 so zmanjšali število prihodov turistov, kar pa se je odrazilo v manjši zasedenosti hotelov (Gani, 2022). Gani (2022, str. 4327) izpostavlja, da na zasedenost hotelov pomembno vpliva devizni tečaj, skupni jezik in demokratične vrednote. Tung in Thang (2022) sta na vzorcu 47 držav preučevala vpliv deviznega tečaja na povpraševanje mednarodnih turistov. Avtorja ugotavljata, da depreciacija deviznega tečaja vodi do večjega povpraševanja, saj se zviša število prihodov mednarodnih turistov, ker se na ta način poveča njihova kupna moč. Posledično pa se povečajo prihodki v panogi turizma (Tung in Thang, 2022).

Siddique in drugi (2024) so na vzorcu 41 držav od 2020 do 2021 preučili vpliv strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 na poslovanje podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti,

pri čemer so se osredotočili na donosnost sredstev. Preučevali so tudi dejavnike, ki bi lahko vplivali na razlike v dobičkonosnosti podjetij. Ugotovili so, da imajo ukrepi za omejitev covid-19 pomemben negativen vpliv na poslovanje podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti, saj so strožji omejitveni ukrepi covid-19 vodili k nižji dobičkonosnosti. Poleg tega pa ugotavljajo, da je bil negativen vpliv omejitvenih ukrepov covid-19 povezan z velikostjo in stopnjo zadolženosti podjetij ter razvitostjo države, v kateri podjetje posluje. Večjo dobičkonosnost so namreč imela večja in manj zadolžena podjetja ter tista, ki poslujejo v manj razvitih državah, kar avtorji pripisujejo nižjemu nadzoru nad izvajanjem uvedenih ukrepov za omejitev covid-19 (Siddique in drugi, 2024).

5 OPIS ZASTAVLJENIH HIPOTEZ

V času pandemije covid-19 se je strogost ukrepov covid-19 in njihov vpliv na dejavnost gostinstva med državami razlikoval (Baum in drugi, 2020; BSG, brez datuma; Hale in drugi, 2021; Siddique in drugi, 2024). Zapiranje državnih meja v boju proti koronavirusu SARS-CoV-2 je, kot ugotavljajo Farzanegan in drugi (2021) ter Selvanathan in drugi (2022), učinkovit ukrep za zaščito zdravja ljudi, saj so države z večjim številom prihodov mednarodnih turistov v povprečju imele tudi več okuženih in umrlih zaradi covid-19, toda ta ukrep izrazito negativno vpliva na poslovanje podjetij v dejavnosti gostinstva, saj zmanjša povpraševanje po gostinskih storitvah (Baum in drugi, 2020; Flaming in Burns, 2020). Že brez uvedb ukrepov, ki bi omejevali potovanja, bi po ugotovitvah Karabulut in drugi (2020) na podlagi analize preteklih pandemij prišlo do zmanjšanja števila prihodov turistov. Iz teh ugotovitev je mogoče sklepati, da ukrep omejitve potovanj povzroči še dodatno zmanjšanje števila gostov, kot bi jih sicer, kar vodi v še večji upad prihodkov in – kot se je izkazalo kasneje – v odpuščanje (Karabulut in drugi, 2020; Sun in drugi, 2022).

Furceri in drugi (2021) so uporabili podatke Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad in ugotavljajo, da strogost omejitvenih ukrepov covid-19 in velikost panoge turizma povečujeta gospodarske izgube. Gagnon in drugi (2022) izpostavljajo, da strogost omejitvenih ukrepov covid-19 pomembno negativno vpliva na rast bruto domačega proizvoda, in sicer z večjim negativnim vplivom v državah, ki so bolj odvisne od panoge turizma. König in Winkler (2021) ugotavljata negativno povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in rastjo bruto domačega proizvoda. Poslovanje podjetij v gostinstvu je bilo odvisno od ukrepov za omejitev in zaježitev covid-19 (Baum in drugi, 2020; Siddique in drugi, 2024). Podatki Eurostat (2021, 2023d) kažejo, da se je upad prihodkov v dejavnosti gostinstva med državami razlikoval. Zato je namen magistrskega dela preučiti povezavo med strogostjo ukrepov v času pandemije covid-19 in poslovanjem podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti. Cilj je v dejavnosti gostinstva na ravni celotne Evropske unije in petih geografskih regij, in sicer Srednje, Severne, Zahodne, Južne in Jugovzhodne Evrope, vendar izključno za države članice Evropske unije glede na njihovo geografsko lego, s pomočjo empirične analize preučiti 1) povezavo med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in spremembo prihodkov, 2) povezavo med strogostjo

ukrepov za zdravje in zaježitev covid-19 in spremembo prihodkov, 3) povezavo med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in spremembo zaposlenosti v istem kvartalu ter 4) povezavo med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in spremembo zaposlenosti z zamikom enega kvartala.

Dejavnost gostinstva spada med ene izmed najbolj prizadetih dejavnosti pandemije covid-19, saj je bilo v skladu z vladnimi odloki poslovanje podjetij v tej dejavnosti zelo omejeno (Eurostat, 2021; Wiecek-Kosmala, 2021). Chen in drugi (2020) ter Aharon in drugi (2021) ugotavljajo negativen vpliv strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 na donose delnic, pri čemer so slednji analizirali poslovanje podjetij v gostinski in nastanitveni dejavnosti, prva skupina avtorjev pa v panogi turizma in potovanj. Janzen in Radulescu (2022) ugotavljata negativen vpliv omejitvenih ukrepov covid-19 na zaposlenost in prihodke hotelov in restavracij. Siddique in drugi (2024) pa ugotavljajo negativen vpliv strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 na poslovanjem podjetij, in sicer na donosnost sredstev v nastanitveni in gostinski dejavnosti. Zaradi teh ugotovitev sem oblikovala hipotezi 1 in 2, ki predpostavljata, da je strogost ukrepov covid-19 povezana z upadom prihodkov podjetij v dejavnosti gostinstva. Hipoteza 1 se nanaša na indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 in hipoteza 2 na indeks strogosti ukrepov zdravja in zaježitve covid-19.

Bauer in Weber (2021) sta obravnavala vpliv ukrepov zapiranja na brezposelnost v Nemčiji in ugotovila, da tovrstni ukrepi vplivajo na povečanje brezposelnosti. Morris in drugi (2023) so analizirali vpliv indeksa strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 po Oxfordovem covid-19 sledilniku odziva vlad na brezposelnost v različnih državah in ugotavljajo, da strožji omejitveni ukrepi covid-19 povečajo brezposelnost. Dreger in Gros (2021) sta vpliv tega indeksa na brezposelnost preučevala za Združene države Amerike in ugotavljata, da strožji omejitveni ukrepi covid-19 močno vplivajo na brezposelnost, ter izpostavljata, da sprememba strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 vpliva na spremembo brezposelnosti z zamikom dveh do štirih tednov od uvedbe. Obenem pa ugotovitve iz pretekle finančne krize iz leta 2008 kažejo, da se je tudi v panogi turizma zmanjšala zaposlenost, ki je bila predvsem posledica upada prihodkov, pri čemer je zmanjšanje zaposlenosti sledilo s časovnim zamikom (Baum in drugi, 2020; Farčnik in drugi, 2015; Smeral, 2012; UMAR, 2009). Posledično sem oblikovala hipotezo 3, v kateri predpostavim, da je strogost omejitvenih ukrepov covid-19 povezana z upadom zaposlenosti v dejavnosti gostinstva v istem kvartalu, in v hipotezi 4, da je povezana z upadom zaposlenosti v dejavnosti gostinstva v naslednjem kvartalu.

Izbrane hipoteze preverim za podjetja, katerih osnovna dejavnost je po klasifikaciji NACE Rev. 2 gostinstvo (področje I), in sicer na ravni celotne Evropske unije in v petih geografskih regijah (Srednja, Severna, Zahodna, Južna in Jugovzhodna Evropa), med katerimi so upoštevane izključno države članice Evropske unije glede na svojo geografsko lego. Dejavnost gostinstva (področje I) je opredeljena kot gostinske nastanitvene dejavnosti (I55) in dejavnost strežbe jedi in pijač (I56).

V magistrskem delu z empirično analizo preverim naslednje hipoteze, ki se nanašajo na podjetja v dejavnosti gostinstva:

H1: Strogost omejitvenih ukrepov covid-19 je povezana z upadom prihodkov.

H2: Strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 je povezana z upadom prihodkov.

H2: Strogost omejitvenih ukrepov covid-19 je povezana z upadom zaposlenosti.

H4: Strogost omejitvenih ukrepov covid-19 je povezana z upadom zaposlenosti z zamikom enega kvartala.

6 METODOLOGIJA IN PODATKI

Za empirično analizo sem uporabila prosto dostopne sekundarne podatke s spletne strani Eurostat in Blavatnikove šole za vladno delovanje Univerze v Oxfordu (angl. Blavatnik School of Government, University of Oxford), ki je objavila tako imenovani Oxfordov covid-19 sledilnik odziva vlad (angl. Oxford COVID-19 Government Response Tracker) (BSG, brez datuma; Hale in drugi, 2021). S spletne strani Eurostat sem v podpoglavje opisa podatkov 7.1–7.2 vključila podatke za zaposlenost in prihodke podjetij v dejavnosti gostinstva za daljše časovno obdobje, od prvega kvartala 2016 do vključno četrtega kvartala 2022, in sicer tudi za čas pred pandemijo covid-19. Opisno statistiko izbranih spremenljivk, podpoglavje 7.3, pa sem izvedla na podlagi podatkov za obdobje od prvega kvartala 2020 do vključno četrtega kvartala 2022. Regresijsko in korelacijsko analizo, s pomočjo katerih sem testirala izbrane hipoteze, pri čemer sem v SPSS programu pri slednji izračunala Pearsonove koeficiente korelacije in pripadajoče stopnje značilnosti, sem naredila na podlagi kvartalnih podatkov 27 držav članic Evropske unije za obdobje 12 zaporednih kvartalov, in sicer od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 za 6 območij (na ravni celotne Evropske unije ter na ravni Severne, Srednje, Južne, Zahodne in Jugovzhodne Evrope). Regresijska analiza je razvidna iz priloge 6–9.

Dnevni podatki Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad so na voljo od 1. januarja 2020 do vključno 31. decembra 2022 za 185 držav. Posamezni ukrepi covid-19 so podani kot ordinalne spremenljivke, v različnih kombinacijah združeni v indekse pa so izraženi kot razmernostne spremenljivke. Indeksi Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad so: indeks zaježitve in zdravja (angl. containment and health index, v nadaljevanju indeks zdravja in zaježitve), indeks strogosti (angl. stringency index, v nadaljevanju indeks strogosti omejitvenih ukrepov), indeks vladnega odziva (angl. government response index) in indeks ekonomske podpore (angl. economic support index). Indeksi lahko zavzemajo vrednosti od vključno 0 do vključno 100, pri čemer višja številka pomeni strožje ukrepe – vrednost 100 predstavlja najstrožji vladni odziv (Hale in drugi, 2021, 2022).

V magistrskem delu sem se osredotočila na dva indeksa, in sicer na indeks strogosti omejitvenih ukrepov in indeks zdravja in zaježitve. Indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 je sestavljen iz devetih ukrepov. Ti so: zapiranje šol in delovnih mest, zaprtje javnega potniškega prometa, omejitve zborovanj, zahteve ostajanja doma, javne informacijske kampanje, omejitve gibanja znotraj države in omejitve mednarodnih potovanj ter odpoved javnih dogodkov. Indeks zdravja in zaježitve covid-19 pa poleg devetih ukrepov, ki so vključeni že v indeks strogosti omejitvenih ukrepov, zajema še politiko cepljenja in testiranja, zaščito starejših ljudi, sledenje stikom in uporabo zaščitnih mask (Hale in drugi, 2022). Primer kodiranja posameznih ukrepov, ki sestavljajo indeks zdravja in zaježitve covid-19, je razviden iz priloge 1. V Excel datoteki Oxfordovega covid-19 sledilnika odziva vlad z GitHub repozitorija sem najprej za izbrana indeksa uredila podatke in izločila države, ki ne spadajo v Evropsko unijo. Da bi pridobila kvartalne podatke o strogosti ukrepov covid-19, sem nato iz dnevnih podatkov indeksov strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 in ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 držav članic Evropske unije izračunala kvartalne vrednosti indeksa strogosti omejitvenih ukrepov in indeksa zdravja in zaježitve za vsako državo posebej, saj so podatki za indekse zaposlenosti in prihodkov v dejavnosti gostinstva na spletni strani Eurostat podani v obliki kvartalnih indeksov.

Dejavnost gostinstva (področje I) je po klasifikaciji NACE Rev. 2 opredeljena kot gostinske nastanitvene dejavnosti (I55) in dejavnost strežbe jedi in pijač (I56) (Eurostat, 2008). Za gostinstvo (področje I) sem z Eurostata pridobila kvartalne podatke indeksov zaposlenosti (2015 = 100) (angl. employment index (2015 = 100)) in indeksov prihodkov (2015 = 100) (angl. turnover index (2015 = 100)) držav članic Evropske unije. Za indeks zaposlenosti ($n = 324$) so bili na voljo podatki za vse države Evropske unije, medtem ko za indeks prihodkov ($n = 312$) podatkov za Irsko ni bilo na voljo, so bili pa na voljo podatki za vse ostale države Evropske unije. Na podlagi teh dveh indeksov s stalno osnovo v letu 2015 sem od prvega kvartala leta 2016 do vključno četrtega kvartala leta 2022 za države članice Evropske unije izračunala spremenljivki stopnja rasti zaposlenosti in stopnja rasti prihodkov, in sicer tako, da sem od kvartalnih indeksov prihodkov in zaposlenosti (2015 = 100) odštela osnovo 100, ki predstavlja bazno obdobje v letu 2015, in dobila tako imenovano stopnjo rasti zaposlenosti in stopnjo rasti prihodkov (stopnja rasti zaposlenosti = indeks zaposlenosti (2015 = 100) – 100, stopnja rasti prihodkov = indeks prihodkov (2015 = 100) – 100) glede na leto 2015.

Pred izvedbo korelacijske in regresijske analize v SPSS programu sem podatke še enkrat preverila, uredila in preverila predpostavke linearne regresije. Izvedla sem še opisno statistiko izbranih spremenljivk, pri kateri sem ugotovila, da izbira aritmetične sredine za računanje povprečij razmernostnih spremenljivk ne bo ustrezna, saj je bilo v času pandemije covid-19 preveliko nihanje vrednosti razmernostnih spremenljivk že na ravni posamezne države in posledično rezultat aritmetične sredine, še posebej za stopnjo rasti prihodkov, ne bi bil natančen. Zato sem v programu Excel izračunala še geometrijske sredine za spremenljivke stopnja rasti zaposlenosti, stopnja rasti prihodkov, indeks strogosti

omejitvenih ukrepov covid-19 ter indeks zdravja in zaježitve covid-19. Države Evropske unije sem nato razdelila glede na geografsko lego v pet različnih geografskih enot, saj bi v nasprotnem primeru bilo v vzorcu korelacijske in regresijske analize premajhno število enot, v kolikor bi želela preveriti izbrane hipoteze za vsako državo posebej. Na podlagi delitve Evrope po Senegačnik (2023) sem države članice Evropske unije razdelila na geografske regije Severna, Srednja, Zahodna, Južna in Jugovzhodna Evropa, kar prikazuje tabela 1.

Tabela 1: Delitev držav članic Evropske unije glede na geografsko lego

Regija	Države
Severna Evropa	Danska, Estonija, Finska, Latvija, Litva, Švedska
Srednja Evropa	Avstrija, Češka, Madžarska, Nemčija, Poljska, Slovaška, Slovenija
Zahodna Evropa	Belgija, Francija, Irska, Luksemburg, Nizozemska
Južna Evropa	Ciper, Grčija, Italija, Malta, Portugalska, Španija
Jugovzhodna Evropa	Bolgarija, Hrvaška, Romunija

Vir: prirejeno po Senegačnik (2023).

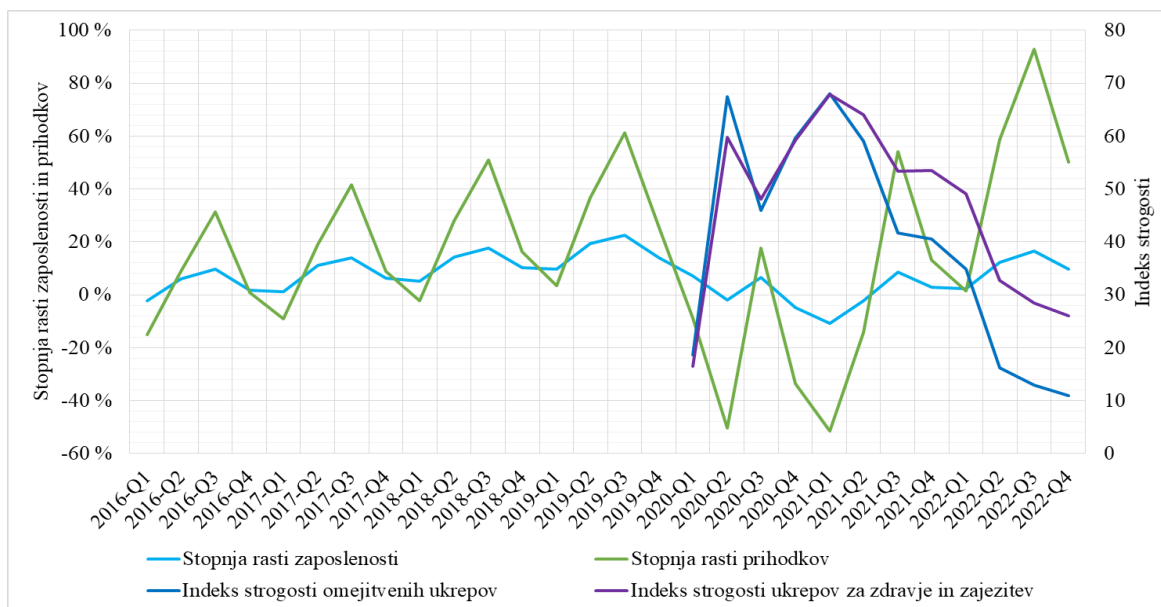
7 OPIS PODATKOV

7.1 Prihodki, zaposlenost in strogost ukrepov v Evropski uniji

V Evropski uniji je bila v gostinstvu od leta 2015 do vključno leta 2022 zabeležena najnižja stopnja rasti zaposlenosti in prihodkov v prvem kvartalu leta 2021, kar je razvidno iz slike 9, ki prikazuje gibanje stopnje rasti prihodkov ($n = 312$) in zaposlenosti ($n = 324$) v gostinstvu (področje I) na ravni celotne Evropske unije glede na bazni indeks v letu 2015 ($2015 = 100$) v obdobju od prvega kvartala 2016 do vključno četrtega kvartala leta 2022 in gibanje strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 in ukrepov zdravja ter zaježitve covid-19 ($n = 324$) v Evropski uniji v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022. Največji kvartalni upad zaposlenosti in prihodkov glede na leto 2015 je bil v Evropski uniji v gostinstvu zabeležen v prvem kvartalu leta 2021. Zaposlenost je bila v prvem kvartalu leta 2021 za 10,8 odstotka nižja kot v letu 2015, prihodki v gostinstvu pa so bili v prvem kvartalu leta 2021 za 51,5 odstotka nižji kot v letu 2015. V prvem kvartalu leta 2021 so bili v veljavi tudi najstrožji ukrepi zdravja in zaježitve covid-19 (67,9 indeksne točke) ter omejitveni ukrepi covid-19 (68,1 indeksne točke). V Evropski uniji je bila v obdobju od prvega kvartala 2020 do vključno četrtega kvartala 2022 v gostinstvu najvišja stopnja rasti zaposlenosti (16,6 odstotka) in stopnja rasti prihodkov (92,8 odstotka) glede na leto 2015 zabeležena v tretjem kvartalu leta 2022. Iz slike 9 je razvidno, da je 92,8-odstotna stopnja rasti prihodkov v tretjem kvartalu leta 2022 hkrati tudi najvišja kvartalna stopnja rasti prihodkov od leta 2015 naprej. V Evropski uniji so bili v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 najmanj strogi omejitveni ukrepi covid-19 v veljavi v četrtem kvartalu leta 2022, ko je vrednost indeksa v povprečju znašala 11 indeksnih točk. Najmanj strogi ukrepi zdravja in zaježitve covid-19 pa so bili v Evropski uniji v veljavi v prvem kvartalu

leta 2020, ko je vrednost indeksa zdravja in zaježitve covid-19 v povprečju znašala 16,5 indeksne točke.

Slika 9: Stopnja rasti prihodkov in zaposlenosti v dejavnosti gostinstva ter strogost omejitvenih ukrepov covid-19 in ukrepov zdravja ter zaježitve covid-19, 2016–2022, kvartalno, Evropska unija

Opomba: Stopnja rasti zaposlenosti/prihodkov prikazuje relativno spremembo glede na bazni indeks v letu 2015 (2015 = 100).

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023c), Eurostat (2023d) in Hale in drugi (2021).

Tabela 2 prikazuje povprečne vrednosti stopnje rasti prihodkov ($n = 312$) in zaposlenosti ($n = 324$) v gostinstvu glede na bazni indeks v letu 2015 (2015 = 100) ter indeksa strogosti omejitvenih ukrepov ter ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 ($n = 324$) v Evropski uniji v obdobju od leta 2016 do vključno leta 2022. V Evropski uniji sta se stopnji rasti zaposlenosti in prihodkov v gostinstvu zviševali vsaj od leta 2016 do vključno leta 2019, kar je razvidno iz tabele 2. V Evropski uniji so se v letu 2020 prihodki v gostinstvu, ko so bili v veljavi omejitveni ukrepi covid-19 s povprečno strogostjo 43,07 indeksne točke in ukrepi zdravja in zaježitve covid-19 s povprečno strogostjo 40,90 indeksne točke, v primerjavi z letom 2019 v povprečju znižali za 40,74 odstotka oziroma 52,98 odstotne točke, pri čemer so bili v letu 2020 v povprečju za 22,94 odstotka nižji kot v letu 2015, medtem ko so bili še v letu 2019 za 30,04 odstotka višji kot v letu 2015. V letu 2020 se je v Evropski uniji zaposlenost v gostinstvu zmanjšala v povprečju za 12,64 odstotka oziroma 14,7 odstotne točke glede na leto 2019 in je bila za 1,59 odstotka višja kot leta 2015. V letu 2022 si je gostinstvo v Evropski uniji opomoglo, toda zaposlenost ni dosegla pred pandemične ravni iz leta 2019. V Evropski uniji je bilo v gostinstvu v letu 2022 v povprečju za 5,31 odstotka oziroma 6,18 odstotne točke manj zaposlenih kot v letu 2019. Prihodki pa so se v Evropski uniji v gostinstvu v letu 2022 v primerjavi z letom 2019 povečali za 12,98 odstotka oziroma 16,87 odstotne točke.

Tabela 2: Povprečna stopnja rasti prihodkov in zaposlenosti v dejavnosti gostinstva in povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 in ukrepov zdravja ter zaježitve covid-19, 2016–2022, Evropska unija

Leto	Povprečna stopnja rasti prihodkov (v %)	Povprečna stopnja rasti zaposlenosti (v %)	Povprečni indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19	Povprečni indeks zdravja in zaježitve covid-19
2016	5,23	3,62	Ni podatkov	Ni podatkov
2017	13,66	8,03		
2018	21,73	11,75		
2019	30,04	16,29		
2020	–22,94	1,59	43,07	40,90
2021	–7,71	–0,72	51,06	59,37
2022	46,91	10,11	16,79	33,02

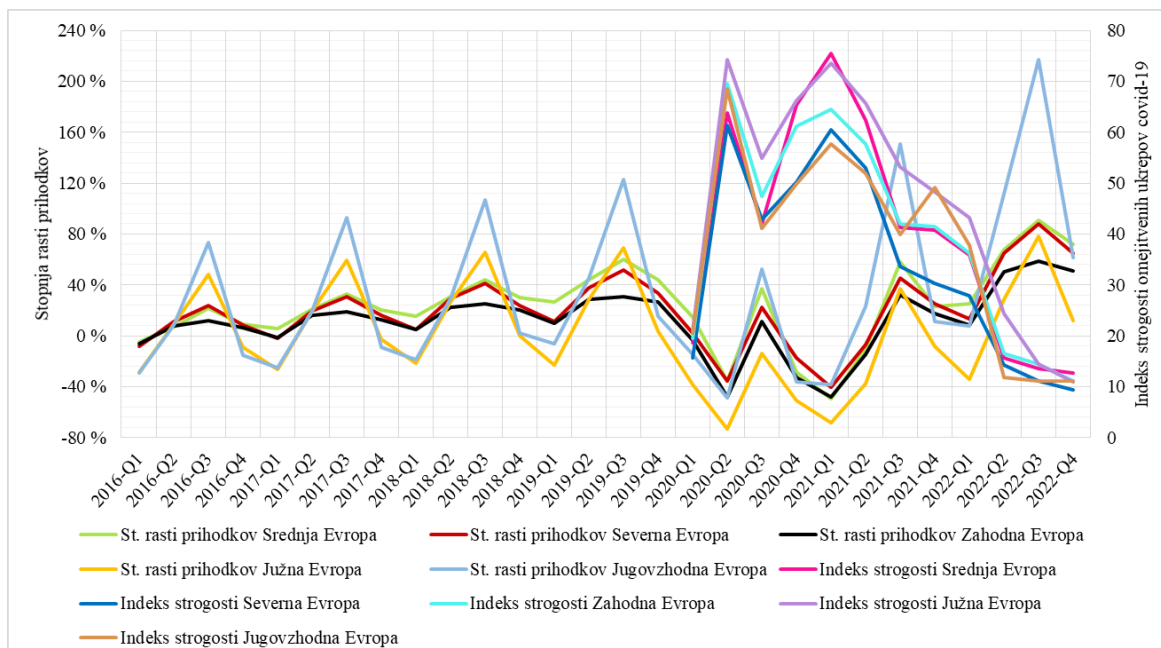
Opomba: Povprečna stopnja rasti zaposlenosti/prihodkov prikazuje relativno spremembo glede na bazni indeks v letu 2015 (2015 = 100).

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023c), Eurostat (2023d) in Hale in drugi (2021).

7.2 Prihodki, zaposlenost in strogost ukrepov v geografskih regijah

Slika 10 prikazuje gibanje stopnje rasti prihodkov ($n = 312$) v gostinstvu (področje I) glede na bazni indeks v letu 2015 (2015 = 100) v obdobju od prvega kvartala 2016 do vključno četrtega kvartala leta 2022 in gibanje strogosti omejitvenih ukrepov ($n = 312$) v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 v geografskih regijah Srednja, Severna, Zahodna, Južna in Jugovzhodna Evropa, med katerimi so upoštevane izključno države članice Evropske unije. Iz slike 10 je razvidno, da je Južna Evropa od prvega kvartala leta 2016 do vključno četrtega kvartala leta 2022 imela najnižjo kvartalno stopnjo rasti prihodkov med preučevanimi regijami v drugem kvartalu leta 2020, ko so bili prihodki v gostinstvu v Južni Evropi v povprečju za 73,1 odstotka manjši kot v letu 2015. V drugem kvartalu leta 2020 pa sta imeli zabeleženo najnižjo kvartalno stopnjo rasti prihodkov v gostinstvu od leta 2015 naprej tudi Jugovzhodna Evropa (–49 odstotkov) in Zahodna Evropa (–48,2 odstotka) glede na leto 2015. Srednja in Severna Evropa pa sta imeli največji upad prihodkov med letoma 2015 in 2022 v prvem kvartalu leta 2021. V Srednji Evropi so bili prihodki v gostinstvu za 49,5 odstotka nižji kot v letu 2015 in v Severni Evropi za 40,3 odstotka nižji kot v letu 2015. Najvišjo kvartalno stopnjo rasti prihodkov pa so imele vse preučevane regije od prvega kvartala leta 2016 do vključno leta 2022 v tretjem kvartalu leta 2022. V tretjem kvartalu leta 2022 so bili v Jugovzhodni Evropi prihodki v gostinstvu višji za 217,3 odstotka, v Srednji Evropi za 90,5 odstotka, v Severni Evropi za 87,8 odstotka, v Južni Evropi za 78,2 odstotka in v Zahodni Evropi za 58,7 odstotka kot v letu 2015.

Slika 10: Stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva ter indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19, 2016–2022, kvartalno, geografske regije

Opomba: Stopnja rasti prihodkov prikazuje relativno spremembo glede na bazni indeks v letu 2015 (2015 = 100).

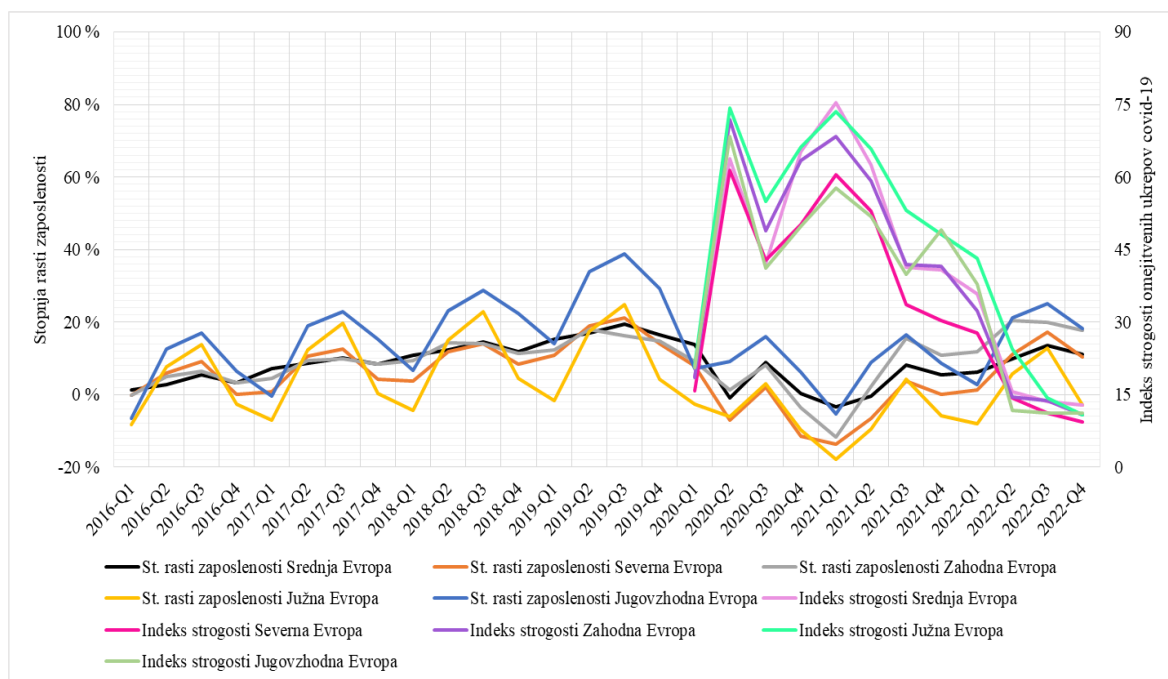
Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023d) in Hale in drugi (2021).

Slika 11 prikazuje gibanje stopnje rasti zaposlenosti ($n = 324$) v gostinstvu (področje I) glede na bazni indeks v letu 2015 (2015 = 100) v obdobju od prvega kvartala leta 2016 do vključno četrtega kvartala leta 2022 in gibanje strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 ($n = 324$) v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 v geografski regiji Srednja, Severna, Zahodna, Južna in Jugovzhodna Evropa, med katerimi so upoštevane izključno države Evropske unije. Iz slike 11 je razvidno, da je bil od prvega kvartala leta 2016 do vključno četrtega kvartala leta 2022 v povprečju največji upad števila zaposlenih v gostinstvu v vseh preučevanih regijah z izjemo Jugovzhodne Evrope v prvem kvartalu leta 2021. Največji upad zaposlenosti je med preučevanimi regijami imela Južna Evropa, ko je v prvem kvartalu leta 2021 bilo za 17,9 odstotka manj zaposlenih kot v letu 2015. V Severni Evropi pa se je zaposlenost v povprečju v prvem kvartalu leta 2021 glede na leto 2015 zmanjšala za 13,7 odstotka, v Zahodni Evropi za 11,8 odstotka in v Srednji Evropi za 3,3 odstotka. Jugovzhodna Evropa pa je imela najnižjo stopnjo rasti zaposlenosti zabeleženo v prvem kvartalu leta 2016, ko je bila zaposlenost v gostinstvu za 6,6 odstotka nižja kot v letu 2015. Med pandemijo covid-19 pa je imela tudi Jugovzhodna Evropa najnižjo stopnjo rasti zaposlenosti v gostinstvu v prvem kvartalu leta 2021, in sicer je bila zaposlenost za 5,2 odstotka nižja kot v letu 2015. V času pandemije covid-19 je bila v tretjem kvartalu leta 2022 zabeležena najvišja stopnja rasti zaposlenosti glede na leto 2015 v Jugovzhodni Evropi (25,2 odstotka), v Severni Evropi (17,3 odstotka), v Srednji Evropi (13,6 odstotka) in v Južni

Evropi (12,9 odstotka), medtem ko je imela Zahodna Evropa najvišjo stopnjo rasti zaposlenosti (20,3 odstotka) v drugem kvartalu leta 2022.

Iz slike 11 je razvidno, da je strogost omejitvenih ukrepov covid-19 bila najvišja v vseh preučevanih regijah z izjemo Srednje Evrope v drugem kvartalu leta 2020, pri čemer je vrednost indeksa strogosti omejitvenih ukrepov znašala v Južni Evropi 74,3 indeksne točke, v Zahodni Evropi 71,9 indeksne točke, v Jugovzhodni Evropi 68,4 indeksne točke in v Severni Evropi 61,4 indeksne točke. V Srednji Evropi pa so bili uvedeni najstrožji omejitveni ukrepi covid-19 (75,4 indeksne točke) v prvem kvartalu leta 2021. V četrtem kvartalu leta 2022 so bili v veljavi najmanj strogi omejitveni ukrepi covid-19 v Srednji Evropi (12,8 indeksne točke), Južni Evropi (10,9 indeksne točke), Zahodni Evropi (10,8 indeksne točke) in Severni Evropi (9,3 indeksne točke). V Jugovzhodni Evropi pa se je strogost omejitvenih ukrepov covid-19 znižala na najnižjo vrednost indeksa strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 (11,1 indeksne točke) že v tretjem kvartalu leta 2022.

Slika 11: Stopnja rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva ter indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19, 2016–2022, kvartalno, geografske regije

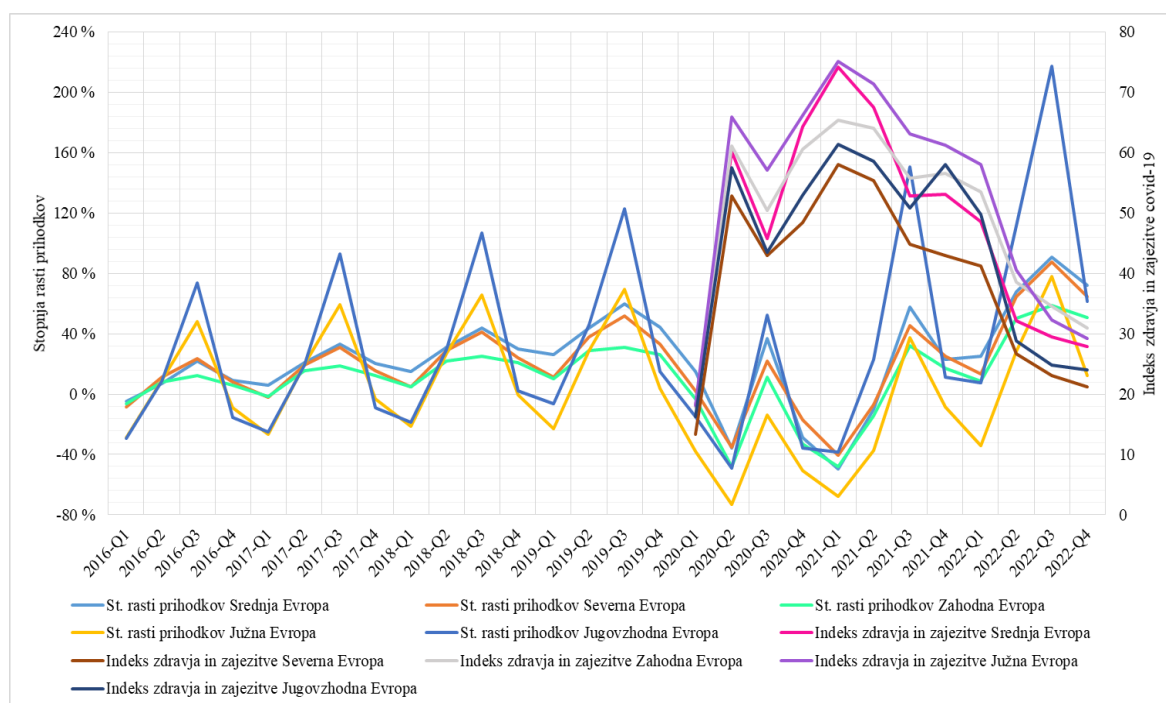
Opomba: Stopnja rasti zaposlenosti prikazuje relativno spremembo glede na bazni indeks v letu 2015 (2015 = 100).

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023c) in Hale in drugi (2021).

Slika 12 prikazuje gibanje indeksa strogosti ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 ($n = 312$) v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 in gibanje stopnje rasti prihodkov ($n = 312$) v gostinstvu (področje I) glede na bazni indeks v letu 2015 (2015 = 100) v obdobju od prvega kvartala leta 2016 do vključno četrtega kvartala leta 2022 v geografski regiji Srednja, Severna, Zahodna, Južna in Jugovzhodna Evropa, med katerimi

so upoštevane izključno države članice Evropske unije. Najstrožje ukrepe zdravja in zaježitve covid-19, kot je razvidno iz slike 12, so imele vse preučevane regije v prvem kvartalu leta 2021. Najvišji indeks zdravja in zaježitve covid-19 z vrednostjo 75,2 indeksne točke pa je v prvem kvartalu leta 2021 imela Južna Evropa, medtem ko je v Srednji Evropi vrednost indeksa zdravja in zaježitve znašala 74,1 indeksne točke, v Jugovzhodni Evropi 61,4 indeksne točke, v Zahodni Evropi 68,3 indeksne točke in v Severni Evropi 58,1 indeksne točke. Najmanj stroge ukrepe zdravja in zaježitve covid-19 pa so vse preučevane regije imele v prvem kvartalu leta 2020, pri čemer je najnižja vrednost indeksa 13,4 indeksne točke bila v tem kvartalu zabeležena v Severni Evropi in najvišja 18,2 indeksne točke v Južni Evropi.

Slika 12: Stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva ter indeks zdravja in zaježitve covid-19, 2016–2022, kvartalno, geografske regije

Opomba: Stopnja rasti prihodkov prikazuje relativno spremembo glede na bazni indeks v letu 2015 (2015 = 100).

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023d) in Hale in drugi (2021).

7.3 Opisna statistika izbranih spremenljivk

7.3.1 Stopnja rasti prihodkov

Povprečna stopnja rasti prihodkov v gostinstvu (področje I) držav članic Evropske Unije, v kolikor v vzorec ni vključena Irska, v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 je bila glede na leto 2015 višja za 1,47 odstotka, medtem ko je bila v Jugovzhodni Evropi stopnja rasti prihodkov glede na leto 2015 v povprečju višja za

21,64 odstotka, v Srednji Evropi za 13,1 odstotka, v Severni Evropi za 12,03 odstotka in v Zahodni Evropi za 0,03 odstotka. V Južni Evropi pa je bila povprečna stopnja rasti prihodkov v tem obdobju glede na leto 2015 nižja za 25,34 odstotka, kar je razvidno iz tabele 3. Tabela 3 prikazuje izbrane kazalnike opisne statistike stopnje rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva glede na bazni indeks v letu 2015 (2015 = 100) v Evropski uniji in geografski regiji Srednja, Severna, Zahodna, Južna in Jugovzhodna Evropa, med katerimi so upoštevane izključno države članice Evropske unije, v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022.

Tabela 3: Opisna statistika spremenljivke stopnje rasti prihodkov

Območje	Število opazovanj	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Geometrijska sredina	Najnižja vrednost	Najvišja vrednost
Evropska unija	312	15,89	58,16	1,47	−83,80	232,30
Srednja Evropa	84	26,72	58,12	13,10	−73,60	208,40
Severna Evropa	72	20,81	48,38	12,03	−52,00	189,20
Zahodna Evropa	48	7,11	37,17	0,03	−52,10	72,60
Južna Evropa	72	−12,37	47,74	−25,34	−83,80	154,00
Jugovzhodna Evropa	36	48,97	87,29	21,64	−74,90	232,30

Opomba: Stopnja rasti prihodkov prikazuje relativno spremembo glede na bazni indeks v letu 2015 (2015 = 100).

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023d).

V Evropski uniji je Romunija, ki geografsko spada v Jugovzhodno Evropo imela v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 najvišjo povprečno stopnjo rasti prihodkov v gostinstvu, ki je bila glede na leto 2015 višja za 79,11 odstotka oziroma za 0,94 odstotne točke nižja kot v letu 2019, kar je razvidno iz priloge 2. Poleg tega je Romunija v tem obdobju zabeležila med državami Evropske unije tudi najvišjo kvartalno stopnjo rasti prihodkov, in sicer v tretjem kvartalu leta 2022, ko je imela prihodke za 232,3 odstotka višje kot v letu 2015. Priloga 2 prikazuje povprečni indeks prihodkov (2015 = 100) v letu 2019 in obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 v gostinstvu po državah članicah Evropske unije. Drugo najvišjo povprečno stopnjo rasti prihodkov obdobja od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 je med državami Evropske unije imela Madžarska, ko so prihodki v tem obdobju znašali v povprečju za 64,84 odstotka več kot v letu 2015. Najvišjo povprečno stopnjo rasti prihodkov v gostinstvu obdobja od leta 2020 do vključno leta 2022 je v primerjavi z letom 2015 imela v Severni Evropi Litva (48,71 odstotka), v Zahodni Evropi Francija (1,03 odstotka) in v Južni Evropi Portugalska (−9,81 odstotka). Najnižjo povprečno stopnjo rasti prihodkov tega obdobja pa je v Južni Evropi imela glede na leto 2015 Grčija (−40,57 odstotka), v Jugovzhodni Evropi Hrvaška (−20,81 odstotka), v Srednji Evropi Nemčija (−19,08 odstotka), v Zahodni Evropi Nizozemska (−1,62 odstotka) in v Severni Evropi Finska (1,67 odstotka).

V Srednji Evropi je bila najvišja stopnja rasti prihodkov v gostinstvu v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 v primerjavi z letom 2015 zabeležena na Madžarskem (208,4 odstotka), v Severni Evropi v Litvi (189,2 odstotka), v Južni Evropi v Grčiji (154 odstotkov) in v Zahodni Evropi v Franciji (72,6 odstotka), in sicer tako kot v Romuniji tudi v tretjem kvartalu leta 2022, kar je razvidno iz tabele 3. Najnižjo stopnjo rasti prihodkov v gostinstvu pa je v tem obdobju izmed vseh držav Evropske unije imela Grčija v prvem kvartalu leta 2021, saj so bili prihodki v gostinstvu v tem kvartalu v Grčiji za 83,8 odstotka nižji kot v letu 2015. Najnižjo stopnjo rasti prihodkov pa so v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 glede na leto 2015 imele prav tako v prvem kvartalu leta 2021 v Južni Evropi Hrvaška (−74,9 odstotka), v Srednji Evropi Avstrija (−73,6 odstotka) in v Severni Evropi Danska (−52 odstotkov). Medtem ko je v Zahodni Evropi Francija imela najnižjo stopnjo rasti prihodkov v drugem kvartalu leta 2020, saj so se prihodki v gostinstvu v Franciji v tem kvartalu glede na leto 2015 zmanjšali za 52,1 odstotka.

7.3.2 Stopnja rasti zaposlenosti

Povprečna stopnja rasti zaposlenosti v gostinstvu (področje I) je na ravni celotne Evropske unije v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 glede na leto 2015 bila višja za 3,56 odstotka, v Jugovzhodni Evropi za 10,9 odstotka, v Zahodni Evropi za 8,02 odstotka, v Srednji Evropi za 5,93 odstotka in v Severni Evropi za 0,84 odstotka. V Južni Evropi pa je bila v tem obdobju stopnja rasti zaposlenosti glede na leto 2015 v povprečju nižja za 3,38 odstotka, kar je razvidno iz tabele 4. Tabela 4 prikazuje izbrane kazalnike opisne statistike stopnje rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva glede na bazni indeks v letu 2015 (2015 = 100) na ravni celotne Evropske unije in v petih geografskih regijah Evrope (Srednja, Severna, Zahodna, Južna in Jugovzhodna Evropa), med katerimi so upoštevane izključno države članice Evropske unije, v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022.

Tabela 4: Opisna statistika spremenljivke stopnje rasti zaposlenosti

Območje	Število opazovanj	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Geometrijska sredina	Najnižja vrednost	Najvišja vrednost
Evropska unija	324	5,26	19,03	3,56	−39,70	69,80
<i>Srednja Evropa</i>	84	7,14	15,91	5,93	−27,90	40,40
<i>Severna Evropa</i>	72	1,80	14,07	0,84	−24,30	33,70
<i>Zahodna Evropa</i>	60	8,76	12,14	8,02	−32,20	28,90
<i>Južna Evropa</i>	72	−1,77	17,62	−3,38	−39,70	43,50
<i>Jugovzhodna Evropa</i>	36	16,02	34,43	10,90	−34,00	69,80

Opomba: Stopnja rasti zaposlenosti prikazuje relativno spremembo glede na bazni indeks v letu 2015 (2015 = 100).

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023c).

V Evropski uniji je imela Romunija v obdobju od prvega kvartala 2020 do vključno četrtega kvartala 2022 najvišjo povprečno stopnjo rasti zaposlenosti v gostinstvu, ki je bila glede na leto 2015 višja za 55,28 odstotka oziroma v primerjavi z letom 2019 nižja za 4,05 odstotne točke, kar je razvidno iz priloge 3. Priloga 3 prikazuje povprečni indeks zaposlenosti (2015 = 100) v letu 2019 in obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 v gostinstvu po državah članicah Evropske unije. Drugo najvišjo povprečno stopnjo rasti zaposlenosti obdobja od prvega kvartala 2020 do vključno četrtega kvartala 2022 je v Evropski uniji imela Madžarska, ki glede na geografsko lego spada v Srednjo Evropo, saj je bila v tem obdobju na Madžarskem zaposlenost v gostinstvu glede na leto 2015 v povprečju večja za 25,16 odstotka. Najvišjo povprečno stopnjo rasti zaposlenosti v gostinstvu pa je v tem obdobju glede na leto 2015 imel v Južni Evropi Ciper (17,64 odstotka), v Zahodni Evropi Luksemburg (15,44 odstotka) in v Severni Evropi Danska (10,78 odstotka). Najnižjo povprečno stopnjo rasti zaposlenosti v obdobju od prvega kvartala 2020 do vključno četrtega kvartala 2022 pa je glede na leto 2015 imela v Južni Evropi Grčija (–25,6 odstotka), v Jugovzhodni Evropi Bolgarija (–22,31 odstotka), v Severni Evropi Latvija (–13,1 odstotka), v Srednji Evropi Nemčija (–12,76 odstotka) in v Zahodni Evropi Irska (1,51 odstotka).

V Jugovzhodni Evropi je bila najvišja stopnja rasti zaposlenosti v gostinstvu v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 glede na leto 2015 zabeležena v Romuniji (69,8 odstotka), v Južni Evropi na Cipru (43,5 odstotka), v Srednji Evropi na Madžarskem (40,4 odstotka) in v Severni Evropi na Danskem (33,7 odstotka), in sicer v tretjem kvartalu leta 2022, kar je razvidno iz tabele 4. V Zahodni Evropi pa je imela v tem obdobju najnižjo stopnjo rasti zaposlenosti v gostinstvu v primerjavi z letom 2015 v drugem kvartalu leta 2022 Francija, ko je bila v tem kvartalu zaposlenost v Franciji glede na leto 2015 višja za 28,9 odstotka. Najnižjo stopnjo rasti zaposlenosti pa so v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 glede na leto 2015 v prvem kvartalu leta 2021 imele v Jugovzhodni Evropi Bolgarija (–34 odstotkov), v Zahodni Evropi Irska (–32,2 odstotka) in v Srednji Evropi Avstrija (–27,9 odstotka). V Severni Evropi pa je bila v tem obdobju najnižja stopnja rasti zaposlenosti glede na leto 2015 zabeležena v četrtem kvartalu leta 2020 v Latviji in je znašala –24,3 odstotka. V Južni Evropi pa je imela v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 najnižjo stopnjo rasti zaposlenosti v gostinstvu glede na leto 2015 Grčija, in sicer v četrtem kvartalu leta 2022, ko je bila zaposlenost v tem kvartalu v Grčiji za 39,7 odstotka manjša kot v letu 2015.

7.3.3 Indeks strogosti omejitvenih ukrepov

V obdobju od prvega kvartala 2020 do vključno četrtega kvartala 2022 je indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 na ravni celotne Evropske unije v povprečju znašal 33,3 indeksne točke, oziroma 33,37 indeksne točke v kolikor je iz vzorca izključena Irska, kar je razvidno iz tabele 5. Tabela 5 prikazuje izbrane kazalnike opisne statistike indeksa strogosti

omejitvenih ukrepov covid-19 v Evropski uniji ter Srednji, Severni, Zahodni, Južni in Jugovzhodni Evropi, med katerimi so upoštevane izključno države članice Evropske unije, v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022. Najvišji povprečni indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19, ki je znašal 38,79 indeksne točke, je v tem obdobju med preučevanimi območji imela Južna Evropa. V Srednji Evropi je v obdobju od prvega kvartala 2020 do vključno četrtega kvartala 2022 povprečni indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 znašal 34,15 indeksne točke, v Zahodni Evropi 33,53 indeksne točke, v Zahodni Evropi brez vključene Irske 34,05 indeksne točke in v Jugovzhodni Evropi 31,44 indeksne točke, kar je razvidno iz tabele 5. Najnižjo strogost omejitvenih ukrepov covid-19, ki je znašala 28,41 indeksne točke, pa so v tem obdobju imele v povprečju države Evropske unije, ki se geografsko uvrščajo v Severno Evropo.

Tabela 5: Opisna statistika spremenljivke indeksa strogosti omejitvenih ukrepov covid-19

Območje	Število opazovanj	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Geometrijska sredina	Najnižja vrednost	Najvišja vrednost
Evropska unija	324	40,53	22,01	33,30	3,87	86,16
Evropska unija	312	40,45	21,74	33,37	3,87	83,85
Srednja Evropa	84	41,28	22,09	34,15	9,26	80,97
Severna Evropa	72	34,73	19,64	28,41	3,87	74,15
Zahodna Evropa	60	40,84	22,58	33,53	8,85	86,16
Zahodna Evropa	48	40,41	20,89	34,05	11,11	78,17
Južna Evropa	72	46,46	23,30	38,79	6,16	83,85
Jugovzhodna Evropa	36	38,00	20,55	31,44	11,11	73,82

Vir: lastno delo na podlagi Hale in drugi (2021).

Italija, ki se geografsko uvršča v Južno Evropo, je med državami članicami Evropske unije v obdobju od prvega kvartala 2020 do vključno četrtega kvartala 2022 imela v veljavi v povprečju najstrožje omejitvene ukrepe covid-19, ki so znašali 46,44 indeksne točke, kar je razvidno iz prilog 2 in 3. Prilogi 2 in 3 prikazujeta povprečni indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 za obdobje od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 v gostinstvu po državah članicah Evropske unije. Druge povprečno najstrožje omejitvene ukrepe covid-19 je v Evropski uniji imela v obdobju od prvega kvartala 2020 do vključno četrtega kvartala 2022 Avstrija, ki geografsko spada v Srednjo Evropo, kjer je povprečna vrednost indeksa omejitvenih ukrepov znašala 46,03 indeksne točke. V Zahodni Evropi pa je v tem obdobju imela najvišji povprečni indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 Francija (35,91 indeksne točke), v Severni Evropi Litva (29,29 indeksne točke) in v Jugovzhodni Evropi Romunija (35,5 indeksne točke). Najmanj stroge omejitvene ukrepe covid-19 pa je od vključno prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala 2022 med državami Evropske unije imela Latvija, kjer je povprečna vrednost indeksa strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 v tem obdobju znašala 27,64 indeksne točke.

Na ravni celotne Evropske unije in v Srednji Evropi so bili v povprečju najstrožji omejitveni ukrepi covid-19 v veljavi v prvem kvartalu leta 2021, medtem ko so bili v najstrožji omejitveni ukrepi covid-19 v Severni, Zahodni, Južni in Jugovzhodni Evropi v veljavi v drugem kvartalu leta 2020. V obdobju od prvega kvartala 2020 do vključno četrtega kvartala 2022 je najstrožje omejitvene ukrepe covid-19, ki so znašali 86,16 indeksne točke, imela v veljavi Irska, ki spada v Zahodno Evropo, in sicer v prvem kvartalu leta 2021, kar je razvidno iz tabele 5. Najstrožje omejitvene ukrepe covid-19 je v tem obdobju v Jugovzhodni Evropi imela Hrvaška, ki so znašali v drugem kvartalu leta 2020 73,82 indeksne točke. V prvem kvartalu leta 2021 pa je imela najstrožje omejitvene ukrepe covid-19 v veljavi v Južni Evropi Grčija (83,85 indeksne točke), v Srednji Evropi Nemčija (80,97 indeksne točke), v Zahodni Evropi Nizozemska (78,17 indeksne točke) in v Severni Evropi Litva (74,15 indeksne točke).

V obdobju od prvega kvartala 2020 do vključno četrtega kvartala 2022 je najnižji indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 (3,87 indeksne točke) v Evropski uniji imela Latvija, ki spada v Severno Evropo, v četrtem kvartalu leta 2022. Prav tako so v četrtem kvartalu leta 2022 imele najnižjo strogost omejitvenih ukrepov covid-19 v Južni Evropi Španija (6,16 indeksne točke), v Srednji Evropi Poljska (9,26 indeksne točke) in v Zahodni Evropi, če je iz vzorca izvzeta Irska, Belgija, Francija, Luksemburg in Nizozemska (11,11 indeksne točke), pri čemer se je vrednost indeksa strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 v Belgiji znižala na 11,11 indeksne točke že v tretjem kvartalu leta 2022, kar je razvidno iz tabele 5. Najnižjo vrednost indeksa strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 (8,85 indeksne točke) v tem obdobju pa je imela v Zahodni Evropi Irska, in sicer v drugem kvartalu leta 2022. V Jugovzhodni Evropi pa je najnižjo strogost omejitvenih ukrepov covid-19 (11,11 indeksne točke) imela Romunija od drugega kvartala leta 2022 naprej, medtem ko sta Bolgarija in Hrvaška imeli najnižjo strogost omejitvenih ukrepov covid-19 (11,11 indeksne točke) v tretjem in četrtem kvartalu leta 2022.

7.3.4 Indeks zdravja in zaježitve

Povprečna strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 je v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 v državah članicah Evropske unije znašala 43,12 indeksne točke oziroma 43,18 indeksne točke, če je iz vzorca izvzeta Irska. V povprečju so imele najstrožje ukrepe zdravja in zaježitve covid-19 v tem obdobju v veljavi države Evropske unije iz geografske regije Južna Evropa, kjer je povprečni indeks zdravja in zaježitve covid-19 znašal 49,35 indeksne točke, medtem ko je v Zahodni Evropi znašal 45,32 indeksne točke, v Zahodni Evropi brez vključene Irske 46,31 indeksne točke, v Srednji Evropi 44,34 indeksne točke in v Jugovzhodni Evropi 40,51 indeksne točke, kar je razvidno iz tabele 6. V tem istem obdobju je imela med preučevanimi območji v povprečju najnižjo strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 Severna Evropa z vrednostjo 36,11 indeksne točke povprečne strogosti indeksa zdravja in zaježitve covid-19 regija, kar je razvidno iz tabele 6. Tabela 6 prikazuje izbrane kazalnike opisne statistike indeksa zdravja in zaježitve covid-19 v Evropski uniji in Srednji, Severni, Zahodni, Južni in Jugovzhodni Evropi, med

katerimi so upoštevane izključno države članice Evropske unije, v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022.

Tabela 6: Opisna statistika spremenljivke indeksa zdravja in zaježitve covid-19

Območje	Število opazovanj	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Geometrijska sredina	Najnižja vrednost	Najvišja vrednost
Evropska unija	324	47,32	17,88	43,12	8,54	84,44
Evropska unija	312	47,28	17,67	43,18	8,54	84,44
Srednja Evropa	84	48,47	18,18	44,34	13,92	81,34
Severna Evropa	72	39,77	15,34	36,11	8,54	72,13
Zahodna Evropa	60	49,05	16,75	45,32	12,58	81,64
Zahodna Evropa	48	49,25	14,94	46,31	15,22	69,89
Južna Evropa	72	53,65	18,74	49,35	11,41	84,44
Jugovzhodna Evropa	36	44,20	16,85	40,51	13,76	76,52

Vir: lastno delo na podlagi Hale in drugi (2021).

V povprečju najstrožje ukrepe zdravja in zaježitve covid-19 v Evropski uniji v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022 je imela v veljavi Italija, ki spada v geografsko regijo Južna Evropa, saj je povprečna strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 v tem obdobju v Italiji znašala 59,78 indeksne točke, kar je razvidno iz slike 1. Medtem ko je imela Avstrija kot država Srednje Evrope med državami Evropske unije v tem obdobju druge povprečno najstrožje ukrepe zdravja in zaježitve covid-19, ki so znašali 55,2 indeksne točke. V Zahodni Evropi pa je najvišja povprečna strogost indeksa ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 znašala 47,35 indeksne točke v Belgiji, 43,59 indeksne točke v Jugovzhodni Evropi v Romuniji in 40 indeksnih točk v Severni Evropi na Finskem. Najnižjo povprečno strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 pa je v tem obdobju imela Švedska, kjer je vrednost povprečnega indeksa zdravja in zaježitve covid-19 znašala 33,81 indeksne točke.

V prvem kvartalu leta 2021 so bile zabeležene najvišje vrednosti indeksa zdravja in zaježitve covid-19, in sicer 84,44 indeksne točke v Južni Evropi v Grčiji, 81,34 indeksne točke v Srednji Evropi na Češkem, 76,52 indeksne točke v Jugovzhodni Evropi v Romuniji, 72,13 indeksne točke v Severni Evropi v Litvi in 81,64 indeksne točke v Zahodni Evropi na Irskem oziroma 69,89 indeksne točke na Nizozemskem, kar je razvidno iz tabele 6. Najnižjo strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 pa je v Evropski uniji imela Estonija, ki spada v geografsko regijo Severna Evropa, v prvem kvartalu leta 2020, ko je njena vrednost indeksa zdravja in zaježitve covid-19 znašala 8,54 indeksne točke. Tudi v preostalih preučevanih regijah so bile v prvem kvartalu leta 2020 zabeležene najnižje vrednosti indeksa zdravja in zaježitve covid-19, in sicer 11,41 indeksne točke v Južni Evropi na Cipru, 13,76 indeksne točke v Jugovzhodni Evropi v Bolgariji, 13,92 indeksne točke v Srednji Evropi na Poljskem in 12,58 indeksne točke v Zahodni Evropi na Irskem oziroma 15,22 indeksne točke na Nizozemskem, če je iz Zahodne Evrope izvzeta Irska.

8 REZULTATI

8.1 Povezava strogosti ukrepov in upada prihodkov

V nadaljevanju predstavljam rezultate analize povezave med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19, strogostjo ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 in prihodki v gostinstvu (področje I). Tabela 7 prikazuje Pearsonove koeficiente korelacije s pripadajočo stopnjo značilnosti (v nadaljevanju *p*-vrednost) in močjo linearne povezanosti v dejavnosti gostinstva, in sicer med stopnjo rasti prihodkov in indeksom strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 ter stopnjo rasti prihodkov in indeksom zdravja in zaježitve covid-19 na ravni celotne Evropske unije in v posameznih geografskih regijah, med katerimi so upoštevane izključno države članice Evropske unije glede na svojo geografsko lego v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022.

Tabela 7: Povezanost med indeksom strogosti omejitvenih ukrepov in stopnjo rasti prihodkov ter indeksom zdravja in zaježitve ter stopnjo rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva, 2020–2022, Evropska unija in geografske regije

Povezanost med indeksom strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti prihodkov			
Območje	Korelacijski koeficient	<i>p</i>-vrednost	Moč linearne povezanosti
Evropska unija	−0,65	< 0,001	Srednje močna
<i>Srednja Evropa</i>	−0,75	< 0,001	Močna
<i>Severna Evropa</i>	−0,71	< 0,001	Močna
<i>Zahodna Evropa</i>	−0,84	< 0,001	Močna
<i>Južna Evropa</i>	−0,64	< 0,001	Srednje močna
<i>Jugovzhodna Evropa</i>	−0,47	0,003	Srednje močna
Povezanost med indeksom zdravja in zaježitve covid-19 in stopnjo rasti prihodkov			
Območje	Korelacijski koeficient	<i>p</i>-vrednost	Moč linearne povezanosti
Evropska unija	−0,53	< 0,001	Srednje močna
<i>Srednja Evropa</i>	−0,70	< 0,001	Močna
<i>Severna Evropa</i>	−0,54	< 0,001	Srednje močna
<i>Zahodna Evropa</i>	−0,59	< 0,001	Srednje močna
<i>Južna Evropa</i>	−0,46	< 0,001	Srednje močna
<i>Jugovzhodna Evropa</i>	−0,32	0,054	Srednje močna

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023d) in Hale in drugi (2021).

V prvem letu pandemije covid-19 so na ravni celotne Evropske unije prihodki v gostinstvu v povprečju upadli za 52,98 odstotne točke oziroma 40,74 odstotka glede na leto 2019, pri čemer je znašala 42,9 indeksne točke povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 in 40,8 indeksne točke povprečna strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19, in sicer ob predpostavki, da v vzorec ni vključena Irska. V letu 2020 so bili edinokrat omejitveni ukrepi covid-19 strožji od ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 tako v Evropski uniji kot v preostalih preučevanih geografskih regijah. V obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022,

ko je povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 znašala 33,4 indeksne točke in strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 43,2 indeksne točke, če v vzorec ni vključena Irska, pa so se prihodki v tem obdobju v povprečju glede na leto 2019 znižali za 21,97 odstotka. Povprečna stopnja rasti prihodkov tega obdobja pa je bila za 1,47 odstotka višja kot v letu 2015, a za 28,57 odstotne točke nižja kot v letu 2019. V Evropski uniji je povezanost med strogostjo ukrepov covid-19 in stopnjo rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva srednje močna in negativna, pri čemer je povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti prihodkov ($r = -0,65$, $p < 0,001$) močnejša kot povezanost med strogostjo ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 ter stopnjo rasti prihodkov ($r = -0,53$, $p < 0,001$).

Srednji Evropi so prihodki v dejavnosti gostinstva v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 v povprečju upadli za 20,93 odstotka oziroma 29,93 odstotne točke glede na leto 2019, kar predstavlja med preučevanimi regijami drugi največji upad prihodkov v primerjavi z letom 2019, pri čemer je Srednja Evropa imela v tem obdobju v veljavi druge najstrožje omejitvene ukrepe covid-19, ki so v povprečju znašali 34,15 indeksne točke ter tretje najstrožje ukrepe zdravja in zaježitve covid-19, ki so v povprečju znašali 44,34 indeksne točke. Povprečna stopnja rasti prihodkov v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 pa je bila v Srednji Evropi glede na leto 2015 med preučevanimi regijami druga najvišja, in sicer je znašala v povprečju za 13,1 odstotka več kot v letu 2015. V Srednji Evropi je negativna povezanost med strogostjo ukrepov covid-19 in stopnjo rasti prihodkov v gostinstvu močna, pri čemer je povezanost močnejša med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 ter stopnjo rasti prihodkov ($r = -0,75$, $p < 0,001$), kot pa med strogostjo ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 in stopnjo rasti prihodkov ($r = -0,70$, $p < 0,001$).

Severne Evrope je imela med preučevanimi regijami v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 v veljavi v povprečju najmanj stroge ukrepe zdravja in zaježitve covid-19, ki so znašali 36,11 indeksne točke ter povprečno najmanj stroge omejitvene ukrepe covid-19, ki so znašali 28,41 indeksne točke. Prihodki v dejavnosti gostinstva Severne Evrope so se v tem obdobju v povprečju zmanjšali za zgolj 20,73 odstotne točke oziroma 15,62 odstotka glede na leto 2019. To pomeni, da je Severna Evropa imela med preučevanimi regijami drugi najmanjši upad prihodkov v primerjavi z letom 2019. Povprečna stopnja rasti prihodkov pa je v preučevanem obdobju covid-19 znašala za 12,03 odstotka več kot leta 2015, kar pomeni, da je izmed preučevanih regij Severna Evropa imela tretjo najvišjo povprečno stopnjo rasti prihodkov glede na leto 2015. Povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti prihodkov je v državah Evropske unije, ki jih prištevamo k Severni Evropi močna in negativna ($r = -0,71$, $p < 0,001$), toda srednje močna in negativna med strogostjo ukrepov zdravja in zaježitve ter stopnjo rasti prihodkov ($r = -0,54$, $p < 0,001$).

Zahodni Evropi so se prihodki v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 v gostinstvu v povprečju zmanjšali za 19,18 odstotka oziroma 23,74 odstotne točke v primerjavi z letom 2019, kar predstavlja med preučevanimi regijami tretji največji upad prihodkov glede na leto 2019. Povprečna stopnja rasti prihodkov pa je bila v obdobju od leta 2020 do vključno leta

2022 le za 0,03 odstotka višja kot v letu 2015, in sicer je Zahodna Evropa imela izmed preučevanih regij drugo najnižjo stopnjo rasti prihodkov glede na leto 2015. S tem, da je Zahodna Evropa med preučevanimi regijami imela v povprečju druge najstrožje ukrepe zdravja in zaježitve in tretje najstrožje omejitvene ukrepe covid-19. Ob neupoštevanju vrednosti strogosti ukrepov covid-19 za Irsko, saj podatkov zanjo glede prihodkov v dejavnosti gostinstva na Eurostatu niso na voljo, je povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 v Zahodni Evropi znašala 34,05 indeksne točke in 46,31 indeksne točke povprečna strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19. V državah Evropske unije, ki spadajo v geografsko regijo Zahodna Evropa je negativna povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti prihodkov močna ($r = -0,84$, $p < 0,001$), medtem ko je negativna povezanost med strogostjo ukrepov zdravja in zaježitve ter prihodki srednje močna ($r = -0,59$, $p < 0,001$).

Med preučevanimi območji je Južna Evropa bila edina, ki je v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 imela negativno povprečno stopnjo rasti prihodkov glede na leto 2015, in sicer je bila za 25,34 odstotka nižja kot v letu 2015 oziroma za 40,2 odstotne točke nižja kot v letu 2019. Prihodki v gostinstvu v Južni Evropi so se v tem obdobju glede na leto 2019 v povprečju znižali za 35 odstotkov, pri čemer je povprečna vrednost indeksa omejitvenih ukrepov covid-19 znašala 38,79 in indeks zdravja in zaježitve covid-19 49,35 indeksne točke. To pomeni, da je imela Južna Evropa med preučevanimi regijami v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 v veljavi najstrožje omejitvene ukrepe ter ukrepe zdravja in zaježitve covid-19 in največji relativni upad prihodkov v primerjavi z letoma 2015 in 2019. V državah Evropske unije iz geografske enote Južna Evropa je negativna povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva srednje močna ($r = -0,64$, $p < 0,001$) in šibkejša, a tudi srednje močna med strogostjo ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 in stopnjo rasti prihodkov ($r = -0,46$, $p < 0,001$).

Jugovzhodna Evropa je imela med preučevanimi regijami v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 najvišjo povprečno stopnjo rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva glede na leto 2015, in sicer so bili prihodki za 21,64 odstotka višji kot v letu 2015. V primerjavi z letom 2019 pa je v tem obdobju imela izmed regij v povprečju najmanjši upad prihodkov, ki so bili za 11,04 odstotka oziroma 15,1 odstotne točke nižji kot v letu 2019. Prav tako je Jugovzhodna Evropa v tem obdobju imela v veljavi druge najmanj stroge ukrepe covid-19, pri čemer je povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 Jugovzhodne Evrope znašala 31,44 indeksne točke in ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 40,51 indeksne točke. V državah članicah Evropske unije iz geografske regije Jugovzhodna Evropa je negativna povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva srednje močna ($r = -0,47$, $p < 0,001$), medtem ko je negativna povezanost med strogostjo ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 ter stopnjo rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva šibkejša, a tudi srednje močna ($r = -0,32$, $p = 0,054$).

Rezultati korelacijske analize prvo hipotezo (H1), ki pravi, da je strogost omejitvenih ukrepov covid-19 povezana z upadom prihodkov v dejavnosti gostinstva, potrjujejo tako v

Evropski uniji kot tudi v Srednji, Severni, Zahodni, Južni in Jugovzhodni Evropi. Drugo hipotezo (H2), ki pravi, da je strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 povezana z upadom prihodkov v dejavnosti gostinstva jo tudi rezultati korelacijske analize potrjujejo tako v Evropski uniji kot tudi v Srednji, Severni, Zahodni, Južni in Jugovzhodni Evropi. Razsevna diagrama med stopnjo rasti prihodkov in indeksom strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 ter med stopnjo rasti prihodkov in indeksom strogosti ukrepov zdravja ter zaježitve covid-19 v Evropski uniji sta razvidna iz priloge 4. Rezultati regresijske analize na ravni celotne Evropske unije in v Srednji, Severni, Zahodni, Južni in Jugovzhodni Evropi so za prvo hipotezo (H1) razvidni iz priloge 6, medtem ko so za drugo hipotezo (H2) razvidni iz priloge 9.

8.2 Povezava strogosti ukrepov in upada zaposlenosti

V nadaljevanju predstavljam rezultate analize povezave med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in zaposlenostjo v gostinstvu (področje I). Tabela 8 prikazuje Pearsonove koeficiente korelacije s pripadajočo stopnjo značilnosti (v nadaljevanju p -vrednost) in močjo linearne povezanosti v dejavnosti gostinstva, in sicer med indeksom strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti ter stopnjo rasti zaposlenosti z zamikom enega kvartala na ravni celotne Evropske unije in v Srednji, Severni, Zahodni, Južni in Jugovzhodni Evropi, med katerimi so upoštevane izključno države članice Evropske unije glede na svojo geografsko lego, v obdobju od prvega kvartala leta 2020 do vključno četrtega kvartala leta 2022.

V Evropski uniji se je zaposlenost v prvem letu pandemije covid-19, ko je povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 znašala 43,07 indeksne točke, v dejavnosti gostinstva zmanjšala v povprečju za 12,64 odstotka oziroma 14,70 odstotne točke glede na leto 2019. Stopnja rasti zaposlenosti je v gostinstvu namreč še v letu 2019 v povprečju znašala za 16,29 odstotka več kot v letu 2015, medtem ko je v letu 2020 bila le še za 1,59 odstotka višja kot v letu 2015. V Evropski uniji so omejitveni ukrepi covid-19 bili najstrožji v letu 2021, ko so v povprečju znašali 51,06 indeksne točke. Najnižja strogost omejitvenih ukrepov covid-19, in sicer 16,79 indeksne točke, pa je bila v povprečju v letu 2022. V obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 je zaposlenost v gostinstvu v primerjavi z letom 2019 upadla v povprečju za 10,95 odstotka oziroma 12,73 odstotne točke, pri čemer je povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 tega obdobja znašala 33,30 indeksne točke. Povprečna stopnja rasti zaposlenosti v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 pa je v gostinstvu bila za 3,56 odstotka višja kot v letu 2015. Na ravni celotne Evropske unije je v dejavnosti gostinstva srednje močna negativna povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti v istem kvartalu ($r = -0,36$, $p < 0,001$) in šibka negativna povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti v naslednjem kvartalu ($r = -0,20$, $p < 0,001$).

Tabela 8: Povezanost med indeksom strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti v istem kvartalu ter z zamikom kvartala v dejavnosti gostinstva, 2020–2022, Evropska unija in geografske regije

Povezanost med indeksom strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti			
Območje	Korelacijski koeficient	p-vrednost	Moč linearne povezanosti
Evropska unija	–0,36	< 0,001	Srednje močna
<i>Srednja Evropa</i>	–0,44	< 0,001	Srednje močna
<i>Severna Evropa</i>	–0,62	< 0,001	Srednje močna
<i>Zahodna Evropa</i>	–0,73	< 0,001	Močna
<i>Južna Evropa</i>	–0,31	0,009	Srednje močna
<i>Jugovzhodna Evropa</i>	–0,03	0,845	Ni povezanosti
Povezanost med indeksom strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti z zamikom kvartala			
Območje	Korelacijski koeficient	p-vrednost	Moč linearne povezanosti
Evropska unija	–0,20	< 0,001	Šibka
<i>Srednja Evropa</i>	–0,30	0,005	Srednje močna
<i>Severna Evropa</i>	–0,36	0,002	Srednje močna
<i>Zahodna Evropa</i>	–0,42	0,001	Srednje močna
<i>Južna Evropa</i>	–0,14	0,231	Ni povezanosti
<i>Jugovzhodna Evropa</i>	0,07	0,697	Ni povezanosti

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023c) in Hale in drugi (2021).

V Srednji Evropi se je zaposlenost v dejavnosti gostinstva v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 v povprečju zmanjšala za 9,44 odstotka oziroma 11,04 odstotne točke glede na leto 2019, kar predstavlja drugi najmanjši upad števila zaposlenih med preučevanimi regijami v primerjavi z letom 2019. Stopnja rasti zaposlenosti pa je v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 bila v povprečju za 5,93 odstotka višja kot v letu 2015, kar pomeni, da je Srednja Evropa imela tretji najmanjši upad zaposlenosti izmed preučevanih regij v primerjavi z letom 2015, pri čemer je imela v veljavi druge najstrožje omejitvene ukrepe covid-19, ki so znašali v povprečju 34,15 indeksne točke. V državah članicah Evropske unije iz geografske regije Srednja Evropa je negativna in srednje močna povezanost tako med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva v istem kvartalu ($r = -0,44$, $p < 0,001$), kot tudi med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti, ki je zamaknjena za kvartal ($r = -0,30$, $p = 0,005$), pri čemer je moč povezanosti šibkejša med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in upadom zaposlenosti v naslednjem kvartalu.

Izmed preučevanih regij je imela v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 najmanj stroge omejitvene ukrepe covid-19 – v povprečju 28,41 indeksne točke – v veljavi Severna Evropa, pri čemer je imela ta regija v povprečju drugi največji upad zaposlenosti v gostinstvu glede na leto 2019 in drugo najmanjšo stopnjo rasti zaposlenosti glede na leto 2015. Zaposlenost v Severni Evropi je bila v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 v

povprečju višja za 0,84 odstotka kot v letu 2015, medtem ko je bila v primerjavi z letom 2019 v povprečju nižja za 13,15 odstotka oziroma 15,27 odstotne točke. V državah članicah Evropske unije, ki glede na geografsko lego spadajo v Severno Evropo, je v gostinstvu srednje močna negativna povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti v istem kvartalu ($r = -0,62$, $p < 0,001$) kot tudi med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti z zamikom kvartala ($r = -0,36$, $p = 0,002$).

Zahodna Evropa je imela v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 izmed preučevanih regij glede na leto 2019 najmanjši upad zaposlenosti. Zaposlenost v gostinstvu je bila v tem obdobju v Zahodni Evropi v povprečju za 6,31 odstotka oziroma za 7,28 odstotne točke manjša kot v letu 2019, pri čemer je Zahodna Evropa imela v veljavi tretje najmanj stroge omejitvene ukrepe covid-19, ki so v povprečju znašali 33,53 indeksne točke. Stopnja rasti zaposlenosti pa je bila v tem obdobju v povprečju za 8,02 odstotka višja kot v letu 2015, kar pomeni, da je Zahodna Evropa imela izmed preučevanih regij drugo najvišjo povprečno stopnjo rasti zaposlenosti glede na leto 2015. V državah članicah Evropske unije, ki spadajo v geografsko regijo Zahodna Evropa je povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti v istem kvartalu negativna in močna ($r = -0,73$, $p < 0,001$), medtem ko je med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti v naslednjem kvartalu negativna in srednje močna ($r = -0,42$, $p = 0,001$).

Južna Evropa je bila izmed preučevanih regij v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 edina regija z negativno stopnjo rasti zaposlenosti glede na leto 2015, in sicer je bila stopnja rasti zaposlenosti za 3,38 odstotka nižja kot v letu 2015. Prav tako je Južna Evropa imela v tem obdobju implementirane najstrožje omejitvene ukrepe covid-19, ki so v povprečju znašali 38,79 indeksne točke. V primerjavi z letom 2019 pa je imela v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 izmed preučevanih regij tretji največji upad zaposlenosti. Zaposlenost se je namreč v tem obdobju v primerjavi z letom 2019 zmanjšala za 12,75 odstotka oziroma 14,12 odstotne točke. V državah Evropske unije, ki geografsko spadajo v Južno Evropo je povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti v istem kvartalu negativna in srednje močna ($r = -0,31$, $p = 0,009$), medtem ko ni povezanosti med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti z zamikom enega kvartala. To pomeni, da je v Južni Evropi strogost omejitvenih ukrepov covid-19 negativno povezana zaposlenostjo v istem kvartalu, vendar ni povezana z upadom zaposlenosti v naslednjem kvartalu.

Jugovzhodna Evropa je v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 imela izmed preučevanih regij druge najmanj stroge omejitvene ukrepe covid-19, ki so znašali v povprečju 31,44 indeksne točke, in največji upad zaposlenosti v dejavnosti gostinstva v primerjavi z letom 2019 ter najvišjo stopnjo rasti zaposlenosti v primerjavi z letom 2015. Zaposlenost je v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 v dejavnosti gostinstva v Jugovzhodni Evropi bila v povprečju za 13,82 odstotka oziroma 17,78 odstotne točke manjša kot v letu 2019, a v povprečju za 10,9 odstotka višja kot v letu 2015. V državah Evropske

unije iz geografske regije Jugovzhodna Evropa ni povezanosti med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti v istem kvartalu, kot tudi ni povezanosti med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti z zamikom enega kvartala.

Rezultati korelacijske analize tretjo hipotezo (H3), ki pravi, da je strogost omejitvenih ukrepov covid-19 povezana z upadom zaposlenosti v dejavnosti gostinstva, potrjujejo v Evropski uniji kot tudi v Srednji, Severni, Zahodni in Južni Evropi, medtem ko jo rezultati korelacijske analize ne potrjujejo v Jugovzhodni Evropi. Četrto hipotezo (H4), ki pravi, da je strogost omejitvenih ukrepov covid-19 povezana z upadom zaposlenosti z zamikom enega kvartala v dejavnosti gostinstva, rezultati korelacijske analize potrjujejo v Evropski uniji kot tudi v Srednji, Severni in Zahodni Evropi, medtem ko jo rezultati korelacijske analize ne potrjujejo v Južni in Jugovzhodni Evropi. Razsevna diagrama med stopnjo rasti zaposlenosti v istem kvartalu in z zamikom kvartala v dejavnosti gostinstva ter indeksom strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 v Evropski uniji sta razvidna iz priloge 5. Rezultati regresijske analize na ravni celotne Evropske unije in v Srednji, Severni, Zahodni, Južni in Jugovzhodni Evropi pa so za tretjo hipotezo (H3) razvidni iz priloge 7, medtem ko so za četrto hipotezo (H4) razvidni iz priloge 8.

9 DISKUSIJA IN OMEJITVE RAZISKAVE

Pandemija covid-19 je negativno vplivala na poslovanje podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti. Omejitveni ukrepi v času pandemije covid-19 so povzročili izrazit upad prihodkov v dejavnosti strežbe jedi in pijač ter v gostinskih nastanitvenih dejavnostih (Labadze in Sraieb, 2023; Siddique in drugi, 2024; Yang in drugi, 2022). V letu 2020 so se v dejavnosti gostinstva (področje I) prihodki glede na leto 2019 zmanjšali za 40,7 odstotka v Evropski uniji, 55,1 odstotka v Južni Evropi, 41 odstotkov v Jugovzhodni Evropi, 36,8 odstotka v Zahodni Evropi, 35,6 odstotka v Srednji Evropi in 31,9 odstotka v Severni Evropi (lastni izračun na podlagi Eurostat, 2023d).

Na podlagi korelacijske analize ugotavljam, da je v dejavnosti gostinstva, in sicer v gostinskih nastanitvenih dejavnostih in dejavnosti strežbe jedi in pijač, strogost ukrepov covid-19 povezana z upadom prihodkov, in sicer povezava med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in strogostjo ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 ter prihodki je negativna tako na ravni celotne Evropske unije kot tudi v posameznih geografskih regijah. V Evropski uniji je negativna povezanost med strogostjo ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 in prihodki srednje močna ($r = -0,53$, $p < 0,001$) in najmočnejša v Srednji Evropi, kjer je negativna povezanost med strogostjo ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 in prihodki močna ($r = -0,70$, $p < 0,001$). V Zahodni Evropi ($r = -0,59$, $p < 0,001$), Severni Evropi ($r = -0,54$, $p < 0,001$), Južni Evropi ($r = -0,46$, $p < 0,001$) in Jugovzhodni Evropi ($r = -0,32$, $p = 0,054$) pa je srednje močna negativna povezanost med strogostjo ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 in prihodki v dejavnosti gostinstva.

V dejavnosti gostinstva na ravni celotne Evropske unije ugotavljam najmočnejšo negativno povezanost prav med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in prihodki ($r = -0,65$, $p < 0,001$), ki je srednje močna. Poleg tega je v vseh preučevanih geografskih regijah prisotna tudi najmočnejša negativna povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in prihodki v dejavnosti gostinstva, pri čemer je negativna povezanost v Zahodni Evropi ($r = -0,84$, $p < 0,001$) močna in najmočnejša med preučevanimi regijami. V Srednji Evropi ($r = -0,75$, $p < 0,001$) in Severni Evropi ($r = -0,71$, $p < 0,001$) je tudi negativna povezanost močna, medtem ko je v Južni Evropi ($r = -0,64$, $p < 0,001$) in v Jugovzhodni Evropi ($r = -0,47$, $p = 0,003$) negativna povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in prihodki v dejavnosti gostinstva srednje močna. Podobno ugotavljajo Aharon in drugi (2021) in Siddique in drugi (2024), da imajo omejitveni ukrepi covid-19 negativen vpliv na poslovanje podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti, pri čemer so prvi preučevali vpliv posameznih ukrepov covid-19 na donose delnic, slednji pa indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 na donosnost sredstev. Siddique in drugi (2024) tudi izpostavljajo, da ima v manj razvitih državah strogost omejitvenih ukrepov covid-19 manjši negativen vpliv na poslovanje podjetij kot v bolj razvitih državah. Milone in drugi (2023) so pokazali negativen vpliv strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 na prihodke od nastanitve Airbnb v državah članicah Evropske unije, Yang in drugi (2022) pa na ključne kazalnike za merjenje uspešnosti poslovanja hotelske dejavnosti.

Možni razlogi za razlike med posameznimi geografskimi regijami poleg različne strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 in dejanskim izvrševanjem tovrstnih ukrepov, vključujejo različne dejavnike, kot so odvisnost držav od panoge turizma in učinkovitost ter pravočasnost vladnih intervencij, kar ugotavljajo Furceri in drugi (2021) ter Pitterle in Niermann (2021) (Eurostat, 2023d; Hale in drugi, 2021). Dejavnik, ki negativno vpliva na poslovanje podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti, je tudi število okuženih z virusom SARS-CoV-2, kot ugotavljajo Liu in drugi (2023). Maloney in Taskin (2020) in IMF (2020) pa dodatno izpostavljajo vpliv prostovoljnega socialnega distanciranja, ki je bolj izrazit v razvitih državah. Khalid in drugi (2021) ugotavljajo, da je velikost fiskalne in monetarne pomoči bila odvisna od velikosti panoge turizma. Janzen in Radulescu (2022) pa sta pokazala, da velikost pomoči države pozitivno vpliva na poslovanje podjetij, obenem pa imajo predvsem ukrepi odloga plačil in subvencije plač pozitiven vpliv na ohranjanje števila zaposlenih.

Strogost ukrepov v času pandemije covid-19 je vplivala na upad zaposlenosti v nastanitveni in gostinski dejavnosti (Dube in drugi, 2020; Morris in drugi, 2023). V letu 2020 je zaposlenost v dejavnosti strežbe jedi in pijač in gostinskih nastanitvenih dejavnostih glede na leto 2019 upadla za 12,6 odstotka v Evropski uniji, 16 odstotkov v Severni Evropi, 14,9 odstotka v Jugovzhodni Evropi, 13,2 odstotka v Južni Evropi, 10,2 odstotka v Zahodni Evropi in 9,9 odstotka v Srednji Evropi (lastni izračun na podlagi Eurostat, 2023c). Pomembna dejavnika, ki sta k temu privedla sta bila zapiranje podjetij in socialno

distanciranje, bodisi samoiniciativno ali pa odrejeno s strani držav (U.S. Bureau of Labor Statistics, 2022; WTTC, 2023c).

Na podlagi korelacijske analize ugotavljam, da je strogost omejitvenih ukrepov covid-19 povezana z upadom zaposlenosti v dejavnosti gostinstva tako na ravni celotne Evropske unije kot tudi v Severni, Srednji, Zahodni in Južni Evropi, pri čemer je povezava med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in upadom zaposlenosti v istem kvartalu v Evropski uniji in preučevanih geografskih regijah šibkejša kot med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in upadom prihodkov. Izjema je Jugovzhodna Evropa, kjer je sicer strogost omejitvenih ukrepov covid-19 kot tudi strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 povezana z upadom prihodkov, vendar povezanosti med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in spremembo zaposlenosti v dejavnosti gostinstva v tej regiji ni. Na ravni celotne Evropske unije je negativna povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in zaposlenostjo srednje močna ($r = -0,36$, $p < 0,001$) in najmočnejša v Zahodni Evropi, kjer je negativna povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov in zaposlenostjo močna ($r = -0,73$, $p < 0,001$). V Severni Evropi ($r = -0,62$, $p < 0,001$), Srednji Evropi ($r = -0,44$, $p < 0,001$) in Južni Evropi ($r = -0,31$, $p = 0,009$) je v dejavnosti gostinstva tudi prisotna srednje močna povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in upadom zaposlenosti v istem kvartalu. Tudi Morris in drugi (2023) ugotavljajo podobno, in sicer da strogost omejitvenih ukrepov covid-19 vpliva na upad zaposlenosti, medtem ko Bauer in Weber (2021) ugotavljata, da ukrepi, povezani z zapiranjem, vplivajo na upad zaposlenosti.

Najšibkejša povezava na ravni celotne Evropske unije in v vseh preučevanih regijah, z izjemo Južne in Jugovzhodne Evrope, je med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in upadom zaposlenosti v dejavnosti gostinstva v naslednjem kvartalu. Negativna povezanost med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in zaposlenostjo z zamikom enega kvartala na ravni celotne Evropske unije je šibka ($r = -0,20$, $p < 0,001$) in srednje močna v Srednji Evropi ($r = -0,30$, $p = 0,005$), Severni Evropi ($r = -0,36$, $p = 0,002$) in Zahodni Evropi ($r = -0,42$, $p = 0,001$). V Južni Evropi in Jugovzhodni Evropi pa v dejavnosti gostinstva ni povezanosti med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in spremembo zaposlenosti v naslednjem kvartalu, toda je v Južni Evropi strogost omejitvenih ukrepov covid-19 povezana z upadom zaposlenosti v istem kvartalu. Močnejša povezava med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in upadom zaposlenosti v istem kvartalu in ne v naslednjem kvartalu je v skladu z ugotovitvami Dreger in Gros (2021), ki ugotavljata, da strogost omejitvenih ukrepov covid-19 vpliva na upad zaposlenosti v istem kvartalu, in sicer z zamikom dveh do štirih tednov po uvedbi strožjih omejitvenih ukrepov covid-19.

Omejitev empirične analize je, da pri preučevanju povezave med strogostjo ukrepov covid-19 ter prihodki in zaposlenostjo v dejavnosti gostinstva na ravni celotne Evropske unije in posameznih geografskih regij zanemarim druge dejavnike, ki bi lahko vplivali na upad prihodkov in zaposlenosti, kot so število okuženih s covid-19 in smrtnost zaradi njega, velikost panoge turizma, družbene in kulturne razlike, obseg državne pomoči in subvencij, ureditev trga dela, njegova prilagodljivost in aktivne politike zaposlovanja, in ne zgolj

strogost omejitvenih ukrepov za zajezeitev covid-19. Morebitna omejitev empirične analize je tudi v sami kakovosti podatkov, saj so lahko podatki o indeksu zdravja in zajezeitve covid-19 ter indeksu strogosti omejitvenih ukrepov covid-19, indeksu zaposlenosti in prihodkov nepopolni ali pa se med državami razlikujejo po kakovosti v smislu točnosti ocen, primerljivosti in skladnosti. Sekundarni podatki za določene države so morda manj zanesljivi in veljavni in posledično ne odražajo realnega stanja. Regionalne razlike v pristopih k omejevanju širjenja virusa SARS-CoV-2 otežujejo neposredno primerjavo med državami, in sicer v eni državi lahko veljajo strožji ukrepi za omejitev prehajanja meja, medtem ko so v drugi državi ti ukrepi manj strogi oziroma se jih ne izvršuje na enak način, kar vpliva na prihodke in zaposlovanje v dejavnosti gostinstva na različne načine.

10 SKLEP

V magistrskem delu sem obravnavala strogost ukrepov covid-19 v povezavi s poslovanjem podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti v času pandemije covid-19. Za ta namen sem v teoretičnem delu najprej na kratko predstavila kronološki potek dogodkov, povezanih s pandemijo covid-19, in razlog, zakaj so bili omejitveni ukrepi za zajezeitev covid-19 uvedeni, kateri so bili, predstavila sem način merjenja njihove strogosti ter prikazala povprečno strogost ukrepov zdravja in zajezeitve covid-19 v posameznih državah članicah Evropske unije v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022. Sledila je analiza vpliva pandemije covid-19 na panogo turizma, kjer sem analizirala upad prihodov turistov, nočitev, mednarodnih turističnih prihodkov, zaposlenosti in bruto domačega proizvoda predvsem v Evropski uniji. Teoretični del sem zaključila s pregledom literature o vplivu strogosti ukrepov covid-19 na poslovanje podjetij v nastanitveni in gostinski dejavnosti. V empiričnem delu magistrskega dela sem za podjetja, ki poslujejo v dejavnosti gostinstva (ta po klasifikaciji NACE obsega tako gostinske nastanitvene dejavnosti kot tudi dejavnost strežbe jedi in pijač), preučila 1) povezavo med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in spremembo prihodkov, 2) povezavo med strogostjo ukrepov za zdravje in zajezeitev covid-19 in spremembo prihodkov, 3) povezavo med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in spremembo zaposlenosti v istem kvartalu ter 4) povezavo med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in spremembo zaposlenosti z zamikom enega kvartala, in sicer na ravni celotne Evropske unije kot tudi v Severni, Srednji, Zahodni, Južni in Jugovzhodni Evropi, med katerimi so upoštevane izključno države članice Evropske unije glede na svojo geografsko lego.

Za obdobje od leta 2020 do vključno leta 2022 na podlagi korelacijske analize ugotavljam, da je strogost omejitvenih ukrepov covid-19 kot tudi strogost ukrepov zdravja in zajezeitve covid-19 povezana z upadom prihodkov podjetij v dejavnosti gostinstva tako na ravni celotne Evropske unije kot tudi v Severni, Srednji, Zahodni, Južni in Jugovzhodni Evropi. Moč povezave med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in upadom prihodkov v dejavnosti gostinstva se sicer med preučevanimi območji razlikuje, je pa v vseh preučevanih območjih močnejša kot povezava med strogostjo ukrepov zdravja in zajezeitve covid-19 in

upadom prihodkov, pa tudi kot povezava med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in upadom zaposlenosti v dejavnosti gostinstva. Izmed preučevanih območij je bila povezava med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in upadom prihodkov najmočnejša v Zahodni Evropi in najšibkejša v Jugovzhodni Evropi. Najmočnejšo povezavo med strogostjo ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 in upadom prihodkov podjetij v dejavnosti gostinstva je imela Srednja Evropa, najšibkejšo pa Jugovzhodna Evropa. Za obdobje od leta 2020 do vključno leta 2022 ugotavljam, da je na ravni celotne Evropske unije in v Srednji, Severni in Zahodni Evropi strogost omejitvenih ukrepov covid-19 povezana z upadom zaposlenosti v dejavnosti gostinstva tako v istem kvartalu kot tudi z zamikom kvartala, pri čemer je moč povezave med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in upadom zaposlenosti v naslednjem kvartalu šibkejša kot v istem kvartalu. Zahodna Evropa je imela med preučevanimi območji najmočnejšo povezavo med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in upadom zaposlenosti v istem kvartalu. V Južni Evropi pa je strogost omejitvenih ukrepov covid-19 sicer povezana z upadom zaposlenosti v istem kvartalu, vendar ni povezana z upadom zaposlenosti v naslednjem kvartalu. V Jugovzhodni Evropi pa strogost omejitvenih ukrepov covid-19 ni povezana z upadom zaposlenosti niti v istem niti v naslednjem kvartalu.

V prihodnje bi lahko raziskali vpliv posameznih omejitvenih ukrepov za zaježitev covid-19 na gostinske nastanitvene dejavnosti ter dejavnost strežbe jedi in pijač. Smiselno bi bilo tudi podrobneje preučiti razširjen nabor dejavnikov, ki bi lahko vplivali na prihodke in zaposlenost v dejavnosti gostinstva, ter raziskati razloge za regionalne razlike v Evropski uniji. Na ta način bi omogočili teoretični okvir za bolj ciljno usmerjene podporne politike. Preučitev razlogov, da je v nekaterih regijah prisotna na primer močnejša povezava med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in upadom zaposlenosti, kot je na primer v Zahodni Evropi, bi lahko ponudilo pomemben vpogled za oblikovanje učinkovitega kriznega odziva v prihodnosti.

LITERATURA IN VIRI

1. Abbas, J., Mubeen, R., Iorember, P. T., Raza, S. in Mamirkulova, G. (2021). Exploring the impact of COVID-19 on tourism: Transformational potential and implications for a sustainable recovery of the travel and leisure industry. *Current Research in Behavioral Sciences*, 2, 100033.
2. Aharon, D. Y., Jacobi, A., Cohen, E., Tzur, J. in Qadan, M. (2021). COVID-19, government measures and hospitality industry performance. *PLOS ONE*, 16(8).
3. Aigbedo, H. (2021). Impact of COVID-19 on the hospitality industry: A supply chain resilience perspective. *International Journal of Hospitality Management*, 98, 103012.
4. Althaus, C. L. (2014). Estimating the Reproduction Number of Ebola Virus (EBOV) During the 2014 Outbreak in West Africa. *PLoS Currents*, 6.
5. Bauer, A. in Weber, E. (2021). COVID-19: How much unemployment was caused by the shutdown in Germany? *Applied Economics Letters*, 28(12), 1053–1058.

6. Baum, T., Mooney, S., Robinson, R. in Solnet, D. (2020). COVID-19's impact on the hospitality workforce – new crisis or amplification of the norm? *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 32(9), 2813–2829.
7. Bestetti, R. B., Furlan-Daniel, R. in Couto, L. B. (2022). Nonpharmaceutical public health interventions to curb the COVID-19 pandemic: A narrative review. *Journal of Infection in Developing Countries*, 16(4), 583–591.
8. Bootsma, M. C. J. in Ferguson, N. M. (2007). The Effect of Public Health Measures on the 1918 Influenza Pandemic in U.S. Cities. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 104(18), 7588–7593.
9. Blavatnik School of Government – BSG. (brez datuma). *COVID-19 Government Response Tracker*. Pridobljeno 15. oktobra 2023 s <https://www.bsg.ox.ac.uk/research/covid-19-government-response-tracker>
10. Cascini, F., Failla, G., Gobbi, C., Pallini, E., Hui, J., Luxi, W., Villani, L., Quentin, W., Boccia, S. in Ricciardi, W. (2022). A cross-country comparison of Covid-19 containment measures and their effects on the epidemic curves. *BMC Public Health*, 22(1), 1765.
11. Cespedes, M. D. S. in Souza, J. C. R. P. (2020). Coronavirus: a clinical update of Covid-19. *Revista Da Associacao Medica Brasileira*, 66(2), 116–123.
12. Chen, J. (2020). Pathogenicity and transmissibility of 2019-nCoV–A quick overview and comparison with other emerging viruses. *Microbes and Infection*, 22(2), 69–71.
13. Chen, M. H., Demir, E., García-Gómez, C. D. in Zaremba, A. (2020). The impact of policy responses to COVID-19 on U.S. travel and leisure companies. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*, 1(1).
14. Chow, A. in Leo, Y. S. (2017). Surveillance of Disease: Overview. *International Encyclopedia of Public Health*, 124–138.
15. Clemens, S. A. C. in Clemens, R. (2023). The need and challenges for development of vaccines against emerging infectious diseases. *Jornal de Pediatria*, 99(1), 37–45.
16. Coccia, M. (2021). Different effects of lockdown on public health and economy of countries: Results from first wave of the COVID-19 pandemic. *Journal of Economics Library*, 8(1), 45–63.
17. Das Gupta, D. in Wong, D. W. S. (2020). No more “social distancing” but practice physical separation. *Canadian Journal of Public Health*, 111(4), 488–489.
18. Dekimpe, M., Peers, Y. in van Heerde, H. (2015). The Impact of the Business Cycle on Service Providers: Insights From International Tourism. *Journal of Service Research*, 19(1).
19. Dhungel, B., Rahman, M. S., Rahman, M. M., Bhandari, A. K. C., Le, P. M., Biva, N. A. in Gilmour, S. (2022). Reliability of Early Estimates of the Basic Reproduction Number of COVID-19: A Systematic Review and Meta-Analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(18), 11613.
20. Di Matteo, L. (2021). *Global storm: The effects of the COVID-19 pandemic and responses around the world*. Fraser Institute.
21. Dreger, C. in Gros, D. (2021). Lockdowns and the US Unemployment Crisis. *Economics of Disasters and Climate Change*, 5(3), 449–463.

22. Dube, K., Godwell, N. in Chikodzi, D. (2020). COVID-19 cripples global restaurant and hospitality industry. *Current Issues in Tourism*, 24(11), 1487–1490.
23. European Centre for Disease Prevention and Control – ECDC. (2020a). *Considerations relating to social distancing measures in response to the COVID-19 epidemic*. Pridobljeno 8. julija 2024 s <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/covid-19-guide-for-social-distancing-measures-second-update-rev2021.pdf>
24. European Centre for Disease Prevention and Control – ECDC. (2020b). *Guidelines for non-pharmaceutical interventions to reduce the impact of COVID-19 in the EU/EEA and the UK*. Pridobljeno 8. julija 2024 s <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/covid-19-guidelines-non-pharmaceutical-interventions-september-2020.pdf>
25. Eurostat. (2008). *NACE Rev. 2: Statistical classification of economic activities in the European Community*. Office for Official Publications of the European Communities.
26. Eurostat. (2021). *Key figures on European business: Statistics illustrated – 2021 edition*. Publications Office of the European Union.
27. Eurostat. (2023a). *Arrivals at tourist accommodation establishments*. [Podatkovni niz]. Pridobljeno 23. avgusta 2023 s https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TOUR_OCC_ARNAT__custom_7233038/default/line?lang=en
28. Eurostat. (2023b). *Nights spent at tourist accommodation establishments*. [Podatkovni niz]. Pridobljeno 23. avgusta 2023 s https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TOUR_OCC_NINAT__custom_7223288/default/table?lang=en
29. Eurostat. (2023c). *Labour input in services—quarterly data*. [Podatkovni niz]. Pridobljeno 10. oktobra 2023 s https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/STS_SELB_Q__custom_5202814/default/table
30. Eurostat. (2023d). *Turnover in services—quarterly data*. [Podatkovni niz]. Pridobljeno 10. oktobra 2023 s https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/STS_SETU_Q__custom_7795115/default/table
31. Eurostat. (2024a). *Arrivals at tourist accommodation establishments*. [Podatkovni niz]. Pridobljeno 10. avgusta 2024 s https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TOUR_OCC_ARNAT__custom_7233038/default/table
32. Eurostat. (2024b). *Nights spent at tourist accommodation establishments*. [Podatkovni niz]. Pridobljeno 10. avgusta 2024 s https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TOUR_OCC_NINAT__custom_7223280/default/table
33. Farčnik, D., Kuščer, K. in Trobec, D. (2015). Indebtedness of the Tourism Sector in Mediterranean Countries. *Tourism Economics*, 21(1), 141–157.

34. Farzanegan, M. R., Gholipour, H. F., Feizi, M., Nunkoo, R. in Andargoli, A. E. (2021). International Tourism and Outbreak of Coronavirus (COVID-19): A Cross-Country Analysis. *Journal of Travel Research*, 60(3), 687–692.
35. Flaming, D. in Burns, P. (2020). *In harm's way: California workers at high risk of unemployment in the COVID-19 pandemic*. Economic Roundtable.
36. Furceri, D., Ganslmeier, M., Ostry, J. D. in Yang, N. (2021). *Initial Output Losses from the Covid-19 Pandemic: Robust Determinants* (Delovni dokument s št. 2021/018). International Monetary Fund.
<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2021/01/29/Initial-Output-Losses-from-the-Covid-19-Pandemic-Robust-Determinants-50025>
37. Gagnon, J., Kamin, S. B. in Kearns, J. (2022). *The impact of the COVID-19 pandemic on global GDP growth*. American Enterprise Institute.
38. Gani, A. (2022). Using a consumer choice model to explain the effect of the newly developed oxford COVID-19 government stringency measure on hotel occupancy rates. *Quality & Quantity*, 56(6), 4313–4333.
39. Glocker, C. in Piribauer, P. (2021). The determinants of output losses during the Covid-19 pandemic. *Economics Letters*, 204.
40. Gorbalenya, A. E., Baker, S. C., Baric, R. S., de Groot, R. J., Drosten, C., Gulyaeva, A. A., Haagmans, B. L., Lauber, C., Leontovich, A. M., Neuman, B. W., Penzar, D., Perlman, S., Poon, L. L. M., Samborskiy, D. V., Sidorov, I. A., Sola, I. in Ziebuhr, J. (2020). The species Severe acute respiratory syndrome-related coronavirus: Classifying 2019-nCoV and naming it SARS-CoV-2. *Nature Microbiology*, 5(4), 536–544.
41. Goretti, M., Leigh, L., Babii, A., Cevik, S., Kaendera, S., Muir, D., Nadeem, S. in Salinas, G. (2021). *Tourism in the Post-Pandemic World: Economic Challenges and Opportunities for Asia-Pacific and the Western Hemisphere* (Dokument oddelka s št. 2021/002). International Monetary Fund.
<https://www.imf.org/en/Publications/Departmental-Papers-Policy-Papers/Issues/2021/02/19/Tourism-in-the-Post-Pandemic-World-Economic-Challenges-and-Opportunities-for-Asia-Pacific-49915>
42. Gössling, S., Scott, D. in Hall, C. M. (2020). Pandemics, tourism and global change: A rapid assessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(1), 1–20.
43. Guan, D., Wang, D., Hallegatte, S., Davis, S. J., Huo, J., Li, S., Bai, Y., Lei, T., Xue, Q., Coffman, D., Cheng, D., Chen, P., Liang, X., Xu, B., Lu, X., Wang, S., Hubacek, K. in Gong, P. (2020). Global supply-chain effects of COVID-19 control measures. *Nature Human Behaviour*, 4(6), 577–587.
44. Hale, T., Angrist, N., Goldszmidt, R., Kira, B., Petherick, A., Phillips, T., Webster, S., Cameron-Blake, E., Hallas, L., Majumdar, S. in Tatlow, H. (2021). A global panel database of pandemic policies (Oxford COVID-19 Government Response Tracker). *Nature Human Behaviour*, 5(4), 529–538.
45. Hale, T., Petherick, A., Anania, J., Andretti, B., Angrist, N., Barnes, R., Bobby, T., Cameron-Blake, E., Cavalieri, A., Di Folco, M., Edwards, B., Ellen, L., Elms, J., Furst, R., Gomes Ribeiro, L., Green, K., Goldszmidt, R., Hallas, L., Kamenkovich, N., ...

- Zhang, Y. (2022). *Variation in government responses to COVID-19: Version 14.1* (Delovni dokument s št. 2020/032). Blavatnik School of Government. Pridobljeno 5. marca 2023 s <https://www.bsg.ox.ac.uk/sites/default/files/2022-08/BSG-WP-2020-032-v14.1.pdf>
46. International Monetary Fund – IMF. (2020). *World economic outlook: A long and difficult ascent*. International Monetary Fund.
 47. Janzen, B. in Radulescu, D. (2022). Effects of COVID-19 related government response stringency and support policies: Evidence from European firms. *Economic Analysis and Policy*, 76, 129–145.
 48. Johnson, N. P. A. S. in Mueller, J. (2002). Updating the accounts: Global mortality of the 1918-1920 „Spanish“ influenza pandemic. *Bulletin of the History of Medicine*, 76(1), 105–115.
 49. Kadanali, A. in Karagoz, G. (2015). An overview of Ebola virus disease. *Northern Clinics of Istanbul*, 2(1), 81–86.
 50. Karabulut, G., Bilgin, M. H., Demir, E. in Doker, A. C. (2020). How pandemics affect tourism: International evidence. *Annals of Tourism Research*, 84, 102991.
 51. Khalid, U., Okafor, L. E. in Burzynska, K. (2021). Does the size of the tourism sector influence the economic policy response to the COVID-19 pandemic? *Current Issues in Tourism*, 24(19), 2801–2820.
 52. König, M. in Winkler, A. (2020). COVID-19 and Economic Growth: Does Good Government Performance Pay Off? *Intereconomics*, 55(4), 224–231.
 53. König, M. in Winkler, A. (2021). COVID-19: Lockdowns, Fatality Rates and GDP Growth. *Intereconomics*, 56(1), 32–39.
 54. Labadze, L. in Sraieb, M. M. (2023). Impact of Anti-Pandemic Policy Stringency on Firms' Profitability during COVID-19. *Sustainability*, 15(3), 1940.
 55. Lee, C. C. in Chen, M.-P. (2022). The impact of COVID-19 on the travel and leisure industry returns: Some international evidence. *Tourism Economics*, 28(2), 451–472.
 56. Leite, J. A., Gresh, L., Vicari, A., Gabastou, J. M., Perez, E., Aldighieri, S., Network, S. laboratories in Mendez-Rico, J. (2021). COVID-19 laboratory preparedness and response in the Americas Region: Lessons learned. *PLOS ONE*, 16(6).
 57. Liu, Y., Cheng, X., Liao, S. S. in Yang, F. (2023). The impact of COVID-19 on the tourism and hospitality industry: Evidence from international stock markets. *The North American Journal of Economics and Finance*, 64, 101875.
 58. Maloney, W. in Taskin, T. (2020). *Determinants of Social Distancing and Economic Activity during COVID-19: A Global View* (Delovni dokument s št. 9242). World Bank Group.
<https://documents1.worldbank.org/curated/en/325021589288466494/pdf/Determinants-of-Social-Distancing-and-Economic-Activity-during-COVID-19-A-Global-View.pdf>
 59. Mendez-Brito, A., Bcheraoui, C. E. in Pozo-Martin, F. (2021). Systematic review of empirical studies comparing the effectiveness of non-pharmaceutical interventions against COVID-19. *Journal of Infection*, 83(3), 281–293.

60. Milone, F. L., Gunter, U. in Zekan, B. (2023). The pricing of European airbnb listings during the pandemic: A difference-in-differences approach employing COVID-19 response strategies as a continuous treatment. *Tourism Management*, 97, 104738.
61. Morris, W., Correa, A. in Leiva, R. (2023). Impact of COVID-19 Containment Measures on Unemployment: A Multi-country Analysis Using a Difference-in-Differences Framework. *International Journal of Health Policy and Management*, 12(1), 1–9.
62. Nicola, M., Alsafi, Z., Sohrabi, C., Kerwan, A., Al-Jabir, A., Iosifidis, C., Agha, M. in Agha, R. (2020). The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19): A review. *International Journal of Surgery*, 78, 185–193.
63. Nilsen, P., Seing, I., Ericsson, C., Andersen, O., Stefánsdóttir, N. T., Tjørnhøj-Thomsen, T., Kallemose, T. in Kirk, J. W. (2020). Implementing social distancing policy measures in the battle against the coronavirus: Protocol of a comparative study of Denmark and Sweden. *Implementation Science Communications*, 1, 77.
64. Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD. (2020). *Flattening the COVID-19 peak: Containment and mitigation policies*. OECD Publishing.
65. ÓhAiseadha, C., Quinn, G. A., Connolly, R., Wilson, A., Connolly, M., Soon, W. in Hynds, P. (2023). Unintended Consequences of COVID-19 Non-Pharmaceutical Interventions (NPIs) for Population Health and Health Inequalities. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(7), 5223.
66. Pitterle, I. in Niermann, L. (2021). *The COVID-19 Crisis: What Explains Cross-country Differences in the Pandemic's Short-term Economic Impact?* (Delovni dokument s št. 174). United Nations. <https://doi.org/10.18356/25206656-174>
67. Polemis, M. (2020). *The impact of COVID-19 on hotel performance: Evidence from a Difference-in-Differences approach* (MPRA dokument). Munich Personal RePEc Archive. <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/102053/>
68. Rosselló, J., Santana-Gallego, M. in Awan, W. (2017). Infectious disease risk and international tourism demand. *Health Policy and Planning*, 32(4), 538–548.
69. Royal Society. (2023, avgust). *COVID-19: Examining the effectiveness of non-pharmaceutical interventions*. The Royal Society. <https://royalsociety.org/-/media/policy/projects/impact-non-pharmaceutical-interventions-on-covid-19-transmission/the-royal-society-covid-19-examining-the-effectiveness-of-non-pharmaceutical-interventions-report.pdf>
70. Sapir, A. (2020, september). *Why has COVID-19 hit different European Union economies so differently?* (Prispevek k politiki s št. 2020/18). Bruegel. <https://www.bruegel.org/sites/default/files/wp-content/uploads/2020/09/PC-18-2020-22092020-final.pdf>
71. Scarabel, L., Guardascione, M., Dal Bo, M. in Toffoli, G. (2021). Pharmacological strategies to prevent SARS-CoV-2 infection and treat the early phases of COVID-19. *International Journal of Infectious Diseases*, 104, 441–451.
72. Selvanathan, E. A., Jayasinghe, M. in Selvanathan, S. (2022). International Tourism and Infectious Disease Transmission Nexus: A Cross-Country and Regional Study. *Journal of Travel Research*, 61(8), 1910–1927.

73. Senegačnik, J. (2023). *Geografija sodobne Evrope* (1. izd.). Modrijan izobraževanje.
74. Shaw, K. (2006). The 2003 SARS outbreak and its impact on infection control practices. *Public Health*, 120(1), 8–14.
75. Shen, H., Fu, M., Pan, H., Yu, Z. in Chen, Y. (2020). The Impact of the COVID-19 Pandemic on Firm Performance. *Emerging Markets Finance and Trade*, 56(10), 2213–2230.
76. Siddique, M. A., Haque, M. R., Aljifri, K. in Kumar, A. (2024). Anti-Pandemic stringency measures and performance of tourism and hospitality firms worldwide: What makes a firm resilient to a crisis? *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 1–16.
77. Smeral, E. (2012). International tourism demand and the business cycle. *Annals of Tourism Research*, 39(1), 379–400.
78. Sørensen, K., Okan, O., Kondilis, B. in Levin-Zamir, D. (2021). Rebranding social distancing to physical distancing: Calling for a change in the health promotion vocabulary to enhance clear communication during a pandemic. *Global Health Promotion*, 28(1), 5–14.
79. Stoecklin, S. B., Rolland, P., Silue, Y., Mailles, A., Campese, C., Simondon, A., Mechain, M., Meurice, L., Nguyen, M., Bassi, C., Yamani, E., Behillil, S., Ismael, S., Nguyen, D., Malvy, D., Lescure, F. X., Georges, S., Lazarus, C., Tabai, A., ... Investigation team. (2020). First cases of coronavirus disease 2019 (COVID-19) in France: Surveillance, investigations and control measures, January 2020. *Eurosurveillance*, 25(6), 1–7.
80. Sun, Y. Y., Li, M., Lenzen, M., Malik, A. in Pomponi, F. (2022). Tourism, job vulnerability and income inequality during the COVID-19 pandemic: A global perspective. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*, 3(1), 100046.
81. Sun, Y. Y., Sie, L., Faturay, F., Auwalin, I. in Wang, J. (2021). Who are vulnerable in a tourism crisis? A tourism employment vulnerability analysis for the COVID-19 management. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 49, 304–308.
82. Temelkov, Z. (2022). Financial performance of selected hotel groups and resorts during COVID-19 pandemic: 2019/2020 comparison. *Hotel and Tourism Management*, 10(1), 41–51.
83. The Independent Panel for Pandemic Preparedness and Response. (brez datuma). *About the Independent Panel*. Pridobljeno 8. septembra 2023 s <https://theindependentpanel.org/about-the-independent-panel/>
84. The Independent Panel for Pandemic Preparedness and Response. (2021). *COVID-19: Make it the Last Pandemic*. https://theindependentpanel.org/wp-content/uploads/2021/05/COVID-19-Make-it-the-Last-Pandemic_final.pdf
85. Tung, L. in Thang, P. (2022). IMPACT OF EXCHANGE RATE ON FOREIGN TOURIST DEMAND: EVIDENCE FROM DEVELOPING COUNTRIES. *Geojournal of Tourism and Geosites*, 45, 1579–1585.
86. Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj – UMAR. (2009). *Ekonomski izzivi 2009*. Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

87. Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj – UMAR. (2021). *Ekonomsko ogledalo* (Št. 9/2021, letnik XXVII). Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
88. United Nations World Tourism Organization – UNWTO. (brez datuma). *Global and regional tourism performance*. Pridobljeno 21. avgusta 2023 s <https://www.unwto.org/tourism-data/global-and-regional-tourism-performance>
89. United Nations World Tourism Organization – UNWTO. (2021a, 28. januar). *2020: Worst Year in Tourism History with 1 Billion Fewer International Arrivals*. <https://www.unwto.org/news/2020-worst-year-in-tourism-history-with-1-billion-fewer-international-arrivals>
90. United Nations World Tourism Organization – UNWTO. (2021b). *International Tourism Highlights, 2020 Edition*. World Tourism Organization (UNWTO). <https://doi.org/10.18111/9789284422456>
91. United Nations World Tourism Organization – UNWTO. (2021c). *The Economic Contribution of Tourism and the Impact of COVID-19*. World Tourism Organization (UNWTO). <https://doi.org/10.18111/9789284423200>
92. United Nations World Tourism Organization – UNWTO. (2023a). *The End of COVID-19-related Travel Restrictions – Summary of findings from the COVID-19-related Travel Restrictions reports*. World Tourism Organization (UNWTO). <https://doi.org/10.18111/9789284424320>
93. United Nations World Tourism Organization – UNWTO. (2023b). UNWTO World Tourism Barometer Statistical Annex, May 2023. *UNWTO World Tourism Barometer (English version)*, 21(2), 1–36. World Tourism Organization (UNWTO). <https://doi.org/10.18111/wtobarometereng.2023.21.1.2>
94. U.S. Bureau of Labor Statistics. (2022). *The Economics Daily: Leisure and hospitality projected to mostly recover pandemic-driven employment losses*. <https://www.bls.gov/opub/ted/2022/leisure-and-hospitality-projected-to-mostly-recover-pandemic-driven-employment-losses.htm>
95. Wang, Y., Zhang, H., Gao, W. in Yang, C. (2021). COVID-19-related government interventions and travel and leisure stock. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 49, 189–194.
96. World Health Organization – WHO. (brez datuma a). *Epidemic and pandemic-prone diseases—MERS situation update, December 2019*. WHO Regional Office for the Eastern Mediterranean. Pridobljeno 13. septembra 2023 s <http://www.emro.who.int/pandemic-epidemic-diseases/mers-cov/mers-situation-update-december-2019.html>
97. World Health Organization – WHO. (brez datuma b). *Naming the coronavirus disease (COVID-19) and the virus that causes it*. Pridobljeno 8. septembra 2023 s [https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-\(covid-2019\)-and-the-virus-that-causes-it](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it)
98. World Health Organization – WHO. (brez datuma c). *WHO Coronavirus (COVID-19) dashboard*. Pridobljeno 7. septembra 2023 s <https://covid19.who.int>

99. World Health Organization – WHO. (2020a, 12. januar). *Disease Outbreak News: COVID-19 – China*. <https://www.who.int/emergencies/disease-outbreak-news/item/2020-DON233>
100. World Health Organization – WHO. (2020b, 5. januar). *Disease Outbreak News: Pneumonia of unknown cause – China*. <https://www.who.int/emergencies/disease-outbreak-news/item/2020-DON229>
101. World Health Organization – WHO. (2022). *A timeline of WHO's COVID-19 Response in the WHO European Region: A living document (version 3.0, from 31 December 2019 to 31 December 2021)*. WHO Regional Office for Europe. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/351782>
102. World Health Organization in United Nations Children's Fund – WHO in UNICEF. (2001). *Measles: Mortality reduction and regional elimination : Strategic plan 2001–2005*. World Health Organization.
103. Wiecezorek-Kosmala, M. (2021). COVID-19 impact on the hospitality industry: Exploratory study of financial-slack-driven risk preparedness. *International Journal of Hospitality Management*, 94, 102799.
104. World Travel & Tourism Council – WTTC. (2021). *Travel & Tourism Economic impact 2021: Global economic impact & trends 2021*. <https://wtcc.org/portals/0/documents/reports/2021/global%20economic%20impact%20and%20trends%202021.pdf>
105. World Travel & Tourism Council – WTTC. (2022). *Travel & Tourism: Economic Impact Report 2022*. <https://researchhub.wttc.org>
106. World Travel & Tourism Council – WTTC. (2023a). *Travel & Tourism: Economic Impact Report 2023*. <https://researchhub.wttc.org>
107. World Travel & Tourism Council – WTTC. (2023b). *Travel & Tourism: Economic Impact Report 2023: France*. <https://researchhub.wttc.org/product/france-economic-impact-report-2023>
108. World Travel & Tourism Council – WTTC. (2023c). *Travel & Tourism: Economic Impact Report 2023: World*. <https://researchhub.wttc.org>
109. Yadav, A. K., Kumar, S., Singh, G. in Kansara, N. K. (2021). Demystifying R Naught: Understanding What Does it Hide? *Indian Journal of Community Medicine: Official Publication of Indian Association of Preventive & Social Medicine*, 46(1), 7–14.
110. Yang, Y., Mao, Z. in Wen, Z. (2022). Pandemic Severity, Policy Stringency, and Tourism Performance: A Global Analysis. *Journal of Travel Research*, 61(8), 1928–1946.
111. Yang, Y., Peng, F., Wang, R., Guan, K., Jiang, T., Xu, G., Sun, J. in Chang, C. (2020). The deadly coronaviruses: The 2003 SARS pandemic and the 2020 novel coronavirus epidemic in China. *Journal of Autoimmunity*, 109, 102434.

PRILOGE

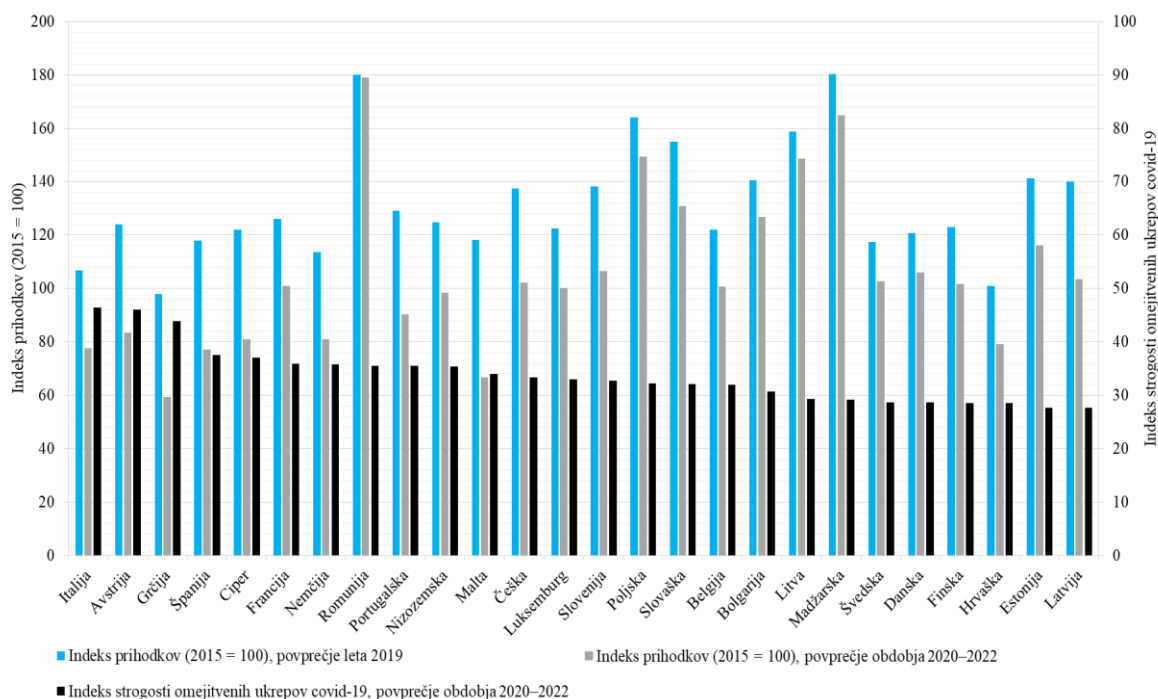
Priloga 1: Ukrepi indeksa zdravja in zaježitve covid-19 in njihovo kodiranje

Ime ukrepa	Primer kodiranja
Zaježitev in zaprtje	
Zapiranje delovnih mest	0 – Ni ukrepov, 1 – Priporočeno zapiranje delovnih mest ali delo od doma, 2 – Zahtevano zaprtje delovnih mest ali delo od doma za določeno kategorijo delavcev ali dejavnosti, 3 – Zahtevano zaprtje delovnih mest ali delo od doma za vse nenujne dejavnosti, kjer ostajajo odprte zgolj nujne dejavnosti, kot so živilske trgovine, lekarne ipd.
Zapiranje šol	0 – Ni ukrepov, 1 – Priporočeno zaprtje šol, 2 – Zahtevano zaprtje samo določenih ravni izobraževanja, 3 – Zahtevano zaprtje vseh ravni izobraževanja
Zahteve ostajanja doma	0 – Ni ukrepov, 1 – Priporočeno ostajanje doma, 2 – Zahtevano ne zapuščanje doma z izjemo nakupovanja živil, rekreacije in ostalih nujnih opravkov, 3 – Zahtevano ostajanje doma s strogimi izjemami, kot je na primer zapuščanje doma le enkrat tedensko ipd.
Omejitev zborovanj	0 – Ni ukrepov, 1 – Omejitev zborovanj nad 1.000 oseb, 2 – Omejitev zborovanj od 101 do 1.000 oseb, 3 – Omejitev zborovanj 10 ali manj oseb
Odpoved javnih dogodkov	0 – Ni ukrepov, 1 – Priporočena odpoved javnih dogodkov, 2 – Zahtevana odpoved javnih dogodkov
Zaprtje javnega potniškega prometa	0 – Ni ukrepov, 1 – Priporočeno zapiranje javnega potniškega prometa ali pomembno zmanjšanje razpoložljivega prevoza, 2 – Zahtevana ustavitev javnega potniškega prometa ali prepoved uporabe večini prebivalcev
Omejitve gibanja znotraj države	0 – Ni ukrepov, 1 – Ni priporočeno potovati med mesti in regijami, 2 – V veljavi so omejitve gibanja znotraj države
Omejitve mednarodnih potovanj	0 – Ni ukrepov, 1 – Preverjanje potnikov, 2 – Karantena za osebe, ki pripotujejo iz visoko rizičnih regij, 3 – Prepoved prihodov osebam, ki pripotujejo iz določenih regij, 4 – Prepoved potovanj ali popolno zaprtje državnih meja
Zdravstveni sistem	
Politika cepljenja	0 – Cepljenje ni na voljo, 1 – Cepljenje je na voljo za eno izmed naslednjih skupin: klinično ranljive skupine, starejši, ključni delavci, 2 – Cepljenje je na voljo za dve od naslednjih skupin: klinično ranljive skupine, starejši, ključni delavci, 3 – Cepljenje je na voljo za vse naslednje skupine: klinično ranljive skupine, starejši, ključni delavci, 4 – Cepljenje je na voljo vsem prej omenjenim skupinam ter je delno razpoložljivo še ostalim skupinam, 5 – Cepljenje je razpoložljivo vsem
Politika testiranja	0 – Ni testiranja, 1 – Testiranje oseb, ki imajo simptome ter izpolnjujejo določene kriterije, kot je sprejem v bolnišnico, tvegan stik z obolelo osebo s covid-19, prihod iz tujine ipd., 2 – Testiranje oseb s simptomi bolezni covid-19, 3 – Testiranje na voljo tudi osebam, ki ne kažejo simptomov bolezni covid-19
Zaščito starejših ljudi	0 – Ni ukrepov, 1 – Priporočila starejšim naj ostanejo doma in/ali v domovih za starejše se priporoča izolacija, higienski ukrepi in omejitve obiskov, 2 – Omejitve v povezavi z zaščito starejših doma in/ali omejitve glede izolacije, higienskih ukrepov in omejitve zunanjih obiskovalcev v domu starejših, 3 – Obsežne omejitve za izolacijo in higienske standarde v domu starejših ter prepoved vseh zunanjih obiskovalcev in/ali zahteva starejšim, da ostanejo doma in ne sprejemajo zunanjih obiskovalcev ter ne zapuščajo svojega doma razen v redkih izjemah
Sledenje stikom	0 – Ni sledenja stikom okuženih, 1 – Omejeno sledenje stikom, 2 – Sledenje stikom vseh potrjenih primerov okužb z virusom SARS-CoV-2
Uporabo zaščitnih mask	0 – Ni ukrepov, 1 – Priporočena, 2 – Obvezna v določenih primerih kot so skupni ali javni prostori, kjer se nahaja več oseb ali v situacijah, ko se ni mogoče socialno distancirati, 3 – Obvezna v vseh primerih kot so skupni ali javni prostori, kjer se nahaja več oseb ali v primerih, ko se ni mogoče socialno distancirati, 4 – Obvezna izven doma ne glede na prisotnost drugih ljudi ali lokacijo
Javne informacijske kampanje	0 – Ni javnih kampanj za obveščanje o covid-19, 1 – Javni uslužbenci pozivajo k previdnosti glede covid-19, 2 – Koordinirane kampanje javnega obveščanja o covid-19 preko tradicionalnih in družbenih medijev ipd.

Vir: Hale in drugi (2022).

Priloga 2: Povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 in povprečni indeks prihodkov (2015 = 100) v letu 2019 in obdobju 2020–2022 po državah Evropske unije

Iz slike je razvidna povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022, povprečna vrednost indeksa prihodkov (2015 = 100) v letu 2019 in obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 v dejavnosti gostinstva (področje I) po državah članicah Evropske unije. Države članice Evropske unije so na sliki razvrščene po strogosti omejitvenih ukrepov covid-19, in sicer od države z najstrožjimi omejitvenimi ukrepi covid-19 do države z najmanj strogimi omejitvenimi ukrepi covid-19.

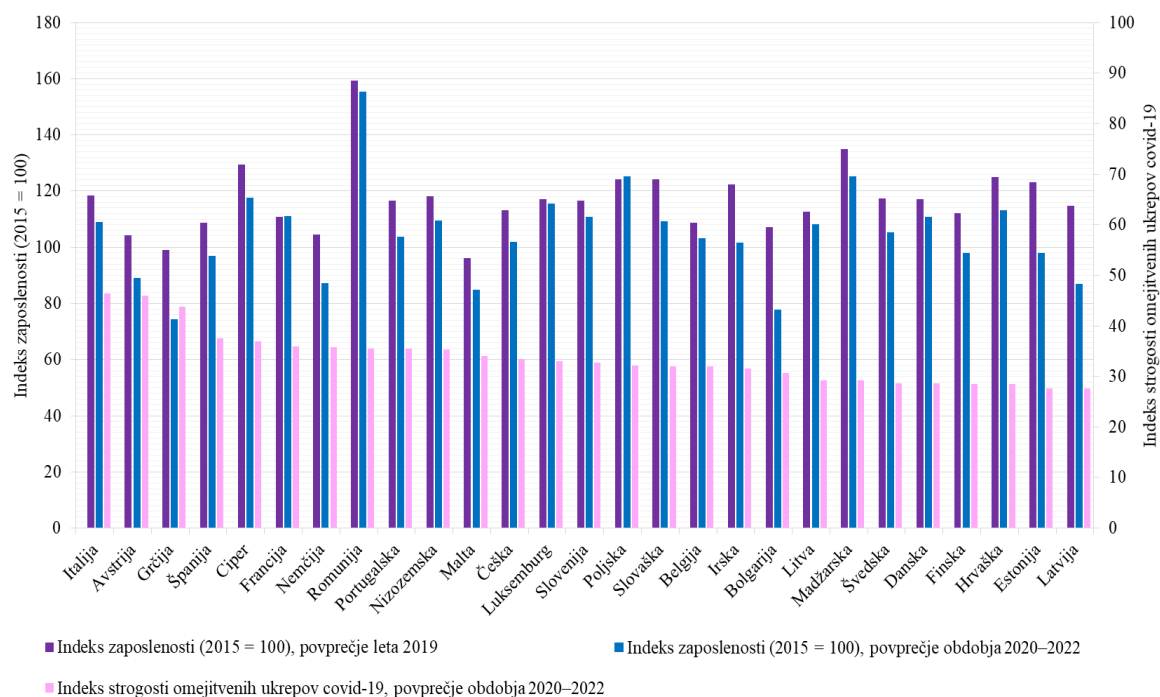

Opomba: Indeks prihodkov (2015 = 100) – povprečje leta 2019 – predstavlja hkrati tudi povprečni kvartalni indeks prihodkov (2015 = 100) v letu 2019. Enako velja za povprečni indeks prihodkov (2015 = 100) obdobja 2020–2022, ki je tudi izračunan na podlagi kvartalnih podatkov indeksa prihodkov (2015 = 100), ampak za obdobje od prvega kvartala 2020 do vključno četrtega kvartala 2022.

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023d) in Hale in drugi (2021).

Priloga 3: Povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 in povprečni indeks zaposlenosti (2015 = 100) v letu 2019 in obdobju 2020–2022 po državah Evropske unije

Iz slike je razvidna povprečna strogost omejitvenih ukrepov covid-19 v obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022, povprečna vrednost indeksa zaposlenosti (2015 = 100) v letu 2019 in obdobju od leta 2020 do vključno leta 2022 v dejavnosti gostinstva (področje I) po državah članicah Evropske unije. Države članice Evropske unije so razvrščene po strogosti omejitvenih ukrepov covid-19, in sicer od države z najstrožjimi omejitvenimi ukrepi covid-19 do države z najmanj strogimi omejitvenimi ukrepi covid-19.

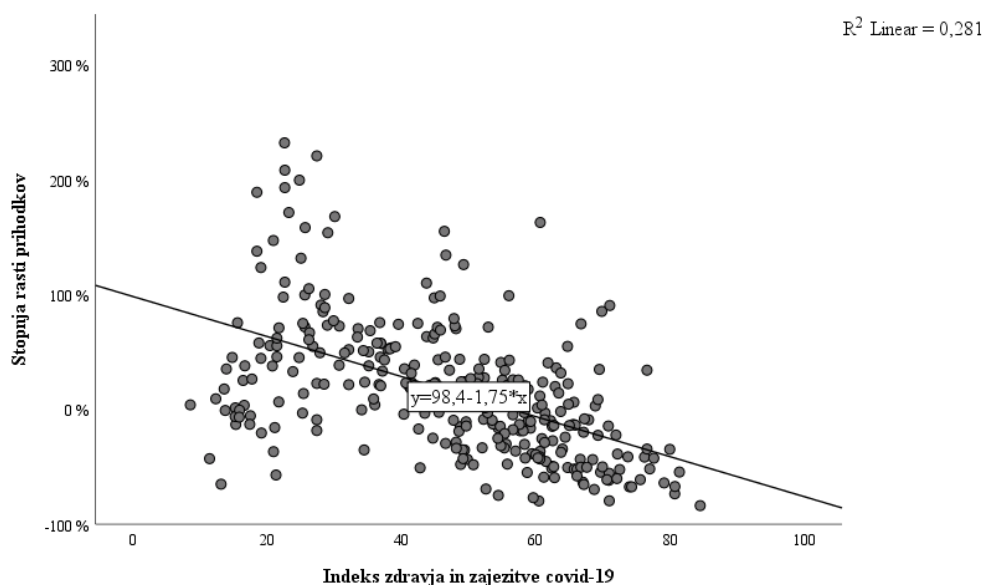
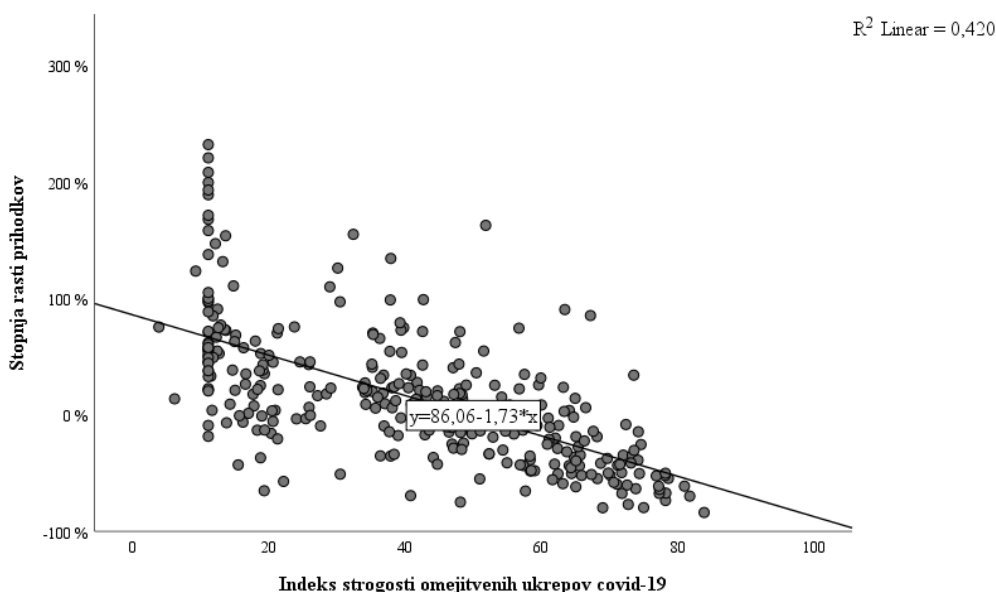

Opomba: Indeks zaposlenosti (2015 = 100), povprečje leta 2019 – predstavlja hkrati tudi povprečni kvartalni indeks zaposlenosti (2015 = 100) v letu 2019. Enako velja za povprečni indeks zaposlenosti (2015 = 100) obdobja 2020–2022, ki je tudi izračunan na podlagi kvartalnih podatkov indeksa zaposlenosti (2015 = 100), ampak za obdobje od prvega kvartala 2020 do vključno četrtega kvartala 2022.

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023c) in Hale in drugi (2021).

Priloga 4: Razsewna diagrama stopnje rasti prihodkov in indeksa strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 ter indeksa zdravja in zajejitve covid-19 v Evropski uniji

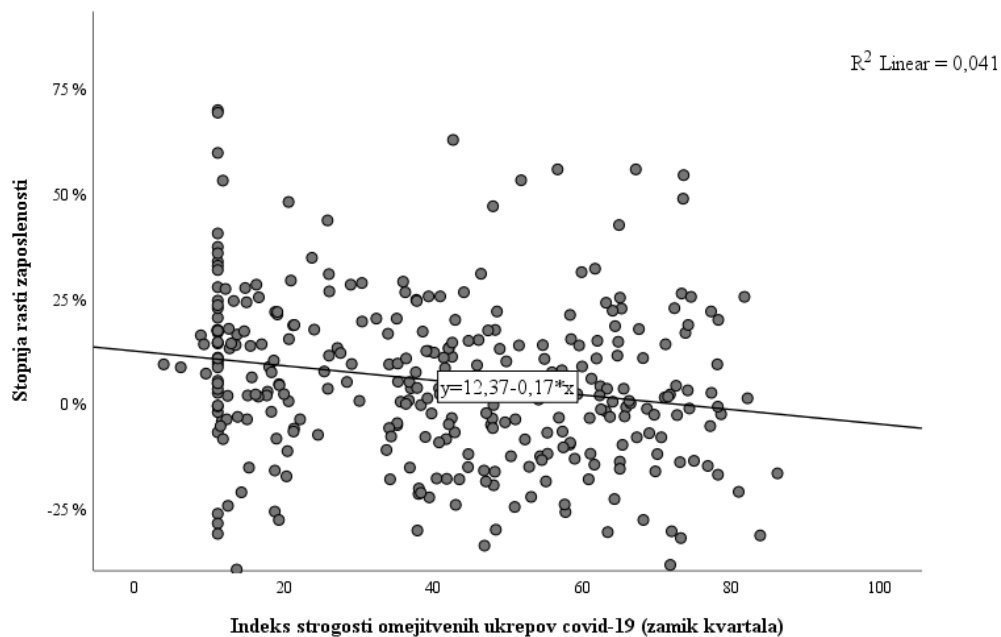
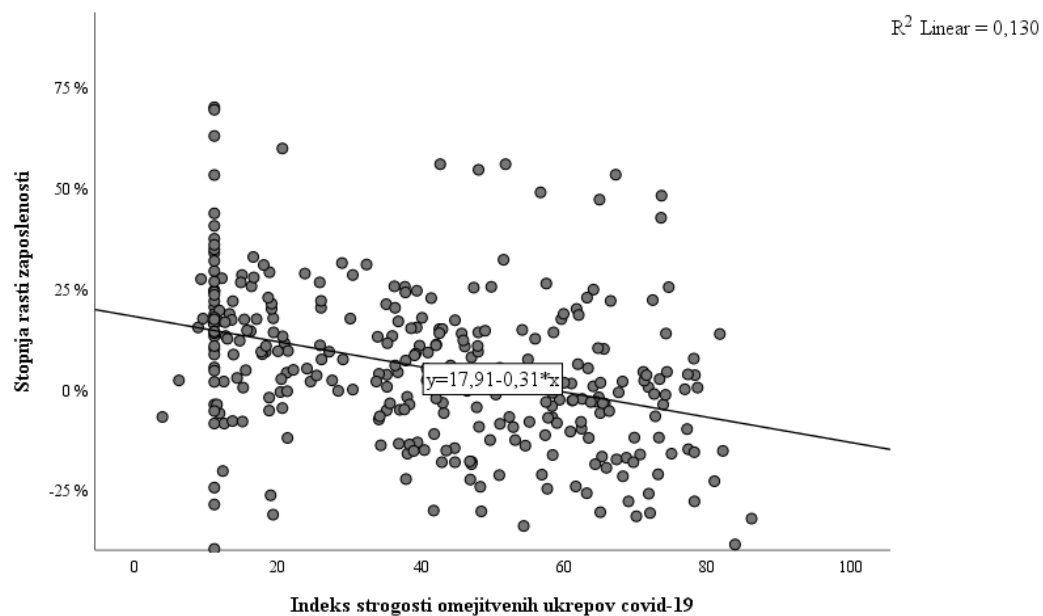
Iz zgornjega razsewnega diagrama je razvidno, da je v državah članicah Evropske unije med stopnjo rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva in indeksom strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 srednje močna povezanost (R^2 znaša 0,42). Iz spodnjega razsewnega diagrama pa je razvidno, da je v državah Evropske unije med stopnjo rasti prihodkov v gostinstvu in indeksom strogosti ukrepov zdravja in zajejitve covid-19 tudi srednje močna povezanost (R^2 znaša 0,281).

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023d) in Hale in drugi (2021).

Priloga 5: Razsevana diagrama stopnje rasti zaposlenosti v istem kvartalu in z zamikom kvartala ter indeksa strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 v Evropski uniji

Iz zgornjega razsevnega diagrama je razvidno, da je v državah članicah Evropske unije med stopnjo rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva v istem kvartalu in indeksom strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 srednje močna povezanost (R^2 znaša 0,13). Iz spodnjega razsevnega diagrama pa je razvidno, da je v državah Evropske unije med stopnjo rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva in indeksom strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 zamaknjanim za kvartal šibka povezanost (R^2 znaša 0,041).

Vir: lastno delo na podlagi Eurostat (2023c) in Hale in drugi (2021).

Priloga 6: Regresijska analiza – Povezava strogosti omejitvenih ukrepov in upada prihodkov

V nadaljevanju predstavljam rezultate empirične analize povezave strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 in upada prihodkov v dejavnosti gostinstva (področje I). S pomočjo enostavne linearne regresije sem dodatno preverila hipotezo, ki predpostavlja, da je strogost omejitvenih ukrepov covid-19 povezana z upadom prihodkov v gostinstvu, pri čemer je indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 pojasnjevalna spremenljivka in stopnja rasti prihodkov odvisna spremenljivka. Regresijski modeli Evropske unije, Srednje Evrope, Severne Evrope, Zahodne Evrope, Južne Evrope in Jugovzhodne Evrope, ki so v istem vrstnem redu razvidni iz enačb (1), (2), (3), (4), (5) in (6), prikazujejo, kako se stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva spreminja glede na strogost omejitvenih ukrepov covid-19.

Regresijski model Evropske unije, ki je prikazan z enačbo (1) pojasnjuje 42 odstotkov variabilnosti stopnje rasti prihodkov z variiranjem indeksa strogosti. Iz enačbe (1) je razvidno, da se v državah Evropske unije stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 1,74 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti prihodkov}_{EU} = 86,1 - 1,74 \text{ Indeks strogosti}_{EU}, R^2 = 0,42 \quad (1)$$

Regresijski model Srednje Evrope, ki je prikazan z enačbo (2) pojasnjuje 56,4 odstotka variabilnosti stopnje rasti prihodkov z variiranjem indeksa strogosti. Iz enačbe (2) je razvidno, da se v državah Evropske unije, ki spadajo glede na geografsko delitev v Srednjo Evropo, stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 1,98 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti prihodkov}_{EU_Sred} = 108,29 - 1,98 \text{ Indeks strogosti}_{EU_Sred}, \\ R^2 = 0,564 \quad (2)$$

Z regresijskim modelom Severne Evrope, ki je prikazan z enačbo (3), je pojasnjenih približno 50,5 odstotka variabilnosti stopnje rasti prihodkov z variiranjem indeksa strogosti. Iz enačbe (3) je razvidno, da se v državah članicah Evropske unije iz geografske enote Severna Evropa stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 1,75 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti prihodkov}_{EU_S} = 81,59 - 1,75 \text{ Indeks strogosti}_{EU_S}, R^2 = 0,505 \quad (3)$$

Regresijski model Zahodne Evrope, ki je prikazan z enačbo (4) pojasnjuje 70,3 odstotka variabilnosti stopnje rasti prihodkov z variiranjem indeksa strogosti. Kot je razvidno iz enačbe (4), se stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva v državah Evropske unije, ki

jih prištevamo k Zahodni Evropi, v povprečju zniža za 1,49 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti prihodkov}_{EU_Z} = 67,41 - 1,49 \text{ Indeks strogosti}_{EU_Z}, R^2 = 0,703 \quad (4)$$

Z regresijskim modelom za Južno Evropo, ki je prikazan z enačbo (5) je pojasnjenih 40,3 odstotka variabilnosti stopnje rasti prihodkov z variiranjem indeksa strogosti. Iz enačbe (5) je razvidno, da se državam Evropske unije iz geografske enote Južna Evropa stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 1,3 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti prihodkov}_{EU_J} = 48,09 - 1,3 \text{ Indeks strogosti}_{EU_J}, R^2 = 0,403 \quad (5)$$

Regresijski model Jugovzhodne Evrope, ki je prikazan z enačbo (6), pojasni 22,5 odstotka variabilnosti stopnje rasti prihodkov z variiranjem indeksa strogosti. Iz enačbe (6) je razvidno, da se državam članicam Evropske unije iz geografske regije Jugovzhodna Evropa stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 2,02 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p = 0,003$).

$$\text{Stopnja rasti prihodkov}_{EU_JV} = 125,58 - 2,02 \text{ Indeks strogosti}_{EU_JV}, R^2 = 0,225 \quad (6)$$

Priloga 7: Regresijska analiza – Povezava strogosti omejitvenih ukrepov in upada zaposlenosti

V nadaljevanju predstavljam rezultate enostavne linearne regresije, s katero sem dodatno preverila hipotezo, ki predpostavlja, da je strogost omejitvenih ukrepov covid-19 povezana z upadom števila zaposlenih v dejavnosti gostinstva (področje I), pri čemer je indeks strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 pojasnjevalna spremenljivka in stopnja rasti zaposlenosti odvisna spremenljivka. Regresijski modeli, ki prikazujejo, kako se stopnja rasti zaposlenosti v gostinstvu spreminja glede na strogost omejitvenih ukrepov covid-19, so za Evropsko unijo, Srednjo Evropo, Severno Evropo, Zahodno Evropo in Južno Evropo razvidni iz enačb (7), (8), (9), (10) in (11), kjer si sledijo v istem vrstnem redu.

Regresijski model držav Evropske unije, ki je prikazan z enačbo (7) pojasni 13 odstotkov variabilnosti stopnje rasti zaposlenosti z variiranjem indeksa strogosti. Iz enačbe (7) je razvidno, se državam članicam Evropske unije stopnja rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 0,31 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti zaposlenosti}_{EU} = 17,91 - 0,31 \text{ Indeks strogosti}_{EU}, R^2 = 0,13 \quad (7)$$

Regresijski model Srednje Evrope, ki je prikazan z enačbo (8) pojasnjuje 19,1 odstotka variabilnosti stopnje rasti zaposlenosti v gostinstvu z variiranjem indeksa strogosti omejitvenih ukrepov covid-19. Iz enačbe (8) je razvidno, da se v državah Evropske unije iz geografske regije Srednja Evropa stopnja rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 0,32 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti zaposlenosti}_{EU_Sred} = 20,15 - 0,32 \text{ Indeks strogosti}_{EU_Sred}, R^2 = 0,191 \quad (8)$$

Z regresijskim modelom za Severno Evropo, ki je prikazan z enačbo (9) je pojasnjenih 37,9 odstotka variabilnosti stopnje rasti zaposlenosti z variiranjem indeksa strogosti. Iz enačbe (9) je razvidno, da se v državah Evropske unije iz geografske enote Severna Evropa stopnja rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 0,44 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti zaposlenosti}_{EU_S} = 17,12 - 0,44 \text{ Indeks strogosti}_{EU_S}, R^2 = 0,379 \quad (9)$$

Regresijski model Zahodne Evrope, ki je prikazan z enačbo (10), pojasni 53,7 odstotka variabilnosti stopnje rasti zaposlenosti z variiranjem indeksa strogosti. Iz enačbe (10) je razvidno, da se državam Evropske unije iz geografske regije Zahodna Evropa stopnja rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 0,39 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\begin{aligned} \text{Stopnja rasti zaposlenosti}_{EU_Z} &= 24,85 - 0,39 \text{ Indeks strogosti}_{EU_Z}, \\ R^2 &= 0,537 \end{aligned} \quad (10)$$

Z regresijskim modelom Južne Evrope, ki je prikazan z enačbo (11), je pojasnjenih približno 9,5 odstotka variabilnosti stopnje rasti zaposlenosti z variiranjem indeksa strogosti. Kot je razvidno iz enačbe (11), se stopnja rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva v državah članicah Evropske unije iz geografske enote Južna Evropa v povprečju zniža za 0,23 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p = 0,009$).

$$\begin{aligned} \text{Stopnja rasti zaposlenosti}_{EU_J} &= 9,05 - 0,23 \text{ Indeks strogosti}_{EU_J}, \\ R^2 &= 0,095 \end{aligned} \quad (11)$$

V državah članicah Evropske unije, ki jih prištevamo k Jugovzhodni Evropi, ni povezanosti med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva.

Priloga 8: Regresijska analiza – Povezava strogosti omejitvenih ukrepov in upada zaposlenosti z zamikom

V nadaljevanju predstavljam rezultate empirične analize povezave strogosti omejitvenih ukrepov covid-19 in upada zaposlenosti z zamikom kvartala v dejavnosti gostinstva (področje I). S pomočjo enostavne linearne regresije sem dodatno preverila hipotezo, ki predpostavlja, da je strogost omejitvenih ukrepov covid-19 povezana z upadom zaposlenosti z zamikom enega kvartala, pri čemer je indeks strogosti pojasnjevalna spremenljivka in stopnja rasti zaposlenosti zamik odvisna spremenljivka. Regresijski modeli Evropske unije, Srednje Evrope, Severne Evrope in Zahodne Evrope si sledijo v istem vrstnem redu in so razvidni iz enačb (12), (13), (14) in (15), prikazujejo, kako se stopnja rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva spreminja glede na strogost omejitvenih ukrepov covid-19, ki je zamaknjen za kvartal.

Regresijski model držav članic Evropske unije, ki je prikazan z enačbo (12) pojasnjuje 4,1 odstotka variabilnosti stopnje rasti zaposlenosti z zamikom enega kvartala z variiranjem indeksa strogosti. Iz enačbe (12) je razvidno, da se v Evropski uniji stopnja rasti zaposlenosti v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 0,17 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti zaposlenosti zamik}_{EU} = 12,38 - 0,17 \text{ Indeks strogosti}_{EU}, \\ R^2 = 0,041 \quad (12)$$

Regresijski model Srednje Evrope, ki je prikazan z enačbo (13) pojasnjuje 9,2 odstotka variabilnosti stopnje rasti zaposlenosti z zamikom enega kvartala z variiranjem indeksa strogosti. Iz enačbe (13) je razvidno, da se državam članicam Evropske unije iz geografske regije Srednja Evropa stopnja rasti zaposlenosti v naslednjem kvartalu v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 0,22 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko, ($p = 0,005$).

$$\text{Stopnja rasti zaposlenosti zamik}_{EU_Sred} = 16,32 - 0,22 \text{ Indeks strogosti}_{EU_Sred}, \\ R^2 = 0,092 \quad (13)$$

Regresijski model Severne Evrope, ki je prikazan z enačbo (14), pojasni 12,7 odstotka variabilnosti stopnje rasti zaposlenosti z zamikom enega kvartala z variiranjem indeksa strogosti. Iz enačbe (14) je razvidno, da se državam Evropske unije iz geografske enote Severna Evropa stopnja rasti zaposlenosti v naslednjem kvartalu v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 0,26 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p = 0,002$).

$$\text{Stopnja rasti zaposlenosti zamik}_{EU_S} = 10,68 - 0,26 \text{ Indeks strogosti}_{EU_S}, \\ R^2 = 0,127 \quad (14)$$

Z regresijskim modelom za Zahodno Evropo, ki je prikazan z enačbo (15) je pojasnjenih 17,2 odstotka variabilnosti stopnje rasti zaposlenosti z zamikom enega kvartala z variiranjem indeksa strogosti. Iz enačbe (15) je razvidno, da se državam Evropske unije iz geografske enote Zahodna Evropa stopnja rasti zaposlenosti v naslednjem kvartalu v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 0,23 odstotne točke, če se strogost omejitvenih ukrepov covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p = 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti zaposlenosti zamik}_{EU_Z} = 18,11 - 0,23 \text{ Indeks strogosti}_{EU_Z}, \\ R^2 = 0,172 \quad (15)$$

V državah članicah Evropske unije, ki spadajo v geografski regiji Južna in Jugovzhodna Evropa, ni povezanosti med strogostjo omejitvenih ukrepov covid-19 in stopnjo rasti zaposlenosti z zamikom enega kvartala v dejavnosti gostinstva.

Priloga 9: Regresijska analiza – Povezava ukrepov zdravja in zaježitve ter upada prihodkov

V nadaljevanju predstavljam rezultate empirične analize povezave strogosti ukrepov za zdravje in zaježitve covid-19 in upada prihodkov v dejavnosti gostinstva (področje I). S pomočjo enostavne linearne regresije sem dodatno preverila hipotezo, ki predpostavlja, da je strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 povezana z upadom prihodkov, pri čemer je indeks zdravja in zaježitve pojasnjevalna spremenljivka in stopnja rasti prihodkov odvisna spremenljivka. Regresijski modeli, ki prikazujejo, kako se stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva spreminja glede na strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19, so za Evropsko unijo, Srednjo Evropo, Severno Evropo, Zahodno Evropo, Južno Evropo in Jugovzhodno Evropo razvidni iz enačb (16), (17), (18), (19), (20) in (21), pri čemer si sledijo v istem vrstnem redu.

Regresijski model držav Evropske unije, ki je prikazan z enačbo (16) pojasnjuje 28,1 odstotka variabilnosti stopnje rasti prihodkov z variiranjem indeksa zdravja in zaježitve. Iz enačbe (16) je razvidno, da se stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva v državah Evropske unije v povprečju zniža za 1,75 odstotne točke, če se strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti prihodkov}_{EU} = 98,4 - 1,75 \text{ Indeks zdravja in zaježitve}_{EU}, \\ R^2 = 0,281 \quad (16)$$

Z regresijskim modelom Srednje Evrope, ki je prikazan z enačbo (17), je pojasnenih 48,4 odstotka variabilnosti stopnje rasti prihodkov z variiranjem indeksa zdravja in zaježitve. Iz enačbe (17) je razvidno, da se v državah Evropske unije iz geografske regije Srednja Evropa stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 2,22 odstotne točke, če se strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti prihodkov}_{EU_Sred} = 134,46 - 2,22 \text{ Indeks zdravja in zaježitve}_{EU_Sred}, \\ R^2 = 0,484 \quad (17)$$

Regresijski model Severne Evrope, ki je prikazan z enačbo (18) pojasnjuje 29,3 odstotka variabilnosti stopnje rasti prihodkov z variiranjem indeksa zdravja in zaježitve. Iz enačbe (18) je razvidno, da se državam članicam Evropske unije iz regije Severna Evropa stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 1,71 odstotne točke, če se strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti prihodkov}_{EU_S} = 88,71 - 1,71 \text{ Indeks zdravja in zaježitve}_{EU_S}, \\ R^2 = 0,293 \quad (18)$$

Regresijski model Zahodne Evrope, ki je prikazan z enačbo (19), pojasni 34,2 odstotka variabilnosti stopnje rasti prihodkov z variiranjem indeksa zdravja in zaježitve. Iz enačbe (19) je razvidno, da se državam Evropske unije iz geografske enote Zahodna Evropa stopnja

rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 1,46 odstotne točke, če se strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti prihodkov}_{EU_Z} = 78,79 - 1,46 \text{ Indeks zdravja in zaježitve}_{EU_Z}, \\ R^2 = 0,342 \quad (19)$$

Z regresijskim modelom Južne Evrope, ki je prikazan z enačbo (20) je pojasnjenih 20,9 odstotka variabilnosti stopnje rasti prihodkov z variiranjem indeksa zdravja in zaježitve. Iz enačbe (20) je razvidno, da se državam Evropske unije iz geografske enote Južna Evropa stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva v povprečju zniža za 1,17 odstotne točke, če se strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p < 0,001$).

$$\text{Stopnja rasti prihodkov}_{EU_J} = 50,14 - 1,17 \text{ Indeks zdravja in zaježitve}_{EU_J}, \\ R^2 = 0,209 \quad (20)$$

Z regresijskim modelom Jugovzhodne Evrope, ki je prikazan z enačbo (21), je pojasnjenih 10,5 odstotka variabilnosti stopnje rasti prihodkov z variiranjem indeksa zdravja in zaježitve. Kot je razvidno iz enačbe (21), se stopnja rasti prihodkov v dejavnosti gostinstva v državah Evropske unije iz geografske regije Jugovzhodna Evropa v povprečju zniža za približno 1,68 odstotne točke, če se strogost ukrepov zdravja in zaježitve covid-19 poveča za 1 indeksno točko ($p = 0,054$).

$$\text{Stopnja rasti prihodkov}_{EU_JV} = 123,02 - 1,68 \text{ Indeks zdravja in zaježitve}_{EU_JV}, \\ R^2 = 0,105 \quad (21)$$